

Tuusulan historiallisen ajan muinaisjäännösinventointi 4.–15.5.09

Katja Vuoristo 2009

MUSEOVASTO

RAKENNUSHISTORIAN OSASTO

Abstrakti

TUUSULA

Historiallisen ajan muinaisjäännösten kuntainventointi

Museoviraston rakennushistorian osasto

Inventoija: FM Katja Vuoristo

Kenttätyöaika: 5.–15.5.2009

Tutkimuskustannukset: 11350 €, Tuusulan kunta

Tutkimusraportti: Katja Vuoristo 10.12.2009, Museoviraston rakennushistorian osaston arkisto

Tuusulassa inventointiin historiallisen ajan muinaisjäännöksiä toukokuussa 2009, koska kunnan muinaisjäännöstiedot olivat puutteellisia maankäytön suunnittelun kannalta. Tuusulasta tunnettiin ennestään seitsemän todennäköisesti historialliseen aikaan ajoittuvaa kiinteää muinaisjäännöstä, ja koska kunnassa on vireillä useita kaavoitushankkeita tiedot muinaisjäännöksistä piti saada ajantasaisiksi. Inventoinnin jälkeen Tuusulasta tunnetaan yhteensä 38 historiallisen ajan kiinteää muinaisjäännöstä sekä yksi mahdollinen muinaisjäännös. Lisäksi tiedetään kaksi tuhoutunutta kohdetta. Suurin osa löydetyistä muinaisjäännöksistä on vanhoja kylänpaikkoja ja -tontteja, mutta joukossa on myös kartanonpaikkoja, kaksi hautausmaata, myllynpaikkoja, tienpohjia, erilaisia työ- ja valmistuspaikkoja sekä sotahistoriallisia kohteita ja rajakivi.

Kannen kuva: 126353:9. Kellokosken Marieforsin kartanon vanhaa piha-aluetta. Taustalla Kellokosken sairaalan vanha päärakennus.

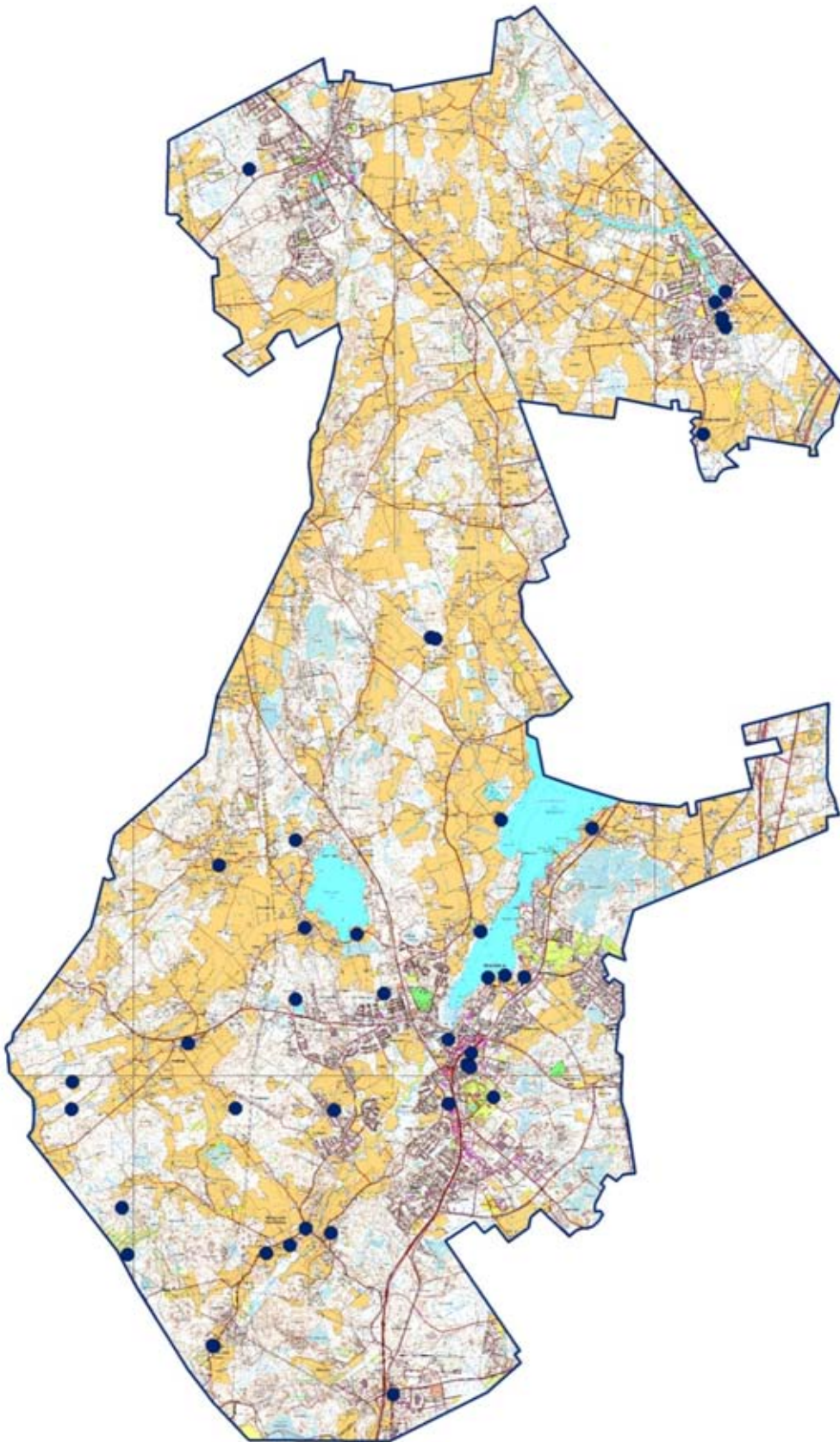
Sisällysluettelo

Abstrakti

Tuusulan historiallisen ajan muinaisjäännösten sijainti kartalla.....	3
Vuonna 2009 tarkastetut alueet	3
1. Johdanto	5
1.1. Inventoinnin lähtökohdat	5
1.2. Inventoidun alueen luonto ja topografia	5
1.3. Kenttätyömenetelmät.....	6
1.4. Tuusulan arkeologinen tutkimushistoria.....	8
2. Tuusulan asutushistoria	8
Luettelo Tuusulan muinaisjäännöksistä	10
3. Yhteenveto.....	12
4. Muinaisjäännöskohteet	13
4.2. Entuudestaan tuntemattomat kohteet	13
Gustavelund 1000014704.....	13
Tuomala (Thomasby) 1000014705	14
Kellokoski Ruukki 1000014713	17
Kellokoski Klockfors 1000014715.....	19
Kellokoski Mariefors 1000014716	21
Kellokoski Krouvi 1000014736.....	22
Kellokoski Patruunanpuisto 1000014737	23
Tuusulan kk (Tusby by) 1000014738.....	25
Hyrylä Varuskunta 1000014739.....	28
Hyrylä Varuskunnankoto 1000014740.....	30
Hyrylä Kirkonmäki 1000014741.....	31
Hyrylä Rykmentinpuisto 1000014742.....	33
Myllykylä Tuusulanjoki 1000014743.....	35
Myllykylä Smeds 1000014744	37
Hyrylä Koskenranta 1000014745.....	39
Ruotsinkylä (Clemetskog) Övjosby 1000014746.....	40
Ruotsinkylä (Clemetskog) Johannisberg 1000014747	42
Ruotsinkylä (Clemetskog) Storebyen 1000014748.....	45
Ruotsinkylä (Clemetskog) Westerby 1000014791.....	48
Hyrylä (Skavaböle) Gästgifvars 1000014749.....	50
Maantiekylä (Clemetskog) Jussila 1000014750	53
Lahela (Finby) Alikylä 1000014751	55
Nahkela (Nackskog) 1000014752	57
Ruskela 1000014753.....	60
Paijala (Pajala) 1000014754	62
Rusutjärvi Kauko 1000014755.....	64
Rusutjärvi 1000014756.....	65
Siippoo (Sippoböle) 1000014757.....	67
Ruskela Isometsä 1000014758.....	69
Ruotsinkylä - Rusutjärvi Kauriinkieppi 1000014759	69
Ristikivi 1000014760.....	71

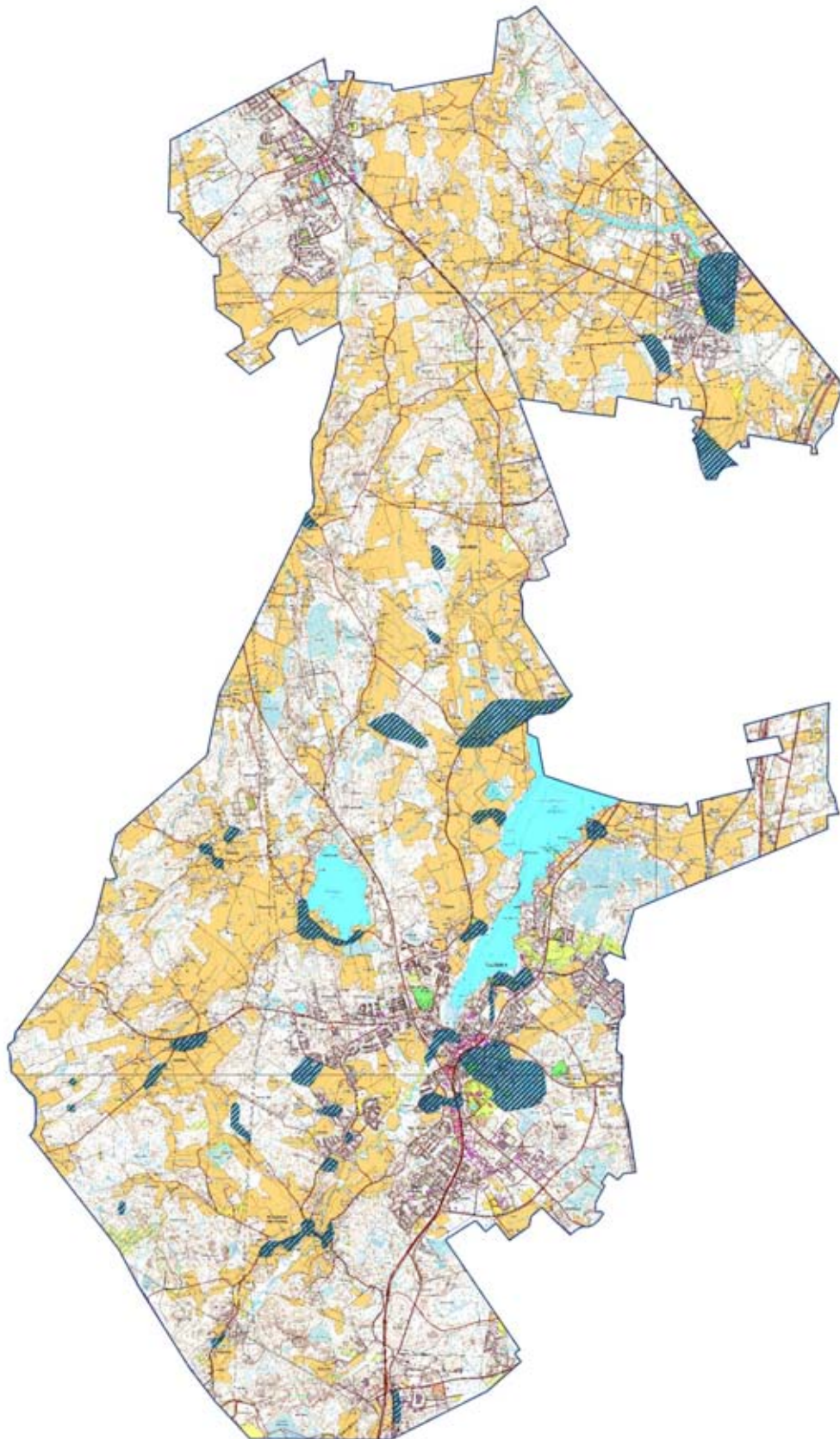
Nahkela (Nackskog) Krapuoja 1000014761	73
4.3. Entuudestaan tunnetut kohteet.....	75
Vähänummi 858010006.....	75
Kalliola 858010007.....	77
Kolamilsbotten 858010012.....	79
Kirkonkylä 1. kirkko 858500002.....	83
Kirjokallio 1000007206.....	84
Valluntie 1000007207.....	86
Uudenpellonmäki 858010010.....	86
Lapinmäki 858010011	89
Fram Västerby 858010013.....	89
Lähteet.....	92
Luettelo digitaalikuvista.....	93

Tuusulan historiallisen ajan muinaisjäännösten sijainti kartalla

Muinaisjäännösten sijainti on merkitty sinisellä pisteellä.

Vuonna 2009 tarkastetut alueet

Inventoidut alueet on merkitty sinisellä.

1. Johdanto

1.1. Inventoinnin lähtökohdat

Tuusulassa inventointiin historiallisen ajan muinaisjäännöksiä toukokuussa 2009, koska kunnan muinaisjäännostiedot olivat puutteellisia maankäytön suunnittelun kannalta. Esihistoriallisten muinaisjäännostien osalta tiedot olivat ajantasaisia, sillä ne on inventoitu vuonna 2006. Historialliselle ajalle eli n. 1200-luvulta 1900-luvun alkuun ajoittuvia kohteita ei ollut aikaisemmin inventoitu, minkä vuoksi niitä tunnettiin vain muutama. Muinaisjäännostietojen tarkistaminen tuli Tuusulassa ajankohtaiseksi kunnan kaavoitushankkeiden myötä. Tuusulan kunta tilasi inventoinnin Museoviraston rakennushistorian osastolta ja kunta vastasi myös hankkeen rahoituksesta. Inventoinnin kokonaiskustannukset olivat 11350 €. Inventoinnin toteutuksesta esi-, kenttä- ja jälkitöineen huolehti Museoviraston tutkija FM Katja Vuoristo ja Huk Tuija Väisänen toimi maastossa inventointiapulaisena. Maastotyöt tehtiin 4.–15.5.2009 ja inventointiraportti sekä muut jälkityöt ajoittuivat marras- sekä joulukuulle.

Tuusulasta tunnettiin ennen vuoden 2009 inventointia neljä selkeästi historialliselle ajalle ajoittuvaa kiinteää muinaisjäännostä. Lisäksi tunnettiin muutamia ajoittamattomia kohteita, jotka olivat luultavasti historiallisia. Tuusulasta löydettiin kevään 2009 inventoinnissa yhteensä 32 entuudestaan tuntematonta historialliselle ajalle ajoittuvaa kohdetta. Lisäksi maastotarkastuksen yhteydessä paikannettiin kaksi jo tuhoutuneeksi luultua muinaisjäännostä ja tarkennettiin yhden muinaisjäännosten laajuutta, ajoitusta ja luonnetta.

Suurin osa löydetyistä muinaisjäännostista on vanhoja kylänpaikkoja ja -tontteja, mutta joukossa on myös kartanonpaikkoja, kaksi hautausmaata, myllynpaikkoja, tienpohjia, erilaisia työ- ja valmistuspaikkoja sekä sotahistoriallisia kohteita ja rajakivi. Tiedot kaikista muinaisjäännostista on koottu Museoviraston ylläpitämään muinaisjäännosterekisteriin.

1.2. Inventoidun alueen luonto ja topografia

Tuusula sijaitsee Uudenmaan läänin keskiosassa. Kunta rajoittuu pohjoisessa Hyvinkään ja Mäntsälään, idässä Järvenpään ja Keravaan sekä pieneltä osin myös Sipooseen. Etelässä Tuusulan rajanaapurina on Vantaa ja lännessä Nurmijärvi. Kerava ja Järvenpää ovat aikoinaan kuuluneet Tuusulaan, kun taas osa Tuusulan länsiosasta on kuulunut Nurmijärven, kuten mm. Siipoon kylä. Tuusulan laajin asutus- ja teollisuuskeskus on kehittynyt Tuusulanjärven eteläpuolelle Hyrylän tienoille, mutta taajamien ulkopuolella maalaismaisema ja vanhat kylät ovat säilyneet paikoin melko vanhakantaisinkin. Suurin osa kunnan pinta-alasta on edelleenkin peltoa tai metsää. Tuusulan maaperästä runsaat puolet on savipitoista maata ja noin neljännes on kalliota. Lisäksi kunnassa on muutamia hiekka- ja sorajaksoja sekä turveperäisiä alueita. Tuusulan maapinta-alan osuus koko kunnan pinta-alasta on varsin suuri, yhteensä 219,69 km², kun taas vesistön osuus on vain 5,74 km² (http://www.tuusula.fi/tietoa_tuusulasta). Kunnan ainoat järvet, Tuusulanjärvi ja Rusutjärvi sijaitsevat Tuusulan keskiosassa. Tämän lisäksi kuntaa halkovat muutamat joet.

Tuusula ei ole ollut aina niin vähävetinen kuin nyt, sillä jääkauden jälkeen Yoldiameren aikana (n. 8200–6600 eKr.) Tuusula oli vielä sokkeloista saaristoa ja nykyiset saviset peltoalueet olivat merenpohjaa. Vedenpinta alkoi laskeutua kun yhteys valtameriin salpautui ja syntyi Anculysjärvi. Alussa vedenpinta pääsi nousemaan noin viidellä metrillä, mutta tämän jälkeen se alkoi laskea alkuun melko nopeaan tahtiin, jolloin maata alkoi paljastua yhä enemmän. Noin 6200 eKr. merenpinta oli vetäytynyt niin paljon, että Tuusula oli kokonaan mannerta, johon työntyi pitkä ja kapea vuonomainen lahti Tuusulanjoen laaksoa pitkin Tuusulanjärvelle saakka. Tuusulanjärvi oli kuroutunut jo järveksi kun Anculysjärven yhteys valtameriin jälleen aukesi Tanskan salmien tulviessa ja Litorinameri syntyi (n. 5500 eKr.). Tällöin rantaviiva noudatteli nykyistä 33 metrin korkeustaso merenpinnasta. Myös Rusutjärvi kuroutui järveksi samoihin aikoihin. (Siiriäinen 1983:4.) Maanpinnan kohoamisen myötä Litorinameren rantaviiva on siirtynyt jatkuvasti kauemmaksi ja nykyinen Itämeri on saanut alkunsa valtameriyhteyden kaventuessa ja meren muuttuessa vähäsuolaiseksi.

Jääkauden jälkeiset muutokset vesistöissä ja maankohoaminen ovat vaikuttaneet myös Tuusulan historiallisen ajan asutukseen, sillä asutus on keskittynyt jo varhain vanhan merenpohjan eli alavien, helposti muokattavien ja hedelmällisten maiden läheisyyteen. Vanhat kyläpaikat ovat sijainneet poikkeuksetta joko jokien tai järvien läheisyydessä peltojen ympäröiminä. Tämä sijainti on nähtävissä edelleen monien kylien osalta, vaikka osa onkin jäänyt kokonaan taajamien keskelle.

1.3. Kenttätyömenetelmät

Inventoinnissa keskityttiin keskiaikaan tai 1500–1600-luvuille ajoittuvien kylätonttien paikantamiseen sekä elinkeinohistoriallisten muinaisjäännösten, kuten myllynpaikkojen, hiilimiilujen sekä historiallisen tiestön ja käytöstä jääneiden hautausmaiden etsimiseen. Lisäksi inventoinnissa huomioitiin myös sotahistoriallisia kohteita, vaikka niitä ei etsittykään systemaattisesti. Maastotöissä keskityttiin uusien entuudestaan tuntemattomien muinaisjäännösten etsintään, sillä historialliseen aikaan ajoittuvia tunnettiin entuudestaan vain muutama. Näistä suurin osa on tarkastettu vuonna 2006 (Kirsi Luoto) ja yksi on tutkittu kaivamalla vuonna 1997 (Simo Vanhatalo). Inventoinnissa tarkastettiin kaksi tuhoutuneiksi epäiltyä kohdetta, Kalliola ja Kolamilsbotten sekä yksi uuniksi arveltu ajoittamaton muinaisjäännös.

Löytöjen pintapoimintaa pystyttiin tekemään vain harvoilla alueilla, sillä ainoastaan muutamien vanhojen kylän- tai kartanonpaikkojen ympärillä oli avonaisia peltoja. Pelloilla havaittuja löytöjä ei ole luetteloitu.

Kenttätöitä edelsi arkistojen läpikäyminen ja erityisesti vanhan kartta-aineiston selvittäminen. Historialliset kartat asemoitiin peruskarttojen päälle, minkä perusteella valittiin tiettyjä alueita maastossa tarkastettaviksi. Tällaisia olivat mm. vanhojen kylätonttien ja kartanoiden paikat, käytöstä jääneet tieosuudet, hautausmaat sekä myllyt. Maastossa tarkastettiin vanhoissa kartoissa näkyvien alueiden lisäksi paikallisten asukkaiden tietoon perustuvia mahdollisia rakenteita ja paikkoja. Löydettyjen kohteiden sijaintitiedot otettiin ylös GPS-paikantimella ja kohteet valokuvattiin. Inventoiduilla alueilla käytettiin paikoin maakairaa.

Muinaisjäännösalueiden rajaaminen perustuu maastossa tehtyihin havaintoihin, kuten rakenteisiin ja arvioon siitä, kuinka laajalla alueella muinajäännös on voinut säilyä. Rajauksissa on käytetty hyväksi myös vanhoja karttoja.

Vanhoissa kylätonteissa ja kartanonpaikoissa on muinajäännökseksi toteamisen kohdalla käytetty kriteeriä, jonka mukaan kohteissa on täytynyt todennäköisesti säilyä vanhojen rakenteiden jäännöksiä nykyisen rakennuskannan lisäksi. Esimerkiksi vanhoissa kartoissa esiintyviä kyläntontteja tai niiden osia, jotka ovat nykyisin täyteen rakennettuja tai joihin on 1900-luvun tai 2000-luvulla rakennettu uusi asuintalo, ei ole kelpuutettu muinajäännöksiksi. Nykyinen rakentaminen muokkaa radikaalisti koko tonttia, koska se kaivetaan kaivinkoneella lähes kokonaan auki melko syvälle nykyisestä maanpinnasta. Tämä aiheuttaa sen, ettei alueella ole voinut säilyä pintakerrosten alla muita rakenteita. Sen sijaan rakentaminen on ollut ennen huomattavasti kevyempää, koska maata ei ole välttämättä muokattu juuri ollenkaan. Tämän vuoksi vanhojen kerrostumien säilyminen on todennäköisempää sellaisilla alueilla, joilla on säilynyt vielä 1800-luvun ja 1900-luvun alkupuolen rakennuskantaa.

Muinajäännösten ajoittamisessa käytetään karkeasti viittä eri periodia eli kivikausi, pronssikausi, rautakausi, keskiaika sekä uusi aika. Kolme ensimmäisenä mainittua aikajaksoa muodostavat esihistoriallisen ajan ja kaksi viimeistä historiallisen ajan. Yleisajoitusta "historiallinen aika" joudutaan käyttämään silloin, kun muinajäännöksestä ei voi varmuudella sanoa kumpaan aikakauteen, keskiaikaan vai uuteen aikaan, se kuuluu. Usein kohde saattaa ajoittua molempiin, kuten esimerkiksi keskiajalla perustettu kylätontti, joka on ollut jatkuvasti asuttuna aina nykypäiviin saakka. Arkeologiassa käytetyt ajoitusjaksot on esitetty oheisessa taulukossa. Tässä inventointiraportissa esiintyy pääasiassa "historiallinen aika"-ajoitusta, joka käsittää siis sekä keski- että uuden ajan periodit. Varhaisempia ajoitusjaksoja ei ole käytetty, koska inventoinnissa ei tullut esiin uusia esihistoriallisia kohteita.

Periodi	Ajoitus
Kivikausi	9000–1300/1500 eKr.
Pronssikausi (varhaismetallikausi)	1300/1500–500 eKr.
Rautakausi	500 eKr.–1200/1300 jKr.
Keskiaika	1200/1300–1500 jKr.
Uusi aika	1500–1900 jKr.

Muinajäännöslaki rauhoittaa automaattisesti kaikki kiinteät muinajäännökset muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta, jolloin niihin kajoaminen ilman asianmukaista lupaa on kielletty. Muinajäännöslain suojaamat kiinteät muinajäännökset luokitellaan Museovirastossa vakiintuneen käytännön mukaan kolmeen rauhoitusluokkaan seuraavasti:

1 = valtakunnallisesti tai alueellisesti merkittävä muinajäännös, jonka säilyminen on turvattava kaikissa olosuhteissa.

2 = kohteen määrittely edellyttää lisätutkimuksia, joiden jälkeen muinaisjäännös voidaan siirtää luokkiin 1 tai 3.

3 = muinaisjäännös on tuhoutunut tai hyvin epämääräinen.

Mahdolliset muinaisjäännökset ovat kohteita, jotka eivät tämän hetkisen tiedon perusteella täytä muinaisjäännöksen määritelmää, mutta jotka lisätutkimusten jälkeen voidaan mahdollisesti luokitella suojeltaviksi kiinteiksi muinaisjäännöksiksi. Nämä kohteet eivät siis ainakaan toistaiseksi ole muinaismuistolain tarkoittamia ja rauhoittamia suojelukohteita, mutta ne on hyvä ottaa maankäyttösuunnitelmissa huomioon siltä varalta, että alueelta saattaa tulla vastaan muinaisjäännökseen viittaavia rakenteita tai löytöjä. Tuusulasta löydetty entuudestaan tuntemattomat kohteet on määritelty pääosin rauhoitusluokkaan 2. Tämä tarkoittaa sitä, että kohteissa on suoritettava tutkimuksia ennen kuin muinaisjäännösalueella voidaan suorittaa esim. maanmuokkausta. On muistettava, että muinaisjäännöksen luokan arviointi voi muuttua tutkimusten jälkeen ja se saattaa siirtyä 1-luokkaan, jolloin maankäyttösuunnitelmia joudutaan muuttamaan.

1.4. Tuusulan arkeologinen tutkimushistoria

Tuusulassa ei ole inventoitu aikaisemmin kunnan historiallisen ajan muinaisjäännöksiä, minkä vuoksi alueelta tunnettiin vain muutamia esihistoriallista aikaa nuorempia kohteita. Tuusulan esihistorialliset muinaisjäännökset on inventoitu aivan äskettäin, vuonna 2006. Inventoinnin suoritti Kirsi Luoto. Muinaisjäännösten tarkastamisen syynä oli myös tuolloin syynä kohdetietojen saaminen ajantasaiseksi erilaisia maankäyttöhankkeita varten. Tätä aikaisemmin Tuusulassa oli tehty koko kunnan kattava inventointi vuonna 1965, jolloin Jouko Sarkamo tarkasti jo entuudestaan tunnettuja kohteita sekä etsi ennestään tuntemattomia muinaisjäännöksiä. Kohteita oli käyty paikoin läpi jo vuonna 1939, jolloin Jorma Leppäaho kävi inventoimassa Maantiekylän hautaraunioita.

1900-luvun loppuvuosikymmeninä Tuusulan muinaisjäännöksiä on tarkastettu tai tutkittu vain harvakseltaan. Jussi-Pekka Taavitsainen on tarkastanut 1990-luvun alussa useita Maantiekylän ja Ruotsinkylän alueen röykkiöitä sekä koekaivanut yhtä röykkiöksi epäiltyä kohdetta. Röykkiöiden lisäksi Tuusulassa on tutkittu 1990-luvulla kivikautista asuinpaikkaa (Leena Ruonavaara 1991) ja historialliseen aikaan ajoittuvaa uunin pohjaa (Simo Vanhatalo 1997).

2. Tuusulan asutushistoria

Tuusulasta tunnetaan useita kivikautisia asuinpaikkoja, mutta pronssi- tai rautakautisia asuinpaikkoja ei kunnasta tunneta. Sen sijaan alueelta tunnetaan useampia pronssi- ja rautakaudelle ajoittuvia hautaröykkiöitä sekä muutamia rautakauden loppupuolelle ajoittuvia irtolöytöjä. Röykkiöt ja löydöt viittaavat siihen, että Tuulassa on ollut asutusta kivikauden jälkeenkin esihistoriallisella ajalla, vaikka asuinpaikkoja ei kunnasta olekaan löytynyt. Rautakautinen asutus on saattanut sijaita samoilla paikoilla kuin keskiaikaiset kylät, jotka ovat edelleen asuttuja. Tämän vuoksi vanhin asutusvaihe on saattanut jäädä huomaamatta.

Myös todisteet keskiajan asutuksesta puuttuvat, kunnes kirjallisiin lähteisiin tulee ensimmäiset maininnat kylistä ja niiden asukkaista. Lähteiden perusteella voidaan kuitenkin päätellä, että kylät ovat olleet asuttuina jo ennen kuin ne mainitaan ensimmäisen kerran.

Vanhin Tuusulan nykyisiä kyliä koskeva maininta ajoittuu 1390-luvulle. Kyseisessä asiakirjassa mainitaan aikaisemmin Nurmijärveen kuulunut Siippoo. Seuraavat kirjalliset lähteet tuusulalaisista ajoittuvat 1400-luvulle ja näistä vanhin on todennäköisesti vuoden 1420 asiakirjamaininta, jossa puhutaan Hannu Paavonpoika Nackesta tai Nakkelistä. Maininta on yhdistetty Nackskogin kylään. Seuraavat lähteet Tuusulasta menevät vasta 1400-luvun loppupuolelle. Lahelan maakauppoja koskeva tieto on vuodelta 1491 ja seuraava Lahelaan mahdollisesti viittaava maininta ajoittuu vuoteen 1511. Ruotsinkylää sivuava lähde löytyy 1480-luvun tiluskauppa-asiakirjoista, mutta ensimmäinen varsinaisesti kylää koskeva maininta menee vasta 1500-luvun alkuun. Toisaalta Ruotsinkylässä sijainneen Johannisbergin vanhimmaksi tunnetuksi isännäksi on arveltu jo vuonna 1491 mainittua Anders Nilsonia. 1500-luvulle mentäessä asiakirjamaininnat lisääntyvät ja aivan vuosisadan alusta on useampia mainintoja Ruotsinkylän ja Nahkelan isännistä. Lisäksi mainitaan mahdollisesti Tuomalan Kuninkalan isäntä. Kaikista Tuusulan kylistä löytyy ensimmäinen tieto vuoden 1543 maakirjasta, josta käy ilmi talojen osuudet kyliensä yhteismaista ja muista etuuksista täysvero- ja koukkuosuuslukuina. (Sarkamo 1983: 78–81, 85.) Alla olevasta taulukosta käy ilmi kylien taloluku edellä mainittuna vuotena.

Kylä	Taloluku 1543
Hyrylä/Skavaböle	8
Hyökkälä/Hökilä	2
Lahela/Finby	4
Nahkela/Nackskog	10
Paijala/Pajala	6
Ruotsinkylä/Clemetskog	11
Ruskela	4
Rusutjärvi	10
Siippoo	1
Tuomala/Thomasby	6
Tuusula (kk)/Tusby by	10
Övjosby	10

*Tuusulan kylien taloluvut vuonna 1543.
(Sarkamo 1983: 90; Tommila 1958: 63.)*

Vuoden 1543 taloluvuista selviää, että useimmissa Tuusulan kylissä oli jo tuolloin useampi talo. Ruotsinkylä oli ehdottomasti suurin kylä, kun siihen melko pian 1500-luvun puolivälissä liitettiin myös Övjosbyn kylä. Se, että kylien talomäärä on ollut jo 1540-luvun alussa suuri, kertoo sen, että kylät ovat syntyneet todennäköisesti jo paljon aikaisemmin. Toisaalta pienikään taloluku ei ole osoitus siitä, että kylä olisi nuori, sillä Siippoohan esiintyy lähteissä jo 1300-luvulla.

Tuusulaan on kuulunut aikaisemmin myös Ali- ja Yli-Keravan kylät sekä Järvenpää ja Vanhakylä, jotka ovat syntyneet myös jo viimeistään keskiajalla. Keskiäikää uudempia kyliä Tuusulassa ovat Jokela ja Kellokoski.

Jokela oli pitkään takamaata ja kylän asutus alkoi kehittyä vasta 1800-luvulla, kun Helsingin ja Hämeenlinnan välinen rautatie avattiin. Kellokoskella on sijainnut viimeistään 1600-luvulla Järvenpään mylly ja 1700-luvulla paikalle perustettiin kaksi rälssitilaa ja ruukki (Peltovuori 1975: 45–46, 121–122).

Luettelo Tuusulan muinaisjäännöksistä

Entuudestaan tuntemattomat kohteet

Kohdenro	Kohde	Ajoitus	Tyyppi	Peruskartta	pkoo	ikoo	z m mpy
1000014704	Gustavelund	historiallinen	asuinpaikat	204306 Tuusula	6701928	3392114	40–45
1000014705	Tuomala (Thomasby)	historiallinen	asuinpaikat	204306 Tuusula	6704748	3393777	45–50
1000014713	Kellokoski Ruukki	uusi aika	teollisuuskohteet	204407 Kellokoski	6714845	3396140	50–55
1000014715	Kellokoski Klockfors	historiallinen	asuinpaikat	204407 Kellokoski	6714360	3396343	52,50
1000014716	Kellokoski Mariefors	historiallinen	asuinpaikat	204407 Kellokoski	6715042	3396343	55–60
1000014736	Kellokoski Krouvi	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	204407 Kellokoski	6714471	3396281	50–52,5
1000014737	Kellokoski Patruunanpuisto	historiallinen	kulkuväylät	204407 Kellokoski	6714538	3396278	44–50
1000014738	Tuusulan kk (Tusby by)	historiallinen	asuinpaikat	204306 Tuusula	6701894	3392487	42,5–47,5
1000014739	Hyrylä Varuskunta	uusi aika	hautapaikat	204305 Hyrylä	6699591	3391895	57,5–60
1000014740	Hyrylä Varuskunnankoto	uusi aika	puolustusvarustukset	204305 Hyrylä	6700168	3391448	60–70
1000014741	Hyrylä Kirkonmäki	uusi aika	hautapaikat	204305 Hyrylä	6700208	3391379	65–70
1000014742	Hyrylä Rykmentinpuisto	uusi aika	asuinpaikat	204305 Hyrylä	6700442	3391470	52,5–55
1000014743	Myllykylä Tuusulanjoki	uusi aika	työ- ja valmistuspaikat	204305 Hyrylä	6694834	3386501	35
1000014744	Myllykylä Smeds	uusi aika	kulkuväylät	204305 Hyrylä	6694825	3386529	35
1000014745	Hyrylä Koskenranta	uusi aika	asuinpaikat	204305 Hyrylä	6700706	3391028	38–40
1000014746	Ruotsinkylä (Clemetskog) Övjosby	historiallinen	asuinpaikat	204305 Hyrylä	6696988	3388771	45–50
1000014747	Ruotsinkylä (Clemetskog) Johannisberg	historiallinen	asuinpaikat	204305 Hyrylä	6696750	3387985	50–60
1000014748	Ruotsinkylä (Clemetskog) Storebyen	historiallinen	asuinpaikat	204305 Hyrylä	6697074	3388291	50–55
1000014791	Ruotsinkylä (Clemetskog) Westerby	historiallinen	asuinpaikat	204305 Hyrylä	6696601	3387535	52,5–60
1000014749	Hyrylä (Skavaböle) Gästgifvars	historiallinen	asuinpaikat	204305 Hyrylä	6699469	3391039	52,5–55
1000014750	Maantiekylä (Clemetskog) Jussila	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	204305 Hyrylä	6693892	3389966	45–50
1000014751	Lahela (Finby) Alikylä	historiallinen	asuinpaikat	204305 Hyrylä	6699346	3388830	45–50

1000014752	Nahkela (Nackskog)	historiallinen	asuinpaikat	204305 Hyrylä	6700624	3386038	45–57,5
1000014753	Ruskela	historiallinen	asuinpaikat	204306 Tuusula	6704912	3392035	40–42,5
1000014754	Pajjala (Pajala)	historiallinen	asuinpaikat	204306 Tuusula	6702766	3391644	42,5–50
1000014755	Rusutjärvi Kauko	historiallinen	asuinpaikat	204306 Tuusula	6702722	3389275	50–52,5
1000014756	Rusutjärvi	historiallinen	asuinpaikat	204306 Tuusula	6702846	3388271	57,5–60
1000014757	Siippoo (Sippoböle)	historiallinen	asuinpaikat	204306 Tuusula	6704042	3386629	52,5–55
1000014758	Ruskela Isometsä	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	204306 Tuusula	6708409	3390690	57,5–60
1000014759	Ruotsinkylä - Rusutjärvi Kauriinkieppi	historiallinen	kulkuväylät	204305 Hyrylä	6699379	3386942	40–45
1000014760	Ristikivi	historiallinen	kivirakenteet	204306 Tuusula	6701471	3388098	70
<i>1000014761</i>	<i>Nahkela (Nackskog) Krapuoja</i>	<i>historiallinen</i>	<i>työ- ja valmistuspaikat</i>	<i>204302 Klaukkala</i>	<i>6699364</i>	<i>3383803</i>	<i>33–35</i>

Mustalla merkityt kohteet ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä ja harmaalla merkitty kohde on mahdollinen muinaisjäännös

Entuudestaan tunnetut historiallisen ajan sekä ajoittamattomat, todennäköisesti historialliseen aikaan ajoittuvat, kohteet

Kohdenro	Kohde	Ajoitus	Tyyppi	Peruskartta	pkoo	ikoo	z m mpy
858010006	Vähänummi	uusi aika	asuinpaikat	204407 Kellokoski	6712309	3395913	60
858010007	Kalliola	ajoittamaton	kivirakenteet	204306 Tuusula	6708388	3390780	57,5
858010012	Kolamilsbotten	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	204305 Hyrylä	6697484	3384768	57,5–60
858500002	Kirkonkylä 1. kirkko	historiallinen	kirkkorakenteet	204306 Tuusula	6701887	3391790	40–42,5
1000007206	Kirjokallio	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	204306 Tuusula	6701582	3389790	59–66
1000007207	Valluntie	historiallinen	kivirakenteet	204404 Jokela	6717393	3387205	87–88
858010010	Uudenpellonmäki	ajoittamaton	kivirakenteet	204306 Tuusula	6704526	3388099	60
858010011	Lapinmäki	ajoittamaton	kivirakenteet	204302 Seutula	6699891	3383819	40–45
858010013	Fram Västerby	ajoittamaton	kivirakenteet	204305 Hyrylä	6696579	3384879	55

Mustalla merkityt kohteet ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä. Sinisellä merkityt kohteet on todettu tuhoutuneiksi.

3. Yhteenveto

Tuusulassa inventoitiin toukokuussa 2009 kahden viikon ajan historialliseen aikaan ajoittuvia muinaisjäännöksiä, koska tiedot kunnan muinaisjäännöksistä eivät olleet ajantasaisia erilaisten maankäyttöhankkeiden kannalta. Tuusulan esihistorialliset kohteet oli tarkastettu muutamaa vuotta aiemmin, mutta historialliset kohteet olivat kokonaan inventoimatta, minkä vuoksi niitä tunnettiin Tuusulasta vain muutama. Inventoinnissa kohteiden määrä moninkertaistui ja tällä hetkellä kunnasta tunnetaan yhteensä 39 selkeästi historiallista kohdetta ja kaksi todennäköisesti historialliseen aikaan ajoittuvaa muinaisjäännöstä. Lisäksi kahden kohteen tiedetään tuhoutuneen maankäytön yhteydessä.

Inventoinnissa keskityttiin asutushistoriallisiin kohteisiin eli kylätontteihin ja kartanonpaikkoihin sekä elinkeinohistoriallisiin muinaisjäännöksiin, kuten esim. erilaisiin työ- ja valmistuspaikkoihin. Lisäksi tarkastettiin sotahistoriallisia kohteita ja teiden paikkoja sekä muutamia käytöstä jääneitä hautausmaita. Inventoinnissa otettiin huomioon alueet, joiden kaavoitus on tällä hetkellä ajankohtainen, kuten mm. Kellokosken ympäristö.

Tuusulan vanhojen kyläpaikkojen todettiin olevan edelleen ainakin osittain asuttuja, mutta alkuperäiset kylätontit näyttäisivät silti säilyneen ainakin osin uudemmasta rakentamisesta huolimatta. Ainoastaan Hyrylän kahden talon kylä on todennäköisesti tuhoutunut kokonaan, koska talot ovat sijainneet lähes kokonaan kalliopohjalla. Paikalla on myös uusia rakennuksia ja maata on muokattu paikoin voimakkaasti.

Tuusulasta löydetty historialliseen aikaan ajoittuvat muinaisjäännökset on viety Museoviraston ylläpitämään muinaisjäännösrekisteriin. Kohteiden aluerajaukset perustuvat paikalla näkyviin rakenteisiin, historialliseen kartta-aineistoon, topografiaan sekä arvioon siitä, missä kohdissa muinaisjäännös ei ole todennäköisesti tuhoutunut uudemman rakentamisen yhteydessä.

Helsingissä 10.12.2009

Katja Vuoristo

4. Muinaisjäännöskohteet

4.2. Entuudestaan tuntemattomat kohteet

Gustavelund

1000014704

Laji: kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyypin tarkenne: kartanot

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6701928, ikoo: 3392114, Z/m.mpy alin: 40,00, ylin: 45,00

Koord.selite: gps

Peruskartta: 204306

Peruskartan nimi: Tuusula

Lähteet: Holma, Sirkka 2000. Tuusula-seuran aikakirja. Millenium 2000 juhlaKirja.

Peltovuori, Risto O. 1975. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää II. Seurakunnan perustamisesta Suomen sotaan 1643–1808. Vammala.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 4.5.2009

Kuvat: 126353:1–2

Peruskarttaote: ks. sivu 27

Kuvaus: Kohde sijaitsee nykyisen kunnallisopiston alueella Tuusulanjärven etelärannalla. Paikan länsipuolella on puistomaisen niityn takana Tuusulan kirkko. Alueella on 1700-luvun puolivälin tienoilla sijainnut lukkarintalo, mutta sinne siirrettiin Pappilanmäeltä Gustavelundin kartano kontra-amiraali Danckvardtin aikana 1780-luvulla. Aikaisemmin Eggertasin kartanona tunnettu talo nimettiin uudelleen tilan emännän mukaan. 1800-luvulla kartano siirtyi kapteeni Robert Vilhelm Spåren haltuun ja 1900-luvulla Gustavelundista tuli aluksi hotelli ja myöhemmin kunnallisopisto. (Holma 2000:10–27, Peltovuori 1975:35–38.)

Kunnallisopiston pohjoispuolella on säilynyt rakentamattomana osittain tasoitettu nurmella oleva piha-alue. Tällä alueella on saattanut säilyä vielä joitain kartanoon tai lukkarintaloon liittyviä rakenteita.

126353:1–2. Gustavelundin kartanoalueella säilynyt rakentamaton alue. E-W. Kuva Katja Vuoristo.

Tuomala (Thomasby) 1000014705

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyypin tarkenne: kylänpaikat

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6704748, ikoo: 3393777, Z/m.mpy alin: 45,00, ylin: 50,00

Koord.selite: gps

Peruskartta: 204306

Peruskartan nimi: Tuusula

Lähteet: Sarkamo, Jaakko 1983. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää I. Esihistoriallisesta ajasta seurakunnan perustamiseen 1643. Järvenpää.

KA: Mha B49 3/2. Broterus, Samuel 1697.

KA: Mha B50 2/1-2. Giöcker, Adam 1726.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 4.5.2009

Kuvat: 126353:4–6

Peruskarttaote: ks. sivu 16

Kuvaus: Tuomalan vanha kylätontti sijaitsee Tuusulanjärven itärannalla peltojen ympäröimällä alueella, jonka poikki kulkee vanha kylätie. Nykyisin pääosa liikenteestä kulkee kylän kaakkoisosassa.

Ensimmäiset tiedot Tuomalasta ajoittuvat 1500-luvulle ja jo vuonna 1543 kylässä oli yhteensä kuusi taloa. 1570-luvulle mentäessä taloluku oli vähentynyt yhdellä ja Tuomala pysyi viisitaloisena pitkään. Kylä on palanut 1500-luvun lopulla. (Sarkamo 1983:90, 274.) Vuosien 1697 ja 1726 kartoissa (Mha B49 3/2; B50 2/1-2) taloista kaksi sijaitsee kylätien länsipuolella ja kolme itäpuolella. Nykyisin tien itäpuoli on melko tiheään rakennettua ja maaperältään muokattua, mutta länsipuoli, jossa on edelleen 1500-luvulta tunnettu Kuninkalan tila, on vähemmän muokattua.

Kuninkalan vanha päärakennus, jonka vanhin osa oli rakennettu 1700-luvulla ja uudempi osa vuonna 1853, on purettu 1980-luvulla eikä tämän läheisyyteen tienvarteen ole rakennettu myöhemmin uusia rakennuksia. Kuninkalan nykyinen päärakennus sijaitsee kauempana tiestä. Tilan koillispuolella on tien vieressä autoitunut piha-alue rakennuksineen (Saarela), joista tien vieressä sijaitsevassa aitassa on vuosiluku 1833. Myös muut rakennukset ajoittunevat 1800-luvulle tai aivan 1900-luvun alkuun. Piha-aluetta ei ole muokattu ja on mahdollista, että siellä on säilynyt myös vanhempien rakenteiden jäännöksiä. Pihamaata kairattaessa havaittiin paikoin hiiltä, mikä voi viitata 1500-luvun lopulla tapahtuneeseen Tuomalan kylän paloon.

Paikallinen asukas on löytänyt aikanaan kylätontilta kiven juuresta neljä onttoa tykin kuulaa, jollaisia on käytetty yleensä kaarituliaseiden ammuksina 1500–1800-luvuilla.

126353:4. Tuomalan kylätonttia, Kuninkalan tila. Kuvan keskellä sijaitsevan puun takana on ollut ennen vanha päärakennus. SW-NE. Kuva Katja Vuoristo.

126353:5. Tuomalan kylätonttia, Saarelan tila. WSW-ENE. Kuva Katja Vuoristo.

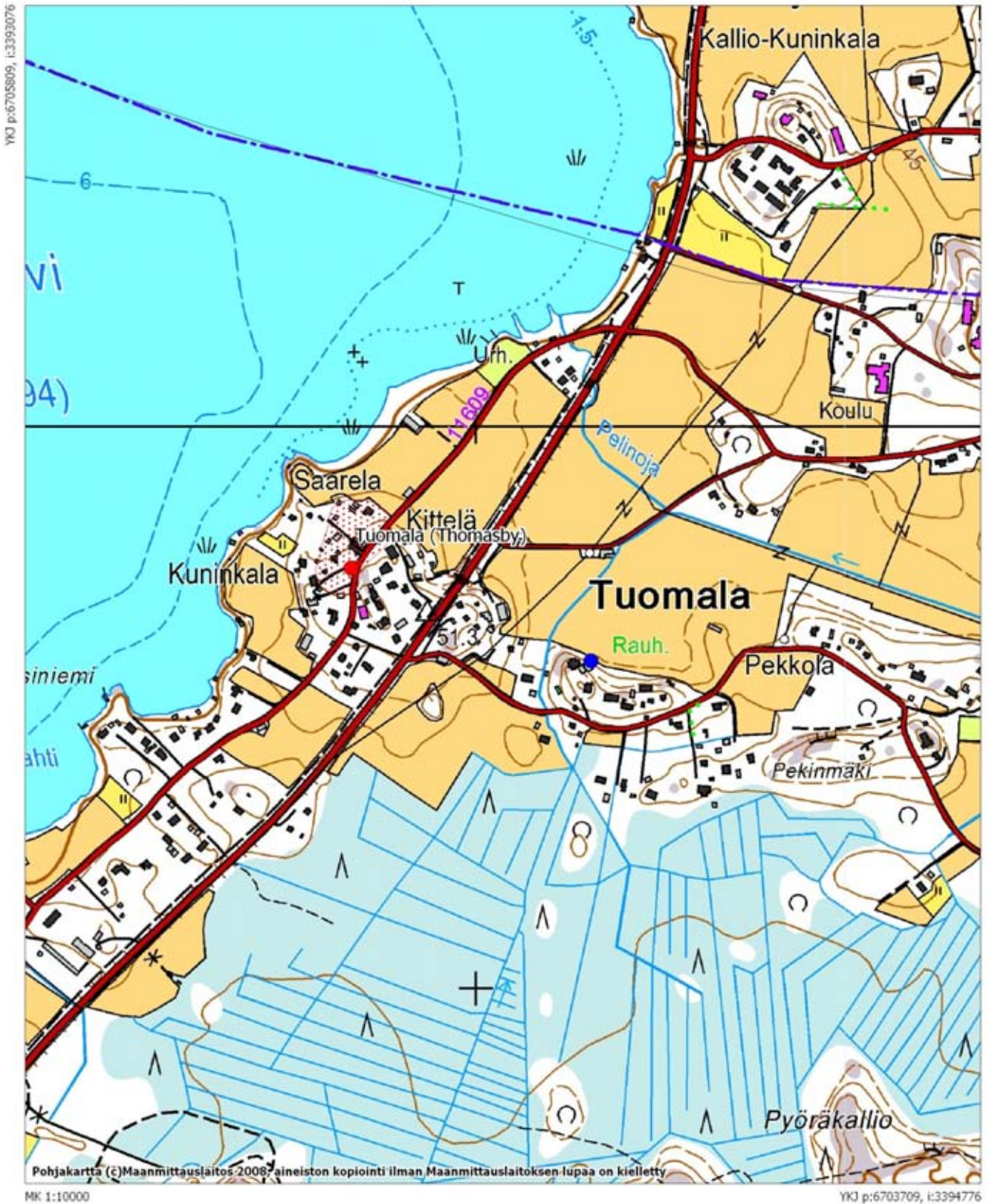

126353:6. Tykinkuula, joka on löytynyt Tuomalan Saarelan tilalta. Kuva Katja Vuoristo.

Tuomala (Thomasby) 1000014705

Peruskarttaote (204306) kohteen sijainnista.

Muinaisjäännös on rajattu punaisella, esihistoriallinen kohde on merkitty sinisellä.

Kellokoski Ruukki 1000014713

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: uusi aika

Muinaisj.tyyppi: teollisuuskohteet

Tyyppin tarkenne: rautaruukit

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä:

Koordinaatit: pkoo: 6714845 ikoo: 3396140, Z/m.mpy alin: 50,00, ylin: 55,00

Koord.selite: gps

Peruskartta: 204407

Peruskartan nimi: Kellokoski

Lähteet: Härö, Mikko 1988. Kulttuurimaisema ja rakennettu ympäristö. Tuusulan kunta.

Tenkanen, Marjaana 2005. Kellokosken ruukki. Mariefors bruk. Teollisuusalue rakennusmuistomerkkinä. Helsinki.

Tuusulan kulttuurimaisema ja rakennuskanta. Inventointiraportin luonnos 2005.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 5.5.2009

Kuvat: 126353:7–8

Peruskarttaote: ks. sivu 24

Kuvaus: Kellokosken raudanjalostus on alkanut jo vuonna 1795, jolloin Marieforsin kartano sai raudantaontaprivilegiot. Vasarapaja rakennettiin vuonna 1796 Kellokosken putouksen itärannalle tilan vanhan jauhomyllyn paikalle. 1800-luvulla ruukkia kohtasi vuosina 1813, 1858 ja 1898 tulipalot, mutta toiminta jatkui silti lähes keskeytyksettä. Nykyiset kosken varrella sijaitsevat ruukin tehdasrakennukset ovat peräisin eri aikakausilta. Vanhimmat kosken itäpuolen tiilirakennuksista ovat vuoden 1858 tulipalon ajalta, kun taas muut alueen rakennuksista ajoittuvat 1890-luvulle sekä 1930–40-luvuille. Nuorin rakennus on peräisin vuodelta 1961. (Härö 1988: 43; Tenkanen 2005: 18; Tuusulan kulttuurimaisema ja rakennuskanta, luonnos 2005: 131.)

On luultavaa, ettei olemassa olevien rakennusten kohdalla ole juurikaan säilynyt vanhempien rakenteiden jäännöksiä, mutta tehdasalueen länsiosassa vanhan kaasulaitoksen lounaispuolella ja autotallina toimineen rakennuksen kaakkoispuolella on säilynyt heinittynyt jyrkkärinteinen terassi, jossa on 16 maan sisään menevää varasto- tai kellarirakennuksen pohjaa. Alueen laidassa on sijainnut vuosina 1898–1985 myös puinen hiilivarasto. Varastorakenteet ovat betonirakenteisia ja osa niistä toimii ilmeisesti edelleenkin jonkinlaisena säilytystilana, mutta osasta on näkyvissä vain vähän suuaukkoa heinän ja mullan alla. Varastot on tehty terassin rinteeseen puolikaassa. Säilytystilat ajoittunevat 1900-luvun alkupuolelle, sillä ruukin vuoden 1929 rakennuskantaa esittelevään karttaan on ilmeisesti kuvattu osa rakenteista (Tenkanen 2005: 30–31).

Vanhasta jauhomyllystä on ilmeisesti säilynyt terassirinteen juurelle syrjään pantu myllynkivi.

Kellokosken alueella on vireillä osayleiskaava. Ruukin alue muodostaa sekä muinaisjäänöksenä että rakennushistoriallisena kohteena merkittävän kokonaisuuden, joka tulisi ottaa huomioon kaavassa.

126353:7. Ruukkialueella sijaitseva varastorakenne. E-W. Kuva Katja Vuoristo.

126353:8. Ruukkialueen heinittyneeseen rinteeseen kätkeytyviä varastorakenteita. NE-SW. Kuva Katja Vuoristo.

Kellokoski Klockfors 1000014715

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyypin tarkenne: kartanot

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6714360, ikoo 3396343:, Z/m.mpy alin: 52,50

Koord.selite: gps

Peruskartta: 204407

Peruskartan nimi: Kellokoski

Lähteet: Alanen, Timo & Kepsu, Saulo 1989. Kuninkaan kartasto Suomesta 1776–1805. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 505. Tampere.

Kellokoski. Kellokosken kyläkirja. Toim. Erkki Honkanen. Jyväskylä 2002.

Nieminen, Suvi 1995. Kellokosken kartanon ja ruukin alkutaival. Tuusula-seuran aikakirja VII. Tuusula.

Peltovuori, Risto O. 1975. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää II. Seurakunnan perustamisesta Suomen sotaan 1643–1808. Vammala.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 5.5.2009

Kuvat: 126353:11

Peruskarttaote: ks. sivu 24

Kuvaus: Kohde sijaitsee Kellokosken Savikulman pientaloalueella. Paikalla on säilynyt paikoin myös peltoa, mutta alueelle on suunnitteilla uusia pientaloja. Savikulman pohjois- ja itäpuolella virtaa Keravanjoki ja etelä- ja lounaispuolella virtaa joen pieni haarauma, Juslininoja. Alue muodostaa niemekkeen joen haaraumaan ja sen jokirinteet nousevat melko jyrkästi muodostaen melko tasaisen laajan terassin. Aluetta on luultavasti tasoitettu 1900-luvun alkupuolella, jolloin Savikulma palstoitettiin 15 palstaan (Kellokosken kyläkirja: 176). Myöhemmin tontteja on pilkottu vielä lisää.

Paikalta löytyi kahden rivitalotontin väliin jäävältä peltokaistaleelta vuoden 2009 inventoinnissa runsaasti kivisavi- ja punasavikeramiikkaa, fajanssia, pullo- ja tasolasia sekä liitupiipunpaloja ja rautakuonaa. Lisäksi pellossa näkyi runsaasti tiilimurskaa. Löydöt ovat tyypillistä 1700-luvun asuinpaikkoihin liittyvää esineistöä. Kellokosken kartanon tiedetään sijainneen alkuun ruukin eteläpuolella ja Kuninkaan kartastoon on kartano (Kellonkoski gård) vielä merkitty Savikulman alueelle (Alanen & Kepsu 1989: 133). Kartassa paikalla näkyy useampia rakennuksia.

126353:11. Kellokosken Klockforsin kartanon alkuperäistä aluetta Savikulmassa. SW-NE. Kuva Katja Vuoristo.

Klockforsin kartano sai alkunsa vuonna 1767 kun kenraali August Ehrensvärd osti Anders de Bručen ja Anders Ramsayn Kellokoskella sijaitsevat tilat. Rälssitilat oli perustettu Kellokoskelle vain muutamia vuosia aikaisemmin kahden 1600-luvulla autioituneen tilan etsintöjen jälkeen. Autiotilat olivat kuuluneet Järvenpään kylään ja tiedot niiden sijainneista olivat kadonneet 1700-luvun puoliväliin mentäessä. Tilat siirtyivät 1750-luvulla de Bručen ja Ramsayn omistukseen ja koska tiloja ei löytynyt, alettiin de Bručen viljelysmaita etsiä Järvenpään ja Tuomalan kylien yhteismetsistä. Paras viljelykelpoinen maa löytyi Kellokosken vierestä, jossa sijaitsi tuolloin Järvenpään mylly sekä Kyrölän vanha torpanpaikka. Paikan edullisuuteen vaikuttivat sekä vesistön läheisyys että maantien kulkeminen alueen poikki. Järvenpääläiset eivät olleet kuitenkaan halukkaita luovuttamaan maata Kellokosken seudulta, koska siellä oli hyvät laidunmaat, mutta De Bruce sai viranomaisten luvan tilan perustamiseen vuonna 1758. Ramsayn tilalle katsottiin myös paikka samalta seudulta. (Nieminen 1995: 4; Peltovuori 1975: 45–46.)

August Ehrensvärdin jälkeen Kellokosken tilan omistajat vaihtuivat nopeasti, kunnes omistajaksi tuli vuonna 1767 Erik Olander. Omistusriitojen vuoksi Kellokoskella ei ollut tuolloin kuin muutama torppa, mutta vuoteen 1775 mennessä kartanon tärkeimmät rakennukset oli saatu rakennettua ja samana vuonna voitiin aloittaa myös Kellokosken sahan toiminta. Myöhemmin, omistajavaihdosten myötä Kellokoskelle perustettiin vuonna 1795 rautatehdas ja kartanon nimi muuttui Marieforsiksi. (Peltovuori 1975: 46–48.)

Kellokoski Mariefors 1000014716

Laji: kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyypin tarkenne: kartanot

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6715042, ikoo: 3396343, Z/m.mpy alin: 55,00, ylin: 60,00

Koord.selite: gps

Peruskartta: 204407

Peruskartan nimi: Kellokoski

Lähteet: Härö, Mikko 1988. Kulttuurimaisema ja rakennettu ympäristö. Tuusulan kunta.

Kellokoski. Kellokosken kyläkirja. Toim. Erkki Honkanen. Jyväskylä 2002.

Peltovuori, Risto O. 1975. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää II. Seurakunnan perustamisesta Suomen sotaan 1643–1808. Vammala.

Tuusulan kulttuurimaisema ja rakennuskanta. Inventointiraportin luonnos 2005.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 5.5.2009

Kuvat: 126353:9–10

Peruskarttaote: ks. sivu 24

Kuvaus: Kohde sijaitsee Kellokosken sairaalan piha-alueella ruukin teollisuusrakennusten koillispuolella Keravanjoen rannalla.

Marieforsin ruukinkartano tunnettiin alun perin Klockforsin kartanona, mutta 1700-luvun lopulla kartanon uusi omistaja Lars Olof Nysten muutti sen puolisonsa Marian mukaan Marieforsiksi (Peltovuori 1975: 48). Kartanon paikka on ilmeisesti muutettu 1800-luvun alkupuolella ruukin rakentamisen yhteydessä nykyisen sairaalan alueelle, sillä vuoden 1814 kartassa kartanon päärakennus sekä muut rakennukset sijaitsevat nykyisellä sairaala-alueella (Kellokosken kyläkirja: 41). Kartano erkani omistajavaihdosten myötä ruukista vuonna 1865 ja vuonna 1913 myynnissä oleva kartano päätettiin muuttaa mielisairaalaksi (Härö 1988: 44, 47).

Kellokosken nykyiselle sairaala-alueelle rakennettiin 1880-luvulla uusi kartano, johon on tehty 1910-luvulla lisäsiivet sairaalaa varten. Myös puinen sivurakennus kunnostettiin tuolloin sairaalan käyttöön. Tätä vanhempia rakennuksia ei sairaala-alueelta tunneta. (Härö 1988: 47; Tuusulan kulttuurimaisema ja rakennuskanta, luonnos 2005: 133–134.) Aikaisempi, 1800-luvun alun ruukinkartanon päärakennus sekä siihen liittyviä sivurakennuksia on sijainnut kutakuinkin samoilla paikoilla kuin 1880-luvun kartanorakennus sekä 1931–32 rakennettu sairaalan päärakennus. Rakennusten edustalla on säilynyt puutarha-alue, jossa on

voinut säilyä vielä Marieforsin kartanon varhaisimpia rakenteita pihanurmen alla. Lisäksi vanhan päärakennuksen länsipuolella on saattanut säilyä erilaisia palvelusväen, kuten seppien rakennusten jäännöksiä tasoitetun nurmialueen sekä luonnontilassa olevan puita kasvavan heinikon alla.

126353:10. Sairaalan vanhan päärakennuksen länsipuolen piha-alueetta. E-W. Kuva Katja Vuoristo.

Kellokoski Krouvi **1000014736**

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: työ- ja valmistuspaikat

Tyypin tarkenne: kestikievarit

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6714471, ikoo: 3396281, Z/m.mpy alin: 50,00, ylin: 52,50

Koord.selite: gps

Peruskartta: 204407

Peruskartan nimi: Kellokoski

Lähteet: Alanen, Timo & Kepsu, Saulo 1989. Kuninkaan kartasto Suomesta 1776–1805. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 505. Tampere.

Kellokoski. Kellokosken kyläkirja. Toim. Erkki Honkanen. Jyväskylä 2002.

Peltovuori, Risto O. 1975. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää II. Seurakunnan perustamisesta Suomen sotaan 1643–1808. Vammala.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 5.5.2009

Peruskarttaote: ks. sivu 24

Kuvaus: Kohde sijaitsee Savikulman keskiosan peltoalueella Keravanjoen länsipuolella. Paikan luoteispuolelta on kulkenut aiemmin vanha maantie. Alueelta löytyi vuoden 2009 inventoinnissa pieneltä kynnetyltä kasvimaalta mm. vihreää taso- ja pullolasia. Muualla pelto oli heinällä eikä pintapöimintää voitu tehdä. Paikalla on sijainnut Kuninkaan kartaston mukaan 1700-luvun loppupuolella ja 1800-luvun alussa talo, joka on luultavasti ollut Kellokosken krouvi (Alanen & Kepsu 1989: 133). Kellokoskella on sijainnut krouvi jo ennen isoavihaa ja on mahdollista, että se on sijainnut jo tuolloin samalla paikalla.

Krouvin oikeuksista käytiin kiistelyä myöhemmin, kun Kellokosken kartanon omistaja Olander anoi vuonna 1771 krouvin perustamislupaa ja Kyrölän Buchtit väittivät krouvioikeuden kuuluvan heille kuten aiemminkin. Kellokosken krouvi saatiin rakennettua lopulta ilmeisesti Kyrölän kievarin tuhouduttua tulipalossa vuonna 1773. (Kellokosken kyläkirja: 31; Peltovuori 1975: 204–205.)

Kellokoski Patruunanpuisto

1000014737

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: kulkuväylät

Tyypin tarkenne: tienpohjat

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo 6714538, ikoo 3396278, Z/m.mpy alin: 44,00, ylin: 50,00

Koord.selite: gps

Peruskartta: 204407

Peruskartan nimi: Kellokoski

Lähteet: Peltovuori, Risto O. 1975. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää II. Seurakunnan perustamisesta Suomen sotaan 1643–1808. Vammala.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 5.5.2009

Kuvat: 126353:12–13

Peruskarttaote: ks. sivu 24

Kuvaus: Kellokosken poikki vievä vanha maantie (Vanha Mäntsäläntie) on tehnyt aikaisemmin mutkan Savikulman luoteisosassa, mutta tie on oikaistu 1980-luvulla, jolloin Savikulman mutka on jäänyt viimeistään osittain pois käytöstä. Tieosuus on ollut käytössä viimeistään 1740-luvulla, sillä tie on piirretty Erik Klingiuksen karttaan vuodelta 1749 (Suur-Tuusulan historia I, karttaliite). Jo olemassa olevalla kulkuväylällä oli tärkeä osuus silloin kun Anders de Brucelle ja Anders Ramsaylle osoitettiin Kellokoskelta tilat 1750-luvun lopulla (Peltovuori 1975: 45). On mahdollista, että Kellokosken ensimmäinen krouvi on jo sijainnut tien mutkassa, paikassa, johon krouvi perustettiin uudelleen 1700-luvun lopulla.

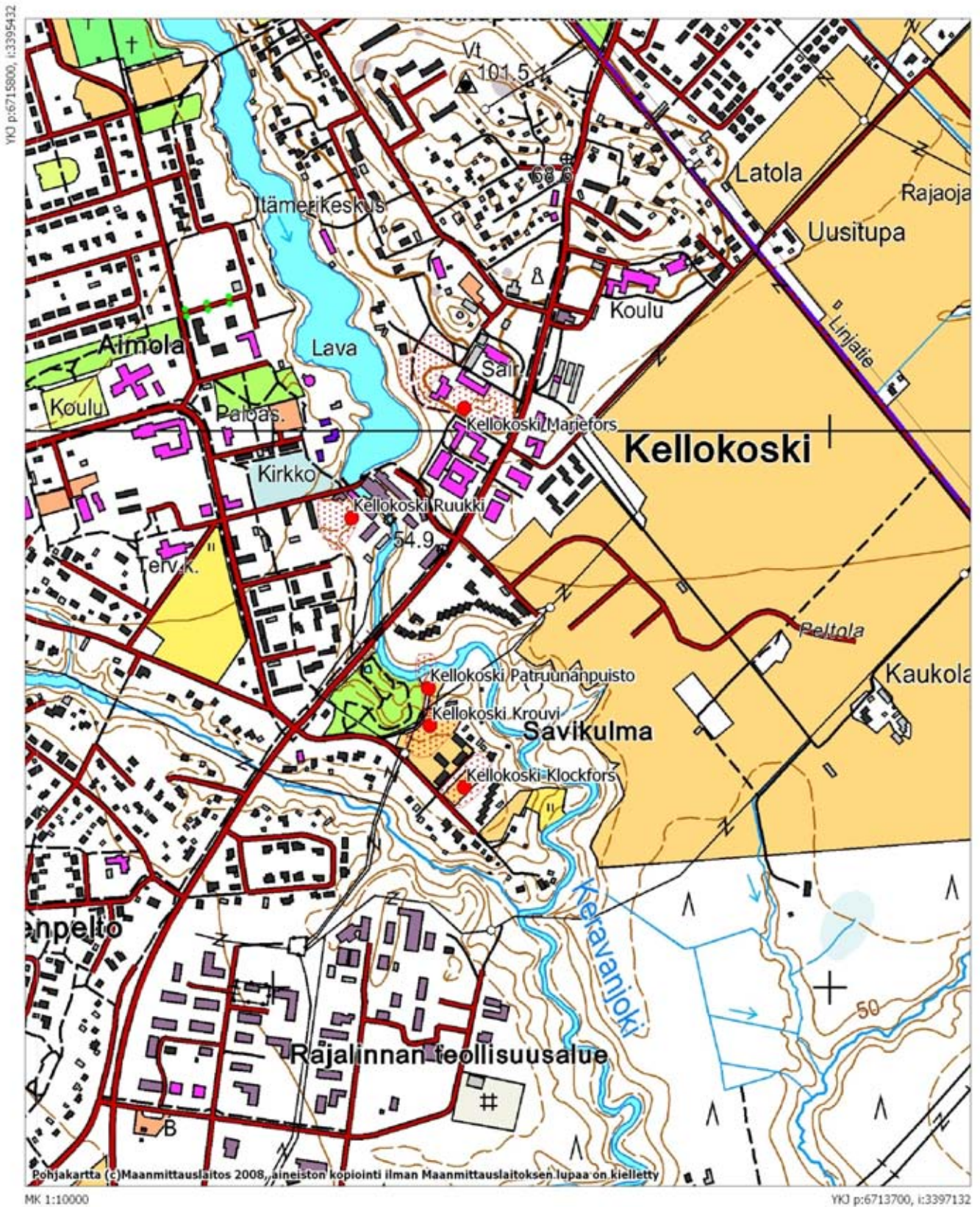
Käytöstä jäänyt tieosuus alkaa pientalolle johtavan hiekkatien mutkasta ja se jatkuu Keravanjoen rantaan, jossa on kivinen, osittain hajonnut siltapengerrys. Osa kivistä on lohkottuja ja osa on luonnonkiviä. Myös joen pohjoisrannalla on nähtävissä siltapengerrystä sekä jonkin matkaa nurmen alta erottuva tielinja. Joen etelärannalla tieosuus erottuu maastosta korkeampana penkkana. Tie on turpeen ja lehtien peittämä ja siinä kasvaa koivuja.

126353:12. Vanhan Mäntsäläntien käytöstä pois jäänyt osuus. S-N.
Kuva Katja Vuoristo.

Kellokoski Ruukki 1000014713, Kellokoski Klockfors 1000014715, Kellokoski Mariefors 1000014716, Kellokoski Krouvi 1000014736, Kellokoski Patruunanpuisto 1000014737

Peruskarttaote (204407) kohteiden sijainnista. Muinaisjännökset on rajattu punaisella.

Tuusulan kk (Tusby by) 1000014738

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyyppin tarkenne: kylänpaikat

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6701894, ikoo: 3392487, Z/m.mpy alin: 42,50, ylin: 47,50

Koord.selite: gps

Peruskartta: 204306

Peruskartan nimi: Tuusula

Lähteet: Holma, Sirkka 2000. Tuusula-seuran aikakirja. Millenium 2000 juhlakirja.

Peltovuori, Risto O. 1975. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää II. Seurakunnan perustamisesta Suomen sotaan 1643–1808. Vammala.

Sarkamo, Jaakko 1983. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää I. Esihistoriallisesta ajasta seurakunnan perustamiseen 1643. Järvenpää.

KA: Mha, B50 3/2. Broterus, Salmuel 1706.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 6.5.2009

Kuvat: 126353:3

Peruskarttaote: ks. sivu 27

Kuvaus: Tuusulan kirkonkylä sijaitsee Tuusulan kirkon ja kunnanopiston itäpuolella nousevan mäen päällä, jonka poikki kulkee Rantatie. Mäen eteläosa on tiheään rakennettu, mutta pohjoisosassa on muutamia kokonaan autoituneita alueita sekä tontteja, joilla on säilynyt hieman vanhaa rakennuskantaa, kuten mm. Ali-Kotun vanha päärakennus Rantatien vieressä. Kirkonkylän asutus oli vielä 1700-luvulla keskittynyt tiiviiksi ryhmäksi kylämälle tien molemmin puolin, mutta isojaon yhteydessä paikalle jäi enää kaksi taloa (Holma 2000: 9; Peltovuori 1975: 15).

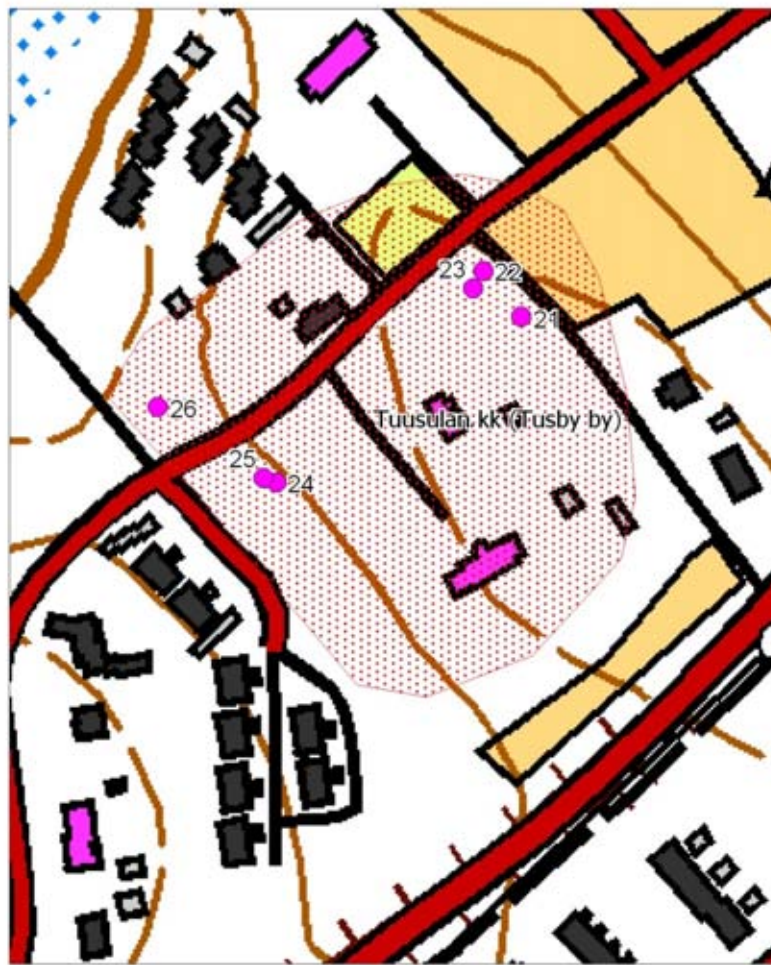

126353:3. Tusby by, kylätontin koillisosa, jossa on säilynyt useita rakenteita. N-S. Kuva Katja Vuoristo.

Ensimmäiset maininnat Tuusulan kirkonkylästä (Tusbu by) ajoittuvat 1500-luvun alkupuolelle. Varhaisin tieto kylän taloluvuista on vuodelta 1543, jolloin kylässä oli jo 10 taloa. Vajaan kymmenen vuoden kuluttua (1551) taloluku oli laskenut kahdeksaan. (Sarkamo 1983: 90.) 1600-luvun puolivälissä viljelyksessä oli kuusi tilaa: Kottu, Eggertas, Krapu, Nikula, Pekkola ja Pappila. Näistä Pappila sijaitsee vielä entisellä paikallaan. Kotun tila, joka oli 1690-luvulle saakka ratsutila, sijaitsi Pappilan vieressä kylän poikki vievän Rantatien kaakkoispuolella, kun taas muut talot sijaitsivat tien luoteispuolella. (Mha B50 3/2; Peltovuori 1975: 15.)

Pappilan tilan molemmilla puolilla on säilynyt rakentamaton aluetta. Päärakennuksen pohjoispuolella on tien vieressä näkyvissä lähes kokonaan mullan peittämä kivijalka sekä tiiliuunin perustus. Lisäksi alueella on toinen heikosti erottuva kivijalka, joka on kooltaan n. 5 x 8 m sekä useita epämääräisempiä kivirivejä ja multapenkkoja, joista on erotettavissa suoraa kulmia. Paikalla on todennäköisesti useampia rakennuksen pohjia. Pappilan luoteispuolella on maantien molemmin puolin erotettavissa vanhoja lehtipuita kasvavilla alueilla useampia kellarikuoppia, joista osa on myöhemmin täytetty mm. tiilen ja kaakelinpaloilla. Pappilan pihalle vievää tietä on kunnostettu äskettäin ja paikalta on nostettu pois kiviä, jotka voisivat olla peräisin kivijaloista. Tien laidoilla oli nähtävissä mm. fajanssia ja tiiltä. On todennäköistä, että Pappilan ympäristössä on säilynyt myös maanpäälle näkymättömien rakenteiden jäännöksiä.

Tuusulan kirkonkylän alueella sijaitsevat näkyvät rakenteet

MK 1:3000

Rakenteiden koordinaatit ja tulkinta:

Nro	Pkoo	Ikoo	Tulkinta
21	6701923	3392543	Rakennuksen pohja (kivijalka ja tiiliuuninpohja)
22	6701941	3392528	Rakennuksen pohja (n. 5 x 7–8 m kivijalka)
23	6701934	3392524	Lomittaisia rakennuksenpohjia?
24	6701857	3392446	Kellarikuoppa
25	6701859	3392441	Kellarikuoppa
26	6701887	3392399	Painanne (kellarikuoppa?)

Gustavelund 100014704, Tuusulan kk 100014738, Kirkonkylän 1. kirkko 85800002

Peruskarttaote (204306) kohteiden sijainnista. Muinaisjäännökset on rajattu punaisella.

Hyrylä Varuskunta 1000014739

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: uusi aika

Muinaisj.tyyppi: hautapaikat

Tyyppin tarkenne: hautausmaat

Rauhoitusluokka: 1

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6699591, ikoo: 3391895, Z/m.mpy alin: 57,50, ylin: 60,00

Koord.selite: gps, keskipiste

Peruskartta: 204305

Peruskartan nimi: Hyrylä

Lähteet: Lehtonen, Timo 1991. Pyhän Nikolaoksen kirkko. Hyrylän ortodoksisen sotilaskirkon ja seurakunnan vaiheita. Tuusula-Seura ry:n julkaisu n:o 5. Hyrylä.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 6.5.2009

Kuvat: 126353:15–17

Peruskarttaote: ks. sivu 34

Kuvaus: Kohde sijaitsee Hyrylän urheilukeskuksen lounaspuolella hiekkaharjun reunalla. Alueella kasvaa pääasiassa kuusia sekä sammalta ja heinää. Paikalla on verkkoaidalla aidattu alue, jossa on 1903–1922 väliselle ajalle ajoittuva ortodoksinen sotilashautausmaa.

1800-luvun lopulla Tuusulassa alettiin tiedostaa, ettei alueen varuskunnassa ollut omaa ortodoksista hautausmaata. Vanha hautausmaa oli tullut täyteen ja ortodokseja oli jouduttu hautaamaan luterilaisille hautausmaille. Alkuun, Pyhän Nikolaoksen kirkon valmistuttua vuonna 1900, otettiin väliaikaiseksi hautapaikaksi kirkon eteläpuolinen alue ja vuonna 1902 osoitettiin uusi alue kirkon ja jalkaväen ampumaradan väliseltä alueelta. Paikka otettiin käyttöön heti seuraavan vuoden alussa. Hautausmaalle haudattiin seurakunnan jäseniä, varuskunnan upseereita ja heidän perheenjäseniään sekä myös joitakin rivimiehiä. Alue oli käytössä vuoteen 1922, jonka jälkeen paikalta siirrettiin muutamia hautauksia Helsinkiin. Hautausmaa jäi ortodoksisen kirkon toiminnan päätyttyä Hyrylässä vuonna 1923 armeijan huostaan, jolloin se sijaitsi sotilasalueella ja haudoille pääseminen oli vaikeaa. Joitakin hautoja hoidettiin vielä 1940-luvulle saakka, mutta 1950-luvun lopulla paikka oli lähes kokonaan metsittynyt. Alue aidattiin tuolloin. (Lehtonen 1991: 36–37.)

Nykyisin Hyrylän vanha hautausmaa sijaitsee varuskunta-alueen reunassa ja sinne pääsee polkua pitkin. Alueelta on kaadettu joitakin puita, mutta muuten paikka on luonnontilassa. Aidatulla alueella erottuu sammalen peittämiä suorakaiteen muotoisia hautakumpuja sekä soikeita painanteita. Muutamissa haudoissa on jäljellä hautakiviä ja ristejä. Lisäksi yksi haudoista on aidattu. Alueen länsilounaspuolella on taistelukaivantoja, jotka saattavat olla melko uusiakin varuskunnan harjoittelupaikkoja. Osa hautausmaan painanteista saattaa liittyä myös näihin.

126353:17. Hyrylän hylätyllä hautausmaalla sijaitseva hauta vuodelta 1893. ENE-WSW. Kuva Katja Vuoristo.

126353:15. Hyrylän vanha sotilashautausmaa. Haudat erottuvat suorakaiteen muotoisina kumpuina. SE-NW. Kuva Katja Vuoristo.

Hyrylä Varuskunnankoto

1000014740

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: uusi aika

Muinaisj.tyyppi: puolustusvarustukset

Tyyppin tarkenne: taistelukaivannot

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 4

Koordinaatit: pkoo: 6700168, ikoo: 3391448, Z/m.mpy alin: 60,00, ylin: 70,00

Koord.selite: gps, keskikoordinaatit

Peruskartta: 204305

Peruskartan nimi: Hyrylä

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 6.5.2009

Kuvat: 126353:18

Peruskarttaote: ks. sivu 34

Kuvaus: Kohde sijaitsee Kirkonmäen eteläpuolella sijaitsevan rinteen itäosassa. Paikan pohjoispuolella on varuskunnan kerrostaloalue. Alueella on mäntyjä ja nuoria lehtipuita kasvavassa hiekkamaastossa kolme taistelukaivantoa sekä yksi painanne. Lisäksi alueen pohjoisosassa, aivan kerrostaloalueelle vievän pihatien laidassa on muutamia matalia neliskulmaisia painanteita. Kyseessä on todennäköisesti I tai II maailmansodan aikaiset kaivannot.

Alueen luoteispuolella sijaitsee Kirkonmäen ortodoksisen hautausmaan jäännökset.

*126353:18. Hiekkarinteessä sijaitseva taistelukaivanto erottuu maastossa ojamaisena mutkittelevana kaivantona. W-E.
Kuva Katja Vuoristo.*

Hyrylä Kirkonmäki 1000014741

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: uusi aika

Muinaisj.tyyppi: hautapaikat

Tyyppin tarkenne: hautausmaat

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6700208, ikoo: 3391379, Z/m.mpy alin: 65,00, ylin: 70,00

Koord.selite: gps

Peruskartta: 204305

Peruskartan nimi: Hyrylä

Lähteet: Lehtonen, Timo 1991. Pyhän Nikolaoksen kirkko. Hyrylän ortodoksisen sotilaskirkon ja seurakunnan vaiheita. Tuusula-Seura ry:n julkaisu n:o 5. Hyrylä.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 6.5.2009

Kuvat: 126353:19

Peruskarttaote: ks. sivu 34

Kuvaus: Kohde sijaitsee Kirkonmäen lounaisosassa alueelle vievän tien molemmin puolin. Osa alueesta on kerrostaloalueen pihamaata, mutta osa on luonnontilassa olevaa mäntyjä ja nuoria lehtipuita kasvavaa hiekkarinnettä ja sen lakea. Alueen luoteispuolella on sijainnut pyhän Nikolaoksen kirkko. Paikalla on ollut ns. väliaikainen hautausmaa.

1800-luvun lopulla Tuusulassa alettiin tiedostaa, ettei alueen varuskunnassa ollut omaa ortodoksista hautausmaata. Vanha hautausmaa oli tullut täyteen ja ortodokseja oli jouduttu hautaamaan luterilaisille hautausmaille. Alkuun, Pyhän Nikolaoksen kirkon valmistuttua vuonna 1900, otettiin väliaikaiseksi hautapaikaksi kirkon eteläpuolinen alue ja vuonna 1902 osoitettiin uusi alue kirkon ja jalkaväen ampumaradan väliseltä alueelta. Vaikka uusi hautausmaa otettiin käyttöön heti seuraavana vuonna, jatkui hautaaminen Kirkonmäelle aina 1920-luvulle saakka, kunnes kirkon toiminta Hyrylässä lakkasi. Hautakiviä on poistettu alueelta 1930-luvulta alkaen ja kun varuskunta-alueen henkilökunnalle rakennettiin paikalle vuosina 1959–60 asuintaloja, siirrettiin hautakiviä vielä lisää pois. (Lehtonen 1991: 35–37.) Alueelta kerrotaan löytyneen maankaivun, mm. salaojitusten, yhteydessä luita.

Paikalla näkyy edelleenkin hiekkaharjun päällä 11 pohjois-eteläsuuntaista hautamaista painannetta, jotka voivat olla vanhoja hautoja. Hautausmaa on todennäköisesti säilynyt paikalla osittain, myös kerrostaloalueen väliin jäävällä pihalueella on saattanut säilyä hautoja.

126353:19. Kirkonmäen väliaikainen ortodoksikalmisto. Mahdolliset haudat erottuvat harjun päällä ja rinteessä hautamaisina painanteina. E-W. Kuva Katja Vuoristo.

Hyrylän Kirkonmäellä olevien hautamaisten painanteiden sijainti

MK 1:1500

Painanteiden koordinaatit:

Numero	Pkoo	Ikoo
37	6700203	3391393
38	6700206	3391388
39	6700214	3391385
40	6700208	3391379
41	6700199	3391380
42	6700215	3391374
43	6700211	3391372
44	6700211	3391370
45	6700212	3391368
46	6700215	3391367
47	6700212	3391364

Hyrylä Rykmentinpuisto

1000014742

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: uusi aika

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyypin tarkenne: sotilasleirit

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6700442, ikoo: 3391470, Z/m.mpy alin: 52,50, ylin: 55,00

Koord.selite: gps, rakenne

Peruskartta: 204305

Peruskartan nimi: Hyrylä

Lähteet: Tuusulan kulttuurimaisema ja rakennuskanta. Inventointiraportin luonnos 2005.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 6.5.2009

Kuvat: 126353:20

Peruskarttaote: ks. sivu 34

Kuvaus: Kohde sijaitsee Kirkonmäen koillispuolella sijaitsevien kerrostalojen edustalla olevalla puistomaisella alueella. Alueen länsipuolella kulkee Tuusulanväylä. Paikalla on sijainnut vuonna 1855 perustettu tilapäinen sotilasleiri, joka pystytettiin Hämeenlinnan ja Heinolan maanteiden risteykseen osaksi venäläisten linnoitusjärjestelmää. Sotilasleiri perustettiin aluksi Saksan puustellin maille, mutta kun sotaväenosasto muuttui pysyväksi Krimin sodan jälkeen, pakkolunastettiin maita Hyökkälän kylien tiloilta.

Ensimmäiset pysyvät kasarmit rakennettiin paikalle vuonna 1855. Vuoden loppuun mentäessä alueella oli pystyssä jo kahdeksan rakennusta. Rakennukset korvattiin parin vuosikymmenen kuluessa uusilla ja alue laajeni Heinolaan vievän tien (nyk. Tuusulanväylän) molemmille puolille. Kasarmialueen ensimmäiset rakennukset sijaitsivat luultavasti samalla paikalla kuin 1880-luvulla rakennetut tallit, pajat ja varastot. Rakentaminen vanhimman alueen ympärillä jatkui 1900-luvun kahdella ensimmäisellä vuosikymmenellä, jolloin siirryttiin puurakentamisesta tiilien käyttöön. Vuoden 1918 jälkeen varuskunta-alue siirtyi kenttätöykistön käyttöön ja rakennuskanta sai säilyä muuttumattomana aina 1950-luvun lopulle saakka. 1960-luvulla varuskunta-alue laajeni lähiympäristöön, mutta kasarmialueen vanhin osa purettiin yhtä kasarmia lukuun ottamatta kokonaan. Myös muutama 1900-luvun alun tiilirakennus purettiin. (Tuusulan kulttuurimaisema ja rakennuskanta, luonnos 2005: 60–63.)

Kasarmialueen vanhimman rakennusvaiheen kaakkoisosa on säilynyt rakennusten purkamisen jälkeen rakentamattomana nurmialueena, kun taas luoteisosa on jäänyt kokonaan uudemman rakentamisen alle.

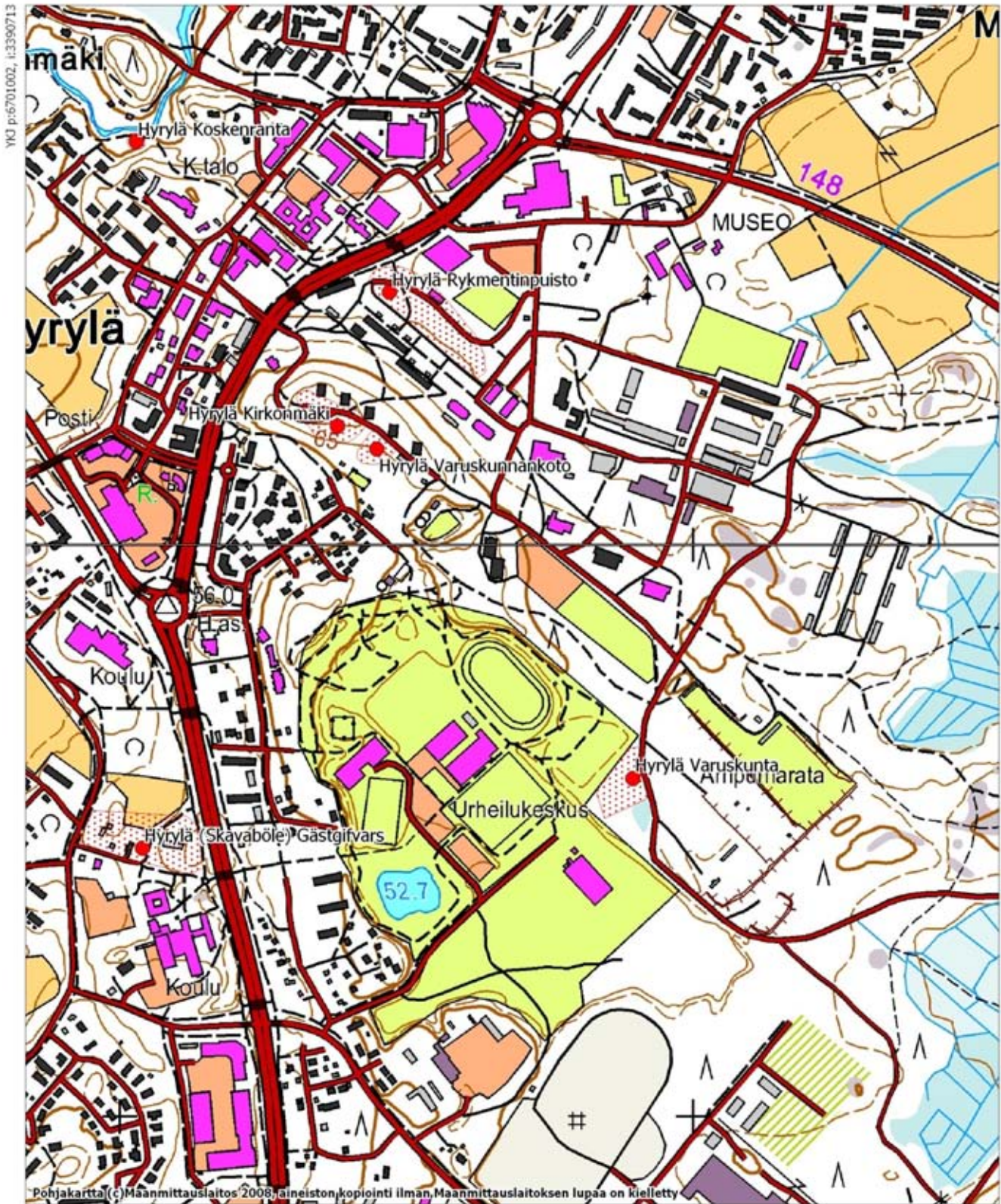

Nurmialueen luoteisosassa on nurmikolla nähtävissä nelikulmainen painanne, kohdassa, jossa on sijainnut vuonna 1864 rakennettu rakennus. Painanteesta tulee kairattaessa laastia ja ruskeaksi värjäätynyttä hiekkaa pintamultakerroksen alta. Vanhojen tallien ja varastojen kohdalla ei näy maanpäällisiä rakenteita, mutta on mahdollista, että paikalla on säilynyt 1880-luvun rakennusten pohjia. Tällä alueella on voinut säilyä jäännöksiä myös kasarmien aivan ensimmäisistä rakennuksista.

126353:20. Hyrylän kasarmialueen vanhinta aluetta. Etualalla painanteen paikka. W-E. Kuva Katja Vuoristo.

Hyrylä Varuskunta 1000014739, Hyrylä Varuskunnankoto 1000014740, Hyrylä Kirkonmäki 1000014741, Hyrylä Rykmentinpuisto 1000014742, Hyrylä Koskenranta 1000014745, Hyrylä (Skavaböle) Gästgifvars 1000014749

Peruskarttaote (204305) kohteiden sijainnista. Muinaisjäännökset on rajattu punaisella.

MK 1:10000

YKJ p:6698902, i:3392413

Myllykylä Tuusulanjoki 1000014743

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: uusi aika

Muinaisj.tyyppi: työ- ja valmistuspaikat

Tyypin tarkenne: vesimyllyt

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6694834, ikoo: 3386501, Z/m.mpy alin: 35,00

Koord.selite: gps, rakenne

Peruskartta: 204305

Peruskartan nimi: Hyrylä

Lähteet: Härö, Mikko 1988. Kulttuurimaisema ja rakennettu ympäristö. Tuusulan kunta.

Peltovuori, Risto O. 1975. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää II. Seurakunnan perustamisesta Suomen sotaan 1643–1808. Vammala.

Tuusulan kulttuurimaisema ja rakennuskanta. Inventointiraportin luonnos 2005.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 7.5.2009

Kuvat: 126353:25–28

Peruskarttaote: ks. sivu 38

Kuvaus: Kohde sijaitsee Myllykylän keskustan lounaspuolella Tuusulanjoen varrella. Paikan kaakkoispuolella kulkee Ruotsinkylään vievä tie.

Paikalla on toiminut Ruotsinkylälle kuulunut mylly, joka on ollut käytössä ainakin 1700-luvun alkupuolelta lähtien. Vuonna 1729 kosken varrella oli jalkamylly, jonka kivien sanottiin olleen jo tuolloin vanhat. Mylly oli hyvästä koskesta johtuen kylän parhaita myllyjä. 1800-luvulla Tuusulassa oli kaksi merkittävää myllynpaikkaa ja näistä toinen oli Johannisbergin kartanon käytössä. On todennäköistä, että kyseessä on Myllykylän mylly. (Härö 1988: 108; Peltovuori 1975: 122; Tuusulan kulttuurimaisema ja rakennuskanta, luonnos 2005: 49.)

Myllykylän myllystä on jäljellä puiden ja pusikon keskellä joen etelärannalla kiviraunion jäännökset, jotka ovat osittain sammaloituneet. Joen reunassa on lohkotuista kuutiomaisista kivistä kasattua seinälinjaa, jonka eteläpuolella on pieni oja. Ojan vieressä kulkee lähinnä luonnonkivistä muurattu kivijalka, jonka sisäpuolella on nelikulmainen kolo. Joen pohjoisrannalla pienen mättään keskellä on pieni myllykiven pala ja joessa on nähtävissä vielä myllyyn liittyviä patokiviä. Myllynrauniot ajoittuvat luultavasti 1800-luvulle.

Kohteen vieressä on Myllykylän aikaisempaan tielinjaan liittyvien siltapengerrysten jäännökset (Myllykylä Smeds).

126353:25. Myllykylän rauniomyllyn paikka. NW-SE. Kuva Katja Vuoristo.

126353:27. Luonnonkivistä tehtyä myllynpohjaa pusikon keskellä. NE-SW. Kuva Katja Vuoristo.

126353:28. Myllyn vieressä sijaitseva kanava. ES-NW. Kuva Katja Vuoristo.

126353:26. Joen rannalla sijaitseva lohkotuista kivistä tehty myllynpohja. NE-SW. Kuva Katja Vuoristo.

Myllykylä Smeds

1000014744

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: uusi aika

Muinaisj.tyyppi: kulkuväylät

Tyypin tarkenne: sillanpaikat

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6694825, ikoo: 3386529, Z/m.mpy alin: 35,00

Koord.selite: gps, rakenteen SW-osa

Peruskartta: 204305

Peruskartan nimi: Hyrylä

Lähteet: Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää I. Esihistoriallisesta ajasta seurakunnan perustamiseen 1643. Järvenpää.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 7.5.2009

Kuvat: 126353:29–30

Peruskarttaote: ks. sivu 38

Kuvaus: Kohde sijaitsee Myllykylän lounaspuolella Ruotsinkylään vievän tien vieressä Tuusulanjoen kosken kohdalla. Tien luoteispuolella on joen molemmilla penkoilla vanhaa siltapengerrystä. Joen eteläpuolella on pääosin luonnonkivistä tehty pengerrys, kun taas pohjoispuolella se on maan- ja kivensekainen. Silta on ollut rakennettu kalliosta lohkotun jyrkkäreunaisen kanavan reunaan.

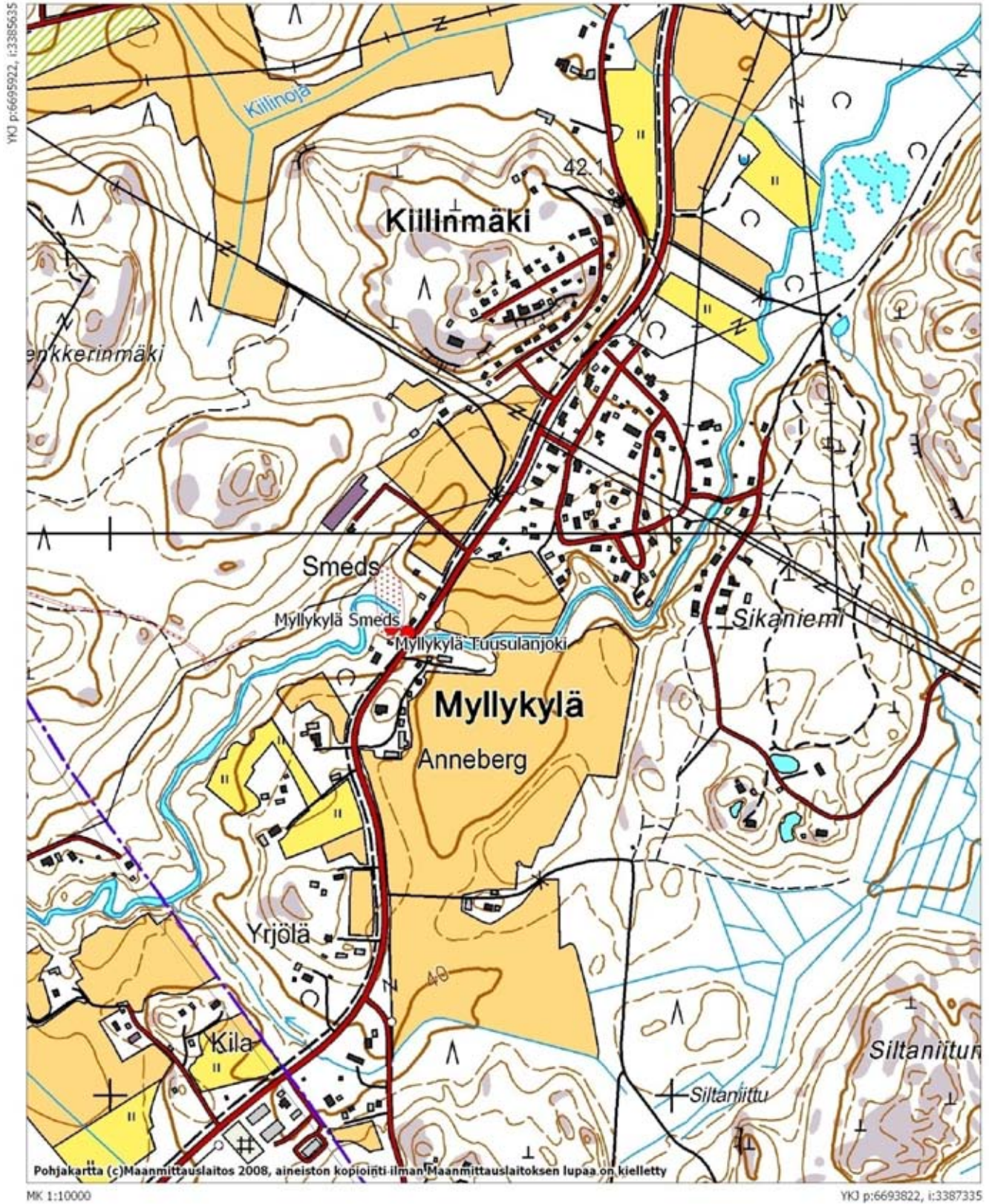

Siltarakenteet ajoittuvat luultavasti samoihin aikoihin kuin vieressä sijaitseva myllynraunio (Myllykylä Tuusulanjoki) eli 1800-luvulle. Tuusulanjoen ylittävä tie on kulkenut samalla paikalla ainakin 1700-luvun alkupuolelta lähtien (ks. Suur-Tuusulan historia I, karttaliite).

126353:30. Vanha siltapenkka erottuu räjäytetyn kalliokanavan yläreunassa luonnonkivistä ladottuna rakenteena. N-S. Kuva Katja Vuoristo.

Myllykylä Tuusulanjoki 1000014743, Myllykylä Smeds 1000014744

Peruskarttaote (204305) kohteiden sijainnista. Muinaisjännökset on rajattu punaisella.

Hyrylä Koskenranta 1000014745

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus: uusi aika
Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat
Tyypin tarkenne: talonpohjat
Rauhoitusluokka: 2
Lukumäärä: 1
Koordinaatit: pkoo: 6700706, ikoo: 3391028, Z/m.mpy alin: 38,00, ylin: 40,00
Koord.selite: gps, keskipiste
Peruskartta: 204305
Peruskartan nimi: Hyrylä

Vuoden 2009 inventointi
Aika: 8.5.2009
Kuvat: 126353:21
Peruskarttaote: ks. sivu 34

Kuvaus: Kohde sijaitsee Tuusulanjoen tuntumassa, joenmutkan eteläpuolella Jokipuistossa. Paikalla on Hyrylän varuskuntaan kuuluneen saunarakennuksen kivijalka, joka on peräisin autonomiselta ajalta. Kivijalka on tehty käsinlohkotuista kuutiokivistä ja se erottuu parhaiten länsikulmassa sekä länsilounas-sivulla. Kooltaan rakenne on n. 12 x 8 metriä. Saunan kiuas on ollut luultavasti eteläkulmassa, jossa näkyy muutamia pienempiä päällekkäisiä kiviä. Rakenteen päällä kasvaa nurmea sekä muutamia paksuja lehtipuita.

126353:21. Varuskunnan saunan kivijalka. Kiukaanpaikka on ollut luultavasti kuvan oikeassa laidassa olevan männyn kohdalla. W-E. Kuva Katja Vuoristo.

Ruotsinkylä (Clemetskog) Övjosby 1000014746

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyypin tarkenne: kylänpaikat

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6696988, ikoo: 3388771, Z/m.mpy alin: 45,00, ylin: 50,00

Koord.selite: gps

Peruskartta: 204305

Peruskartan nimi: Hyrylä

Lähteet: Härö, Mikko 1988. Kulttuurimaisema ja rakennettu ympäristö. Tuusulan kunta.

Sarkamo, Jaakko 1983. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää I. Esihistoriallisesta ajasta seurakunnan perustamiseen 1643. Järvenpää.

KA: Mha B49 4/12–16.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 11.5.2009

Kuvat: 126353:31

Peruskarttaote: ks. sivu 49

Kuvaus: Kohde sijaitsee Tuusulanjoen itäpuolella olevien peltojen laidalla Hyryläntien varrella. Paikalla on ollut asutusta viimeistään 1500-luvun alkupuolelta lähtien, jolloin Tuusulanjoen itäpuolista Ruotsinkylän osaa (Yffiosby, Övjosby) verotettiin erikseen. Övjosbyssä oli vuonna 1553 neljä täysveroa ja yhdeksän eri miehen nimellä osoitetut viljelmät. Tilukset kuuluivat tuolloin ilmeisesti Ruotsinkylän länsipuolen ja Lahelan suurtalollisille. (Sarkamo 1983: 307.) Övjosbyn talot ovat sijainneet 1700-luvulla Hyrylään vievän tien molemmin puolin. Väfvarsin tila on ollut taloista pohjoisimpana. (Mha B49 4/12–16.)

Ruotsinkylää koskevat ensimmäiset maininnat kirjallisissa lähteissä ajoittuvat 1400-luvulle. Vuonna 1543 Ruotsinkylässä oli jo 11 ja Övjosbyssä 10 taloa. Kun kylän molemmat puolet lasketaan yhteen, oli Ruotsinkylä tuolloin Tuusulan suurin kylä. Vuoden 1543 jälkeen Övjosby ei esiinny enää erikseen veroluetteloissa. (Sarkamo 1983: 78–90.)

Övjosbyn alue on edelleen asuttua ja osa taloista on uusia, mutta paikalla on myös vanhaa rakennuskantaa sekä asuintalojen väliin jääviä peltoalueita. Vanhin nykyisistä taloista lienee Väfvars, jonka päärakennus on vuodelta 1887. Talo on tuolloin rakennettu tilan ohitse vievästä Hyryläntiestä kauemmas mäen rinteeseen. Aikaisempi, todennäköisesti 1820-luvulla purettu päärakennus on sijainnut aivan tien vieressä (Härö 1988: 113). Paikalla on nähtävissä talusrakennusten luoteispuolella n. 8 x 7 m kokoinen luonnonkivistä koostuva harvahko kivijalka. Kivet ovat sammalen peittämiä ja niiden päällä kasvaa vaahteroita. Myös talusrakennusten eteläpuolella (osittain nykyisellä hevoslaitumella) on jäännöksiä mahdollisesti neljästä päällekkäisestä tai vierekkäisestä rakennuksesta. Osa kivijaloista on kokonaan luonnonkivistä, mutta osassa on myös lohkottuja kiviä. Paikalla on myös mahdollisesti jossain rakennuksessa käytettyä kivensekaista betonia. Lisäksi alueella on nähtävissä kaksi kivettyä uuninpohjaa. Väfvarsin vanha päärakennus ja sitä ennen tilan lampuotitilana olleen Sandbackan rakennukset ovat luultavasti sijainneet kyseisessä kohdassa.

Väfvarsin tilan rakennustenpohjat ovat ainoat Övjosbyn maanpäälle näkyvät rakenteet, mutta alueen keskivaiheilla olevalla kapealla peltotilkulla näkyi mm. vihreää tasolasia sekä punasavikeramiikkaa ja liitupiipunpaloja. On todennäköistä, että vanhaan kylätonttiin liittyviä rakenteita ja kulttuurikerroksia on säilynyt ainakin peltoalueilla.

Ruotsinkylän Övjosbyn alueen näkyvien rakenteiden sijainti

Rakenteiden koordinaatit ja tulkinta:

Numero	Pkoo	Ikoo	Tulkinta
61	6697111	3388748	Rakennuksen pohja (n. 7,5 x 7–8 m kokoinen kivijalka)
62	6697062	3388767	Rakennuksen pohjia (mahdollisesti neljä erillistä kivijalkaa)

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyypin tarkenne: kartanot

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6696750, ikoo: 3387985, Z/m.mpy alin: 50,00, ylin: 60,00

Koord.selite: gps

Peruskartta: 204305

Peruskartan nimi: Hyrylä

Lähteet: Härö, Mikko 1988. Kulttuurimaisema ja rakennettu ympäristö. Tuusulan kunta.

Peltovuori, Risto O. 1975. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää II. Seurakunnan perustamisesta Suomen sotaan 1643–1808. Vammala.

Sarkamo, Jaakko 1983. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää I. Esihistoriallisesta ajasta seurakunnan perustamiseen 1643. Järvenpää.

KA: Mha B49 4/12–16.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 11.5.2009

Kuvat: 126353:32–33

Peruskarttaote: ks. sivu 49

Kuvaus: Johannisbergin kartano sijaitsee Myllykylään vievän tien kaakkoispuolella peltojen ympäröimällä alueella Ruotsinkylän keskustasta lounaaseen. Paikan kaakkoispuolella virtaa Tuusulanjoki.

Johannisbergin kartano tunnettiin alun perin Henningsbackana. Varhaisin tieto talon isännästä on jo vuodelta 1491, jolloin Anders Nilson isännöi tilaa. Vuonna 1543 Sipi Antinpojan isännöimä Henningsbacka oli Ruotsinkylän suurin yksityinen tila, joka käsitti 1 1/4 täysveroa ja vuoteen 1563 mentäessä tila oli jo kahden täysveron suuruinen. (Sarkamo 1983: 78, 307–308).

1600-luvulla Henningsbackan nimi muuttui Krogarsbackaksi. Nimen perusteella on päätelty, että talonpoikaisomistuksessa olleella ratsutilalla oli jo varhain krouvi. Krogarsbacka joutui aatelistomistukseen, kun Evert Berendt von Jordan sai vuonna 1671 kiinnekirjan ratsutilaan. Myöhemmin Jordanin pojat huolehtivat ratsutilasta ja Berendt Johan von Jordanin aikana 1690-luvulla käytiin tilan krouvinpidosta riitaa Helsingin pitäjän kirkonkylän kestikievarin kanssa. 1700-luvun alkupuolella tilan isännät vaihtuivat tiuhaan tahtiin, koska Krogarsbacka oli päässyt huonoon kuntoon. (Peltovuori 1975: 38–40.)

Vuonna 1727 Johan Wilhelm Vogel hankki Krogarsin kruununrusthollin hallinto-oikeuden ja kartano sai nimen Johannisberg. Vogelien velkojen vuoksi kartano siirtyi 1740-luvulla Erik Johan Sparremanin omistukseen ja vuonna 1755 tilan osti Anders de Bruce. Parin vuoden kuluttua hän hankki rustholliin perintöoikeuden. Huonokuntoisen kartanon kunnostustyöt alkoivat heti ja vuonna 1765 rakennettiin uusi päärakennus, joka kuitenkin paloi 19 vuotta myöhemmin. Tilalle rakennettiin kaksikerroksinen uusi päärakennus, joka muodostaa nykyisen päärakennuksen rungon. (Peltovuori 1975: 40–43.)

Johannisbergin päärakennus sijaitsee laajalla puutarha-alueella, jota on muutamissa kohdissa pengerrytetty. Rakennuksen kaakkoisivulla on sijainnut vuonna 1929 purettu ns. kavaljeerisiipi. Lisäksi piha-alueelta on purettu 1950-luvulla makasiinirakennus ja 1970-luvulla vaunuvaja navetan läheisyydestä. (Härö 1988: 110.) Puutarha-alueella ei ole nähtävissä maanpäällisiä kartanon eri vaiheisiin kuuluvia rakenteita, mutta on todennäköistä, että niitä on säilynyt. Kartanon päärakennus on vuoden 1759 isojakokartan perusteella sijainnut aikaisemmin piha-alueen koillisosassa ja piha sekä muut rakennukset ovat sijainneet lounaassa (Mha B49 4/12–16). Piha-alueen ja nykyisten talousrakennusten koillispuolella, kallion kupeessa, on suuren rakennuksen kivijalka (n. 10 x 21 m), joka on tehty käsinlohkotuista kivistä. Rakennuksen pohjan sisäpuolella on nähtävissä kolmen ison tiiliuunin jäännökset. Rakenteiden päällä kasvaa kuusia sekä yhden uunin päällä paksu koivu. Kivijalan luoteispuolella on pienemmistä kivistä koostuva, n. 4 x 5 m kokoinen kiveys. Alueella on mm. kaksi palanutta uuninluukkua, joista toinen on koristeltu ornamentein ja toisessa on hiippalakaisen

parrakkaan miehen kuva. Paikalla ollut rakennus on palanut ja perimätiedon mukaan näin olisi käynyt ainakin kahdesti. Rakennuksen käytöstä ei ainakaan Johannisbergin nykyisillä omistajilla ollut tietoa.

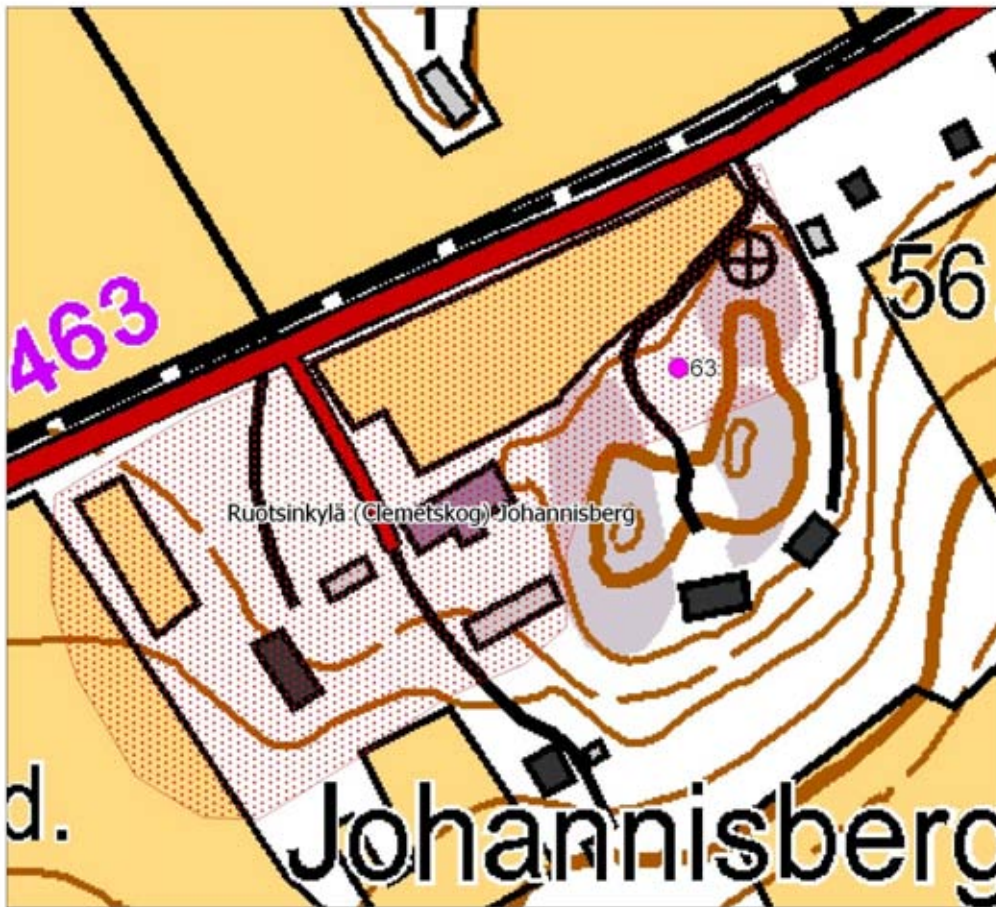

126353:32. Kartanon piha-alueen koillispuolella sijaitsevan rakennuksen pohja. W-E. Kuva Katja Vuoristo.

126353:33. Johannisbergin kartanon piha-alue. NNE-SSW. Kuva Katja Vuoristo.

Ruotsinkylän Johannisbergin kartanon koillispuolella olevan rakennuksen pohjan sijainti

MK 1:3000

Rakenteen koordinaatit:

Pkoo	Ikoo
6696843	3388098

Ruotsinkylä (Clemetskog) Storebyen

1000014748

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyyppin tarkenne: kylänpaikat

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6697074, ikoo: 3388291, Z/m.mpy alin: 50,00, ylin: 55,00

Koord.selite: gps

Peruskartta: 204305

Peruskartan nimi: Hyrylä

Lähteet: Härö, Mikko 1988. Kulttuurimaisema ja rakennettu ympäristö. Tuusulan kunta.

Peltovuori, Risto O. 1975. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää II. Seurakunnan perustamisesta Suomen sotaan 1643–1808. Vammala.

Sarkamo, Jaakko 1983. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää I. Esihistoriallisesta ajasta seurakunnan perustamiseen 1643. Järvenpää.

KA: Mha B49 4/12–16.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 11.5.2009

Kuvat: 126353:34

Peruskarttaote: ks. sivu 49

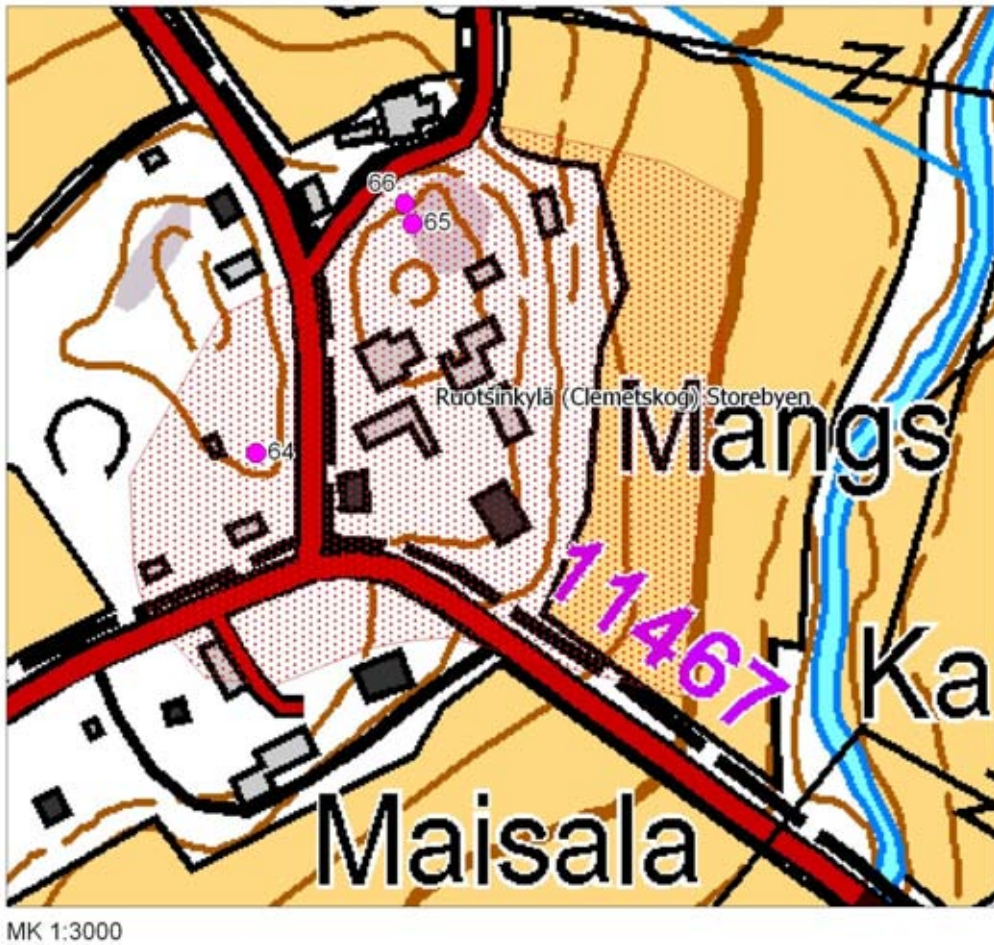
Kuvaus: Kohde sijaitsee Ruotsinkylän keskustassa Lahelaan, Myllykylään ja Maantiekylään vievien teiden risteyksessä Tuusulanjoen länsipuolella kohoavan mäen päällä. Paikalla on sijainnut viimeistään 1400-luvun loppupuolelta lähtien yksi Ruotsinkylän Tuusulanjoen rantatöyräiden päälle perustetuista asutuskeskittymistä.

Ensimmäiset Ruotsinkylää koskevat maininnat kirjallisissa lähteissä ajoittuvat 1400-luvulle. Vuonna 1543 kylässä oli jo 11 taloa. Ruotsinkylä oli tuolloin Tuusulan toiseksi suurin kylä, mutta se kasvoi vuoteen 1559 mennessä suurimmaksi, jolloin kylässä oli yhteensä 16 taloa. Taloluku kasvoi edelleen muutamalla talolla 1600-luvun alkuun mentäessä. (Sarkamo 1983: 78–90.)

Ennen isoajakoa kylän nykyisessä keskustassa sijaitsivat Mangsin, Jussilan, Maisalan, Jeppaksen, Väfvarsin ja Inkilän tilat (Mha B49 4/12–16). Näistä Mangs ja Maisala sijaitsevat edelleen kutakuinkin vanhoilla paikoillaan. Vanhimmat maininnat Maisalan, Väfvarsin ja Inkilän tiloista ajoittuvat vuoteen 1543, kun taas Mangs ilmestyy veroluetteloihin hieman myöhemmin, vuonna 1556. Kyseessä on kuitenkin ollut jo tuolloin suhteellisen iso tila, sillä vuonna 1563 maakirjaan on tila merkitty yhden täysveron kokoiseksi, kuten myös Jussila. 1500-luvun loppupuolella ja 1600-luvun alussa Ruotsinkylän tiloista moni oli sodan vuoksi varaton ja mm. Jussila, Väfvars, Inkilä ja Jeppas olivat autioina. Jussilan ja Väfvarsin tilat pääsivät rappeutumaan ja ne pysyivät autioina aina 1600-luvun loppupuolelle saakka. Inkilä ja Jeppas sen sijaan vakiinnuttivat asemansa Mangsin ohella kruunutiloina vuoden 1617 jälkeen. Maisala pysyi vauraana koko sodan ajan. (Peltovuori 1975: 21–24; Sarkamo 1983: 307–309, 312–315.)

Ruotsinkylän keskustassa Mangsin tontti säilynyt on rakennuskannaltaan vanhana. Mangsin nykyinen päärakennus on vuodelta 1899 ja sitä edellinen päärakennus on sijainnut hieman lännempänä (Härö 1988: 111). Jussila on sijainnut vielä 1700-luvun alkupuolella Mangsin länsipuolella, kun taas muut tilat ovat sijainneet sen eteläpuolella. Alueella on säilynyt todennäköisimmin Mangsin ympäristössä vanhempien rakenteiden jäännöksiä, koska maaperää ei ole muokattu paljoa rakentamisen vuoksi. Mangsin päärakennuksesta n. 100 m pohjoiseen onkin kallion päällä nelikulmainen kiveys, joka on luultavasti vanha uunin pohja. Kiveyksen vieressä on nähtävissä vanhaa kärrytien pohjaa. Kallion alapuolella on säilynyt myös tiiliuunin perustusta. Lisäksi Lahelaan vievän tien länsipuolella on n. 5 x 6 m kokoinen uunillinen kivijalka sekä kellarikuoppa. Paikalla on säilynyt myös Mangsin työväelle kuuluneita rakennuksia, jotka ovat nykyisin osittain lahonneita. Kivijalka lienee kuitenkin näitä vanhempi.

Ruotsinkylän Storebyenin näkyvien rakenteiden sijainti

Rakenteiden koordinaatit ja tulkinta:

Numero	Pkoo	Ikoo	Tulkinta
64	6697074	3388291	Rakennuksenpohja (uunillinen kivijalka)
65	6697165	3388353	Kiviuuninpohja
66	6697173	3388350	Tiiliuuninpohja

126353:31. Övösbyn Wäfvarsin vanha tonttialue sijaitsee koivujen kohdalla hevosten laidunalueella. Paikalla on useita rakennusten pohjia. S-N. Kuva Katja Vuoristo.

126353:34. Storebyenin Mangsin tilan lounaspuolella sijaitseva kivijalka. SW-NE. Kuva Katja Vuoristo.

Ruotsinkylä (Clemetskog) Westerby

1000014791

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyyppin tarkenne: kyläpaikat

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6696601, ikoo: 3387535, Z/m.mpy alin: 52,50, ylin: 60,00

Koord.selite: gps

Peruskartta: 204305

Peruskartan nimi: Hyrylä

Lähteet: Härö, Mikko 1988. Kulttuurimaisema ja rakennettu ympäristö. Tuusulan kunta.

Peltovuori, Risto O. 1975. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää II. Seurakunnan perustamisesta Suomen sotaan 1643–1808. Vammala.

Sarkamo, Jaakko 1983. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää I. Esihistoriallisesta ajasta seurakunnan perustamiseen 1643. Järvenpää.

KA: Mha B49 4/12–16.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 11.5.2009

Peruskarttaote: ks. sivu 49

Kuvaus: Kohde sijaitsee Ruotsinkylän lounasosassa peltojen ympäröimällä mäellä. Paikalla on sijainnut viimeistään 1700-luvulta lähtien Ruotsinkylään kuulunut Westerbyn tila. On mahdollista, että tila on sijainnut samalla paikalla jo perustamisestaan lähtien eli ainakin jo 1500-luvun puolivälistä alkaen, jolloin Westerby mainitaan ensimmäisen kirjallisissa lähteissä. Koko Ruotsinkylää koskevat ensimmäiset maininnat kirjallisissa lähteissä ajoittuvat jo 1400-luvulle. Vuonna 1543 Ruotsinkylässä oli jo 11 ja siihen myöhemmin liitetystä Övjosbyssä 10 taloa. Kun kylän molemmat puolet lasketaan yhteen, oli Ruotsinkylä tuolloin Tuusulan suurin kylä. (Mha B49 4/12–16; Sarkamo 1983: 74, 78–90.)

Westerby oli 1570-luvulla autiona ja vaikka tila tulikin jälleen veronmaksukykyiseksi, mainitaan sen ainakin vuonna 1586 olleen jälleen köyhä ja varaton. Muutaman vuoden kuluttua tila olikin jälleen autiona, mutta 1620-luvun lopulla Westerby toimi ratsutilana, jollaisena se oli aina vuosisadan loppupuolelle saakka lyhyttä autoitumista lukuun ottamatta. 1690-luvulla Westerby siirtyi takaisin talonpoikaisviljelyyn. Tila oli vähän aikaa kersantin virkatalona, minkä jälkeen siitä tuli ruotutalo ja luutnantin vapaatila. 1790-luvulla tila halottiin, jolloin syntyivät Fram-Västerbyn ja Bak-Västerbyn tilat. (Peltovuori 1975: 22; Sarkamo 1983: 312–314.)

Fram-Västerby ja Bak-Västerby ovat rakennuskannaltaan Ruotsinkylän vanhimpia. Fram-Västerbyn päärakennuksen vanhin osa on peräisin 1790-luvulta eli ajalta jolloin Westerby halottiin. Rakennuksen kaakkoisosassa on nähtävissä vanhemman rakenteen jäännöksiä. Bak-Västerby sijaitsee Fram-Västerbyn kaakkoispuolella. Tilan päärakennuksen vanhimman osan on arveltu olevan viimeistään 1760-luvulta, mutta kyseessä voi olla vanhempikin rakennus. (Härö 1988: 108–109.) Paikalla ei näy vanhempien rakenteiden jäännöksiä, mutta on todennäköistä, että niitä on säilynyt alueella. Molemmat piha-alueet ovat pääosin muokkaamattomia.

Ruotsinkylä (Clemetskog) Övjosby 1000014746, Ruotsinkylä (Clemetskog) Johannisberg 1000014747, Ruotsinkylä (Clemetskog) Storebyen 1000014748, Ruotsinkylä (Clemetskog) Westerby 1000014791

Peruskarttaote (204305) kohteiden sijainnista. Muinaisjäännökset on rajattu punaisella.

Hyrylä (Skavaböle) Gästgifvars 1000014749

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyyppin tarkenne: kylänpaikat

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6699469, ikoo: 3391039, Z/m.mpy alin: 52,50, ylin: 55,00

Koord.selite: gps

Peruskartta: 204305

Peruskartan nimi: Hyrylä

Lähteet: Härö, Mikko 1988. Kulttuurimaisema ja rakennettu ympäristö. Tuusulan kunta.

Peltovuori, Risto O. 1975. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää II. Seurakunnan perustamisesta Suomen sotaan 1643–1808. Vammala.

Sarkamo, Jaakko 1983. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää I. Esihistoriallisesta ajasta seurakunnan perustamiseen 1643. Järvenpää.

KA: Mha B50 1/1. Broterus, Samuel 1693.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 11.5.2009

Kuvat: 126353:35–36

Peruskarttaote: ks. sivu 34

Kuvaus: Kohde sijaitsee Tuusulanväylän länsipuolella Hyrylän taajama-alueella. Paikalla on säilynyt kahden koulurakennuksen väliin jäävällä alueella Hyrylän vanhaa kylätonttia, jossa on sijainnut Gästgifvarsin ratsutila ja kievari (Mha B50 1/1). Nykyinen paikalla oleva Viksbergin tila on syntynyt Gästgifvarsin 1700-luvun lopulla tapahtuneen jakamisen yhteydessä. Tilan päärakennuksen vanhin osa on vuodelta 1820. Lisäksi pihalla on muutama vanha aitta sekä vuonna 1793 rakennettu kaksikerroksinen piharakennus. (Härö 1988: 62.)

Varhaisimmat maininnat Hyrylästä ovat 1500-luvun alkupuolelta. Vuonna 1543 kylässä oli jo kahdeksan taloa, mutta saman vuosisadan loppupuoliskolla taloluku oli puolittunut, kunnes se taas 1600-luvun alussa nousi jälleen kahdeksaan. Tosin sotavuosien aikaan moni tiloista oli autiona. Ensimmäinen tieto Gästgifvarsista on 1560-luvun puolivälistä, jolloin tilan isäntänä toimi Erkki Juhonpoika. 1500-luvun loppupuolella Hyrylässä riehui tulipaloja, joista vuoden 1591 palo poltti mm. Gästgifvarsin talot. 1600-luvun alussa Gästgifvars pysyi edelleen veronmaksukykyisenä, vaikka ajoittain kylän kaikki muut tilat olivat autioina. (Sarkamo 1983: 90, 300–303.) 1700-luvun alkupuolella, isonvihan aikana, Gästgifvars kärsi venäläisten hävityksestä (Peltovuori 1975: 8).

Gästgifvarsin toiminta majatalona ulottuu ainakin jo 1600-luvun alkupuolelle, jolloin ratsutilaa isännöi Simo Markunpoika (Peltovuori 1975: 202). Kievari on Tuusulan vanhin.

Nykyisen Viksbergin tilan alueella on voinut säilyä useita kylätonttiin liittyvien rakenteiden jäännöksiä, sillä pihapiiri on pysynyt lähes muokkaamattomana. Paikalla on nähtävissä pihalle vievän tien kohdalla talusrakennusten edessä ainakin 5 x 9 m kokoisen kivijalan osa, joka jatkuu nurmikolle. Rakenteen päällä kasvaa melko paksu koivu. Viksbergin päärakennuksen itäpuolella kulkeva kevyenliikenteenväylä on vanhaa tienpohjaa ja sen itäpuolella on myös sijainnut rakennuksia. Paikalla on nähtävissä kaksi mahdollista kivijalkaa. Lisäksi alueen reunassa, Tuusulanväylän lähellä, on kallion päällä ilmeisesti palaneen torpan jäännökset.

126353:35. Gästgifvarsin länsiosa. Varastorakennuksen edessä olevien koivujen ja tien kohdalla on säilynyt kivijalkaa. Kuvan oikeassa reunassa oleva piharakennus on vuodelta 1793. SW-NE. Kuva Katja Vuoristo.

126353:36. Gästgifvarsin itäosan osittain pusikoituneella niittymäisellä alueella on näkyvissä useampia rakennusten pohjia. SW-NE. Kuva Katja Vuoristo.

Hyrylän Gästgifvarsin alueella olevien rakenteiden sijainti

MK 1:1500

Rakenteiden koordinaatit ja tulkinta:

Numero	Pkoo	Ikoo	Tulkinta
67	6699486	3390965	Rakennuksenpohja (n. 5 x 9 m kokoisen kivijalan osa)
68	6699489	3391093	Rakennuksenpohja (kivijalka?)
69	6699481	3391121	Mahdollinen rakennuksenpohja
70	6699489	3391128	Rakennuksenpohja (palanut torppa)
71	6699452	3391079	Rakennuksenpohja (osittain hajotettu kivijalka)

Maantiekylä (Clemetskog) Jussila 1000014750

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: työ- ja valmistuspaikat

Tyypin tarkenne: kestikievarit

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6693892, ikoo: 3389966, Z/m.mpy alin: 45,00, ylin: 50,00

Koord.selite: gps

Peruskartta: 204305

Peruskartan nimi: Hyrylä

Lähteet: Härö, Mikko 1988. Kulttuurimaisema ja rakennettu ympäristö. Tuusulan kunta.

Alanen, Timo & Kepsu, Saulo 1989. Kuninkaan kartasto Suomesta 1776–1805. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 505. Tampere.

Peltovuori, Risto O. 1975. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää II. Seurakunnan perustamisesta Suomen sotaan 1643–1808. Vammala.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 12.5.2009

Peruskarttaote: ks. sivu 54

Kuvaus: Kohde sijaitsee Maantiekylän teollisuusalueen ja vanhan maantien väliin jäävällä Jussilan tontilla. Tilan vanha päärakennus on rakennettu todennäköisesti 1760-luvun puolivälissä samalla kun Jussila siirrettiin nykyiselle paikalleen Ruotsinkylästä. Piha-alueen aitoista toinen ajoittuu luultavasti 1700-luvulle ja toinen vuoteen 1800. Uudempi päärakennus on myös 1800-luvulta. (Härö 1988: 59.)

Paikalla on sijainnut ennen Jussilan siirtymistä alueelle Johannisbergin krouvi, joka toimi ainakin 1600-luvun lopulta lähtien kartanon omistajan majuri Jordanin perillisten omistamassa torpassa. Krouvinpito jatkui samalla paikalla vielä Jussilan siirtämisen jälkeenkin (Alanen & Kepsu 1989: 97; Peltovuori 1975: 24, 203.) Majatalosta on säilynyt paikanpäällä mm. kylttejä.

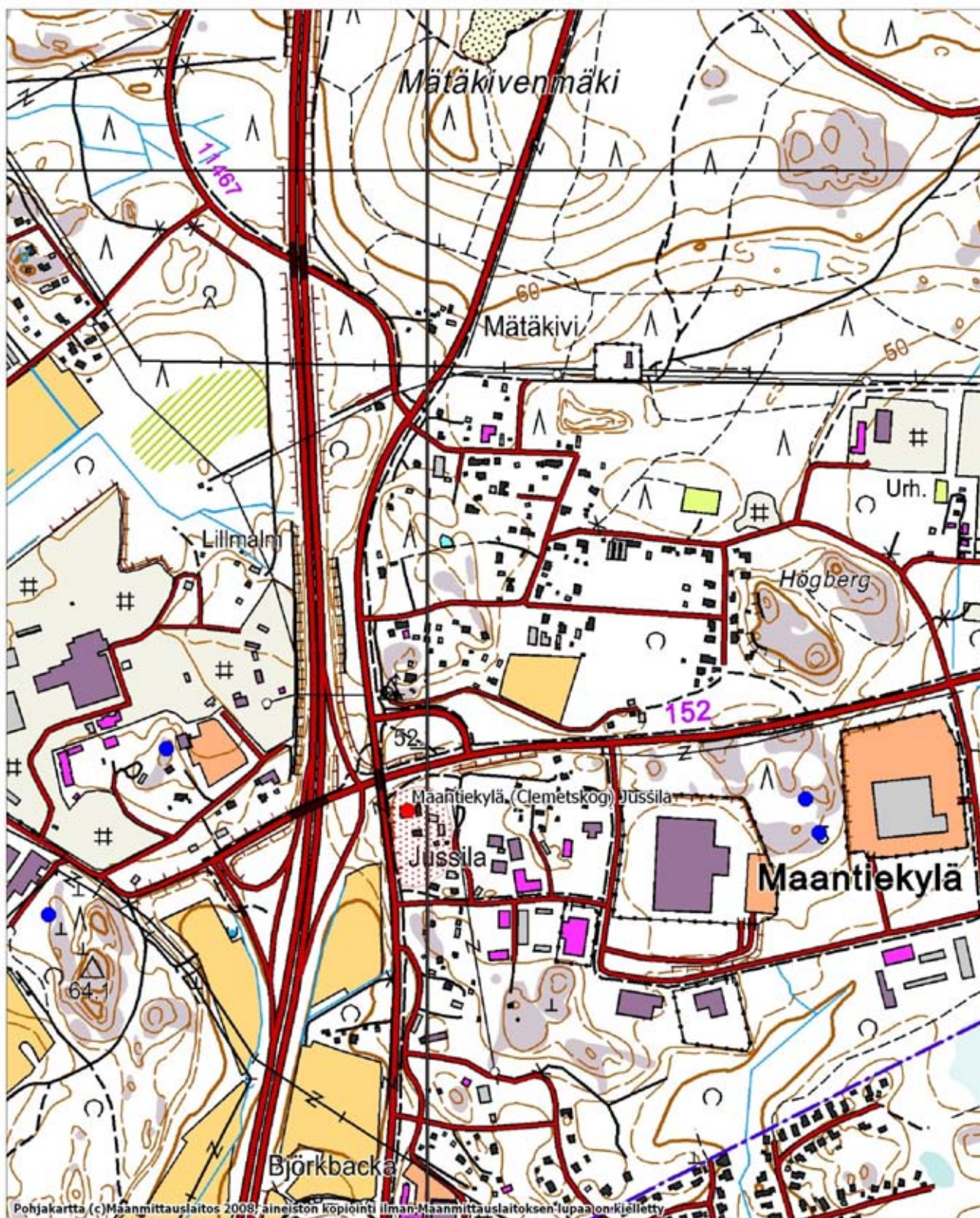
Jussilan pihapiiri on säilyttänyt hyvin 1800-luvun asunsa eikä maaperää ole muokattu alueella voimakkaasti. Pihan länsireunassa nurmikolla erottuu kohoumana pohjois-eteläsuuntaisena vanha maantienpohja ja on todennäköistä, että sen itäpuolella on säilynyt kievarin eri vaiheisiin kuuluneiden rakenteiden jäännöksiä.

Maantiekylä (Clemetskog) Jussila 1000014750

Peruskarttaote (204305) kohteen sijainnista.

Muinaisjäännös on rajattu punaisella ja esihistorialliset kohteet on merkitty sinisellä.

YKJ p:6695126, i:3389007

MK 1:10000

YKJ p:6693025, i:3390707

Lahela (Finby) Alikylä 1000014751

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyyppin tarkenne: kyläpaikat

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6699346, ikoo: 3388830, Z/m.mpy alin: 45,00, ylin: 50,00

Koord.selite: gps

Peruskartta: 204305

Peruskartan nimi: Hyrylä

Lähteet: Peltovuori, Risto O. 1975. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää II. Seurakunnan perustamisesta Suomen sotaan 1643–1808. Vammala.

Sarkamo, Jaakko 1983. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää I. Esihistoriallisesta ajasta seurakunnan perustamiseen 1643. Järvenpää.

KA: Mha B49 1. Broterus, Samuel 1700.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 12.5.2009

Peruskarttaote: ks. sivu 56

Kuvaus: Kohde sijaitsee Lahelan pohjoisosassa sotien jälkeisellä pientaloalueella. Asuinalueen laidassa on pieni mäki, jonka laella on jäljellä kaksi vanhaa kylätonttia. Lahelan asutus on jakautunut jo varhain useampaan eri paikkaan ja mäellä eli Alikylässä on ollut yksi kylän asutuskeskittymistä. Paikalla on vuonna 1700 sijainnut Tuhkala ja Seppälä ja hieman lännempänä on ollut Mäkelä (Mha B49 1). Mäellä on ollut lisäksi myös Mikkolan tila, joka oli 1600-luvun lopulla ajoittain täysin autiona (Peltovuori 1975: 17).

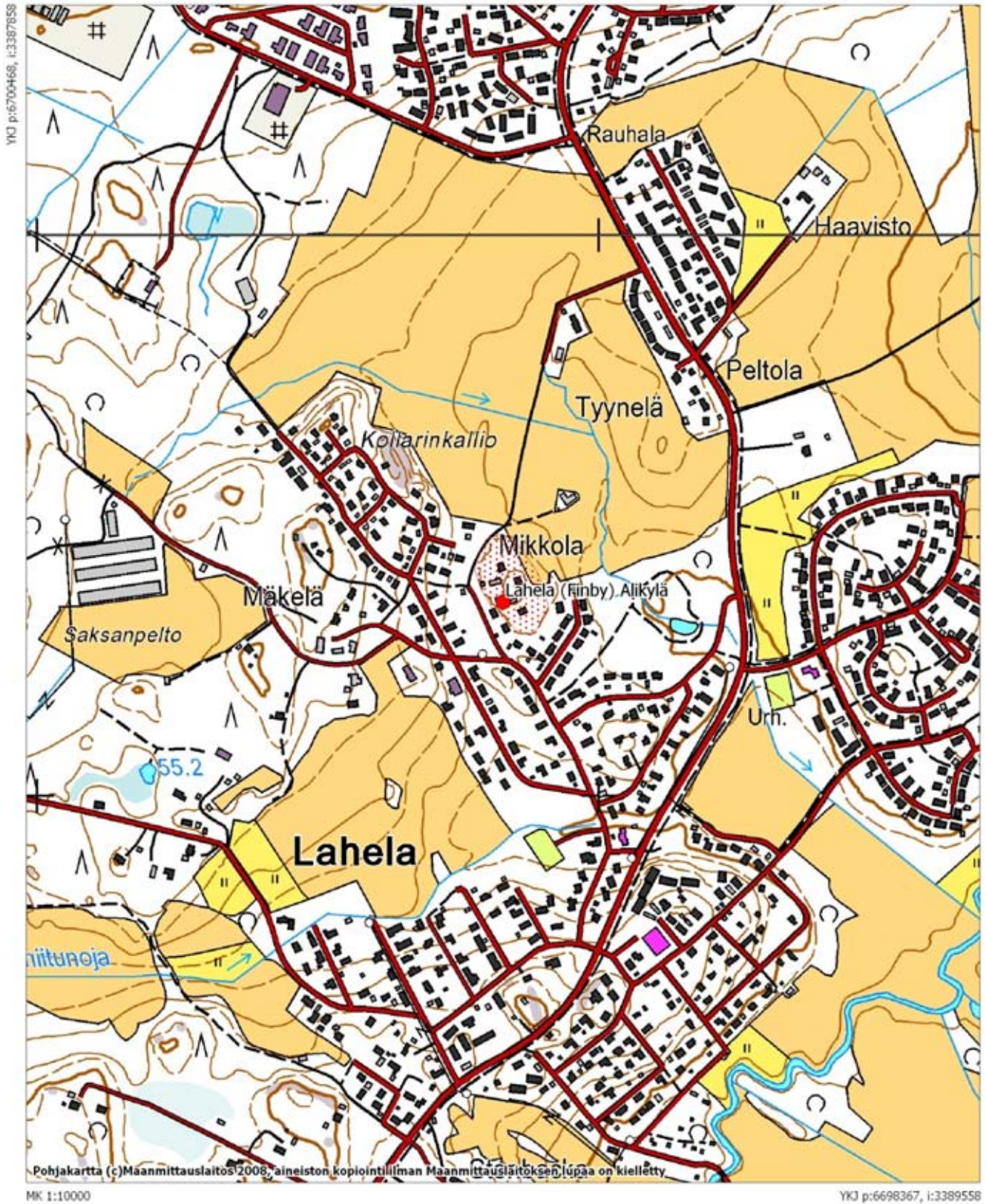
Ensimmäinen kirjallinen maininta Lahelasta on vuodelta 1491. Kylässä oli vuonna 1543 neljä taloa, mutta määrä tuplaantui seuraavan vuosikymmenen alussa. 1500-luvun lopulla ja 1600-luvun alussa talojen määrä on vaihdellut 4–6:n välillä. Lahelan vanhimmat tunnistettavat tilat ovat Grisilä eli Stenbacka (1543) sekä Matti Ollinpohjan talo (1545), joka on tulkittu Seppäläksi. Vuoden 1566 jälkeen veroluetteloihin ilmestyvät myös Tuhkalan isäntä Erkki Ollinpoika sekä Mikkolan vuokraaja Martti Laurinpoika. Tiloista vain Seppälä pysyi veronmaksukykyisenä 1570-luvun alkupuolella. 1590-luvun lopulla Seppälästä ja Tuhkalasta tuli ratsutiloja, jollaisina ne toimivat aina 1690-luvulle saakka. Seppälästä tuli vuosisadan taitteessa rusthollin aputila ja vuonna 1755 tila jaettiin kahden veljeksien kesken kahtia. Ali-Seppälä jäi vanhan kantatilan paikalle. Tuhkalasta tuli puolestaan 1600-luvun lopulla Knaappilan augmentti. Mikkolan rälsstitila autioitui 1670-luvulla ja se alistettiin hieman myöhemmin Seppälän ratsutalonpojalle heinämaaksi. 1690-luvun alussa Mikkolasta, jossa ei ollut enää rakennuksia, tuli Uudenmaan jalkaväkirykmentin varusmestarin vapaatila. Vuosisadan lopussa Mikkola siirtyi perinnönjaon yhteydessä Tuhkalan sukuun, mutta tila autioitui jälleen 1720-luvun lopulla, minkä jälkeen tilan omistussuhteet vaihtuivat useampaan kertaan. (Peltovuori 1975: 16–17; Sarkamo 1983: 90, 303–307.)

Lahelan vanhin kyläasutus on saattanut sijaita Alikylässä, koska vielä 1700-luvulla asutus on ollut tällä alueella tiheintä. Tämän puolesta puhuisi myös se, että Ylikylään kuuluva Knaappila on ilmeisesti halottu Seppälästä (Sarkamo 1983: 305). Grisilä on tosin voinut sijaita alun perinkin Ylikylässä.

Alikylän alueella ei ole juuri säilynyt maanpäälle näkyviä vanhoja rakennustenjäänöksiä, mutta on todennäköistä, että niitä on säilynyt Mikkolan ja Tuhkalan tonteilla. Tuhkalan nykyinen päärakennus on 1910-luvulta ja talossa äskettäin tehdyn peruskorjauksen yhteydessä lattian alta oli paljastunut vanhaa kivijalkaa. Mikkolan vanha päärakennus, joka on sijainnut nykyisen edessä, on purettu uuden päärakennuksen rakentamisen yhteydessä. Tilojen pihapiirit ovat säilyneet melko muokkaamattomina ja mäenrinteessä on nähtävissä vanha kylätienpohja, jota reunustaa Tuhkalan tontilla vanhat koivut. Alueen lounaisrinteen alaosa on tasoitettu uusien asuintalojen rakentamisen yhteydessä.

Lahela (Finby) Alikylä 1000014751

Peruskarttaote (204305) kohteen sijainnista. Muinaisjännös on rajattu punaisella.

Nahkela (Nackskog) 1000014752

Laji: kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyyppin tarkenne: kyläpaikat

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6700624, ikoo: 3386038, Z/m.mpy alin: 45,00, ylin: 57,50

Koord.selite: gps,

Peruskartta: 204305

Peruskartan nimi: Hyrylä

Lähteet: Manneri, Raimo 2000. Nahkelan kylä ja sen kantatilat. Tuusula-seuran aikakirja XII. Tuusula.

Peltovuori, Risto O. 1975. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää II. Seurakunnan perustamisesta Suomen sotaan 1643–1808. Vammala.

Sarkamo, Jaakko 1983. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää I. Esihistoriallisesta ajasta seurakunnan perustamiseen 1643. Järvenpää.

KA: MMA Tuusula Ibza* 6. Broterus, Samuel 1700.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 12.5.2009

Kuvat: 126353:37–39

Peruskarttaote: ks. sivu 59

Kuvaus: Kohde sijaitsee Hyrylän ja Nurmijärven välisen tien eteläpuolella sijaitsevalla peltojen ympäröimällä loivalla mäellä, jonka poikki kulkee vanha kylätie. Kylän asutus on keskittynyt tien varteen jo varhain. Vuoden 1700 luonnoskartassa on kylämäellä nähtävissä kaksi vierekkäistä taloryhmää, joista läntisempi käsittää kuusi taloa ja itäisempi kaksi (MMA Tuusula Ibza* 6/6). Itäisempi taloryhmä on sijainnut nykyisen Heikkilän ja Lassilan kohdalla ja läntisempi on sijainnut Maulan, Yli-Hannulan ja Penttilän tienoilla. Kaikki talot olivat Nassokin-suvulle läänitettyjä rälssitiloja.

Vanhin koko Tuusulaa koskeva kirjallinen lähde koskee luultavasti Nahkelaa. Asiakirjamaininta, jossa sivutaan Hannu Paavonpoika Nacken perintöä, on 1420-luvun alusta. 1500-luvun alkupuolelta Nahkelan isännistä on useita mainintoja ja ensimmäiset taloluvut ovat vuodelta 1543, jolloin kylässä oli kymmenen taloa. Vuoteen 1559 mentäessä taloluku oli laskenut kahdeksaan ja talomäärä pysyi samana aina 1700-luvun alkupuolelle saakka. Nahkelan kantataloja olivat Marttila, Heikkilä, Penttilä, Maunula (Maula), Hannula, Perttilä, Setälä ja Jussila (Juula). Talot näyttävät selvinneen 1600-luvun alun sotavuosista muutamia lyhyitä autoitumisia lukuun ottamatta melko hyvin. (Peltovuori 1975: 18–19; Sarkamo 1983: 78, 81, 291–293.) Sen sijaan suuret nälkävuodet ja kulkutaudit koettelivat Nahkelaa 1600–1700-lukujen taitteessa, kuten myös iso- ja pikkuviha, joiden aikana venäläiset ryöstivät talot ja polttivat osan kylästä (Manneri 2000: 52).

Nahkelan vanhalle kylämäelle on rakennettu uusia pientaloja, mutta paikalla on myös vanhoja pihapiirejä. Kylän uudet talot on rakennettu kauemmas kylätiestä, jonka varrella aikaisemmat talot ovat luultavasti sijainneet. Tein vieressä oleva alue on nykyisin paikoin nurmena, mutta kylämäellä on paljon myös pusikoituneita rakentamattomia alueita. Tällainen alue on myös entinen Peltolan tila, joka sijaitsee vanhan kansakoulun itäpuolella kylän länsiosassa. Paikalla on näkyvissä tien laidassa 1900-luvun loppupuolella purettu kivijalka kellarin vieressä. Lisäksi hieman kauempana tiestä on tiilikasa, joka on mahdollisesti uunin pohja sekä hajotettu rakennuksen pohja. Kylän itäosassa Heikkilän ja Lassilan kohdalla on nurmialueella nähtävissä vanhojen koivujen väliin jäävä tienpohja, joka on vienyt Ruotsinkylään ainakin vielä 1800-luvun puolivälissä. On todennäköistä, että kylätontilla on säilynyt vanhoja rakenteidenjäännöksiä.

*126353:37. Peltolan autioitunut tila Nahkelan kylätontin länsiosassa. S-N.
Kuva Katja Vuoristo.*

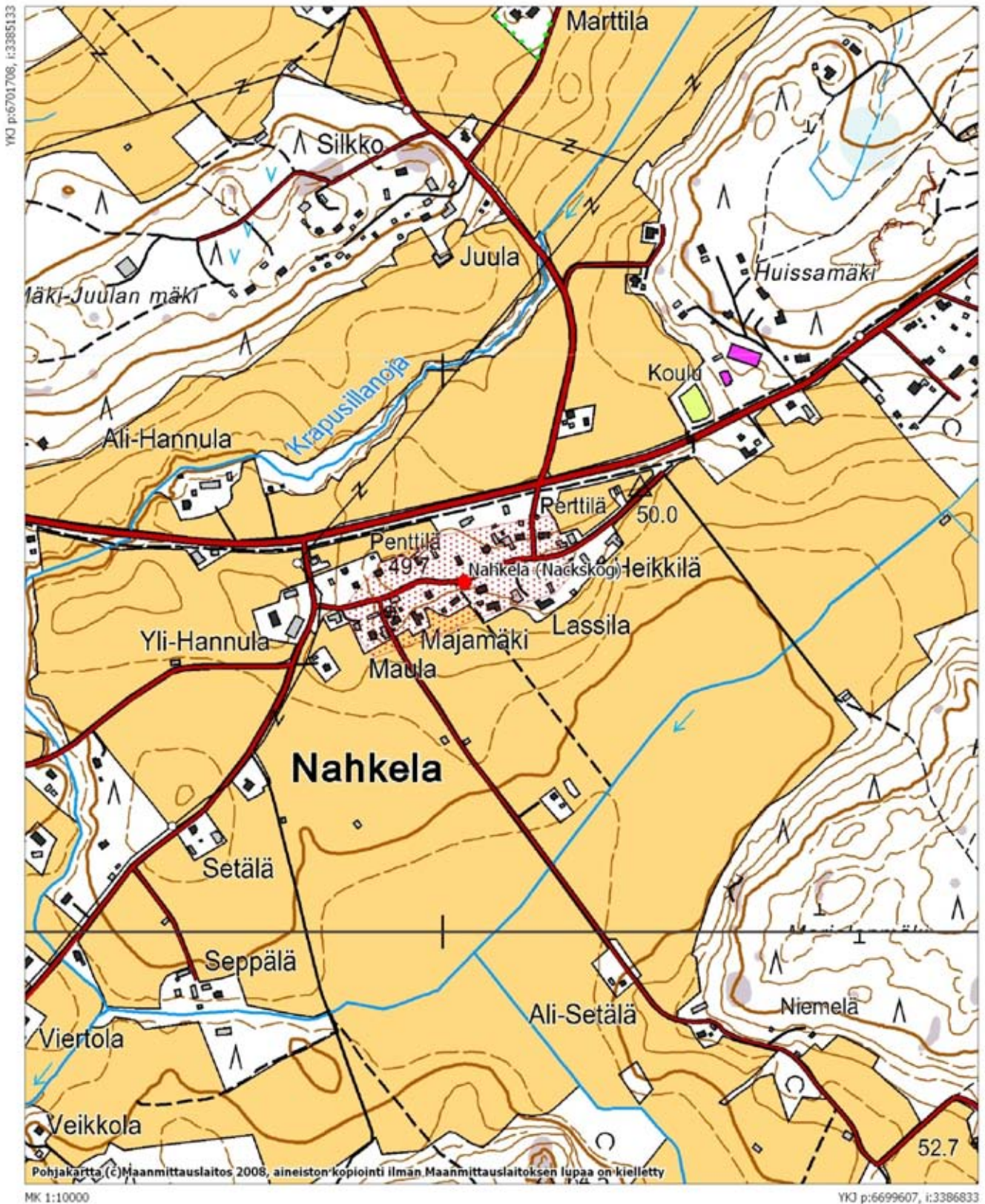
126353:38. Kylätontin itäosassa erottuva vanha tienpohja. NW-SE. Kuva Katja Vuoristo.

*126353:39. Nahkelan kylätontti sijaitsee peltojen takana oleval-
la loivalla mäellä. SSE-NNW. Kuva Katja Vuoristo.*

Nahkela (Nackskog) 1000014752

Peruskarttaote (204305) kohteen sijainnista. Muinaisjäännös on rajattu punaisella.

Ruskela 1000014753

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyyppin tarkenne: kylänpaikat

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6704912, ikoo: 3392035, Z/m.mpy alin: 40,00, ylin: 42,50

Koord.selite: gps

Peruskartta: 204306

Peruskartan nimi: Tuusula

Lähteet: Peltovuori, Risto O. 1975. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää II. Seurakunnan perustamisesta Suomen sotaan 1643–1808. Vammala.

Sarkamo, Jaakko 1983. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää I. Esihistoriallisesta ajasta seurakunnan perustamiseen 1643. Järvenpää.

KA: MMA Tuusula Ibza* 8. Broterus, Samuel 1697.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 12.5.2009

Kuvat: 126353:40

Peruskarttaote: ks. sivu 61

Kuvaus: Kohde sijaitsee Tuusulanjärven rannalla laajan peltoalueen väliin jäävällä mäellä. Alueen eteläpuolella sijaitsee Decca-asema, jonne johtaa mäen poikki vievä tie. Paikalla on sijainnut aiemmin Ruskelan vanha kylänpaikka.

Ensimmäiset kirjalliset lähteet Ruskelasta ajoittuvat 1500-luvun alkupuolelle. Vuonna 1543 kylässä oli neljä taloa ja niiden isäntinä olivat Perttu Heikinpoika, Heikki Ollinpoika, Juho Antinpoika ja Paavo Pekanpoika. 1500-luvun loppupuolella ja 1600-luvun alkupuolella verotettavien talojen määrä vaihteli kolmen ja viiden välillä. Vanhimmista taloista voidaan tunnistaa kaksi tilaa: Heikinpojan Monsas sekä Pekanpojan Perttula (Borgman). 1600-luvulla asutus keskittyikin pääasiassa näihin tiloihin, vaikka muita autioina olleita taloja yritettiin saada jälleen verotuksen alaisiksi. Vuonna 1653 muilla tiloilla oli vielä jonkinlaista asutusta, mutta vuosisadan loppuun mennessä ne hävisivät kokonaan tai liitettiin Perttulaan, josta kasvoi suurtila. Reduktion jälkeen Perttulasta tehtiin ratsutila, jonka isäntänä oli vuosina 1682–1694 kihlakunnankirjuri Simon Wijkman. Tilaa ruvettiin kutsumaan Borgmaniksi, kun se viimeistään 1700-luvun alussa siirtyi Henrik ja Gabriel Borgmanien isännöimäksi. Monsas oli aluksi ratsutila, mutta sotilaitoksen uudelleenjärjestelyssä 1690-luvulla tilasta tehtiin sotilasvirkatalo, joka oli enimmäkseen lampuotien hoidossa. (Peltovuori 1975: 25–26; Sarkamo 1983: 86, 90, 285.)

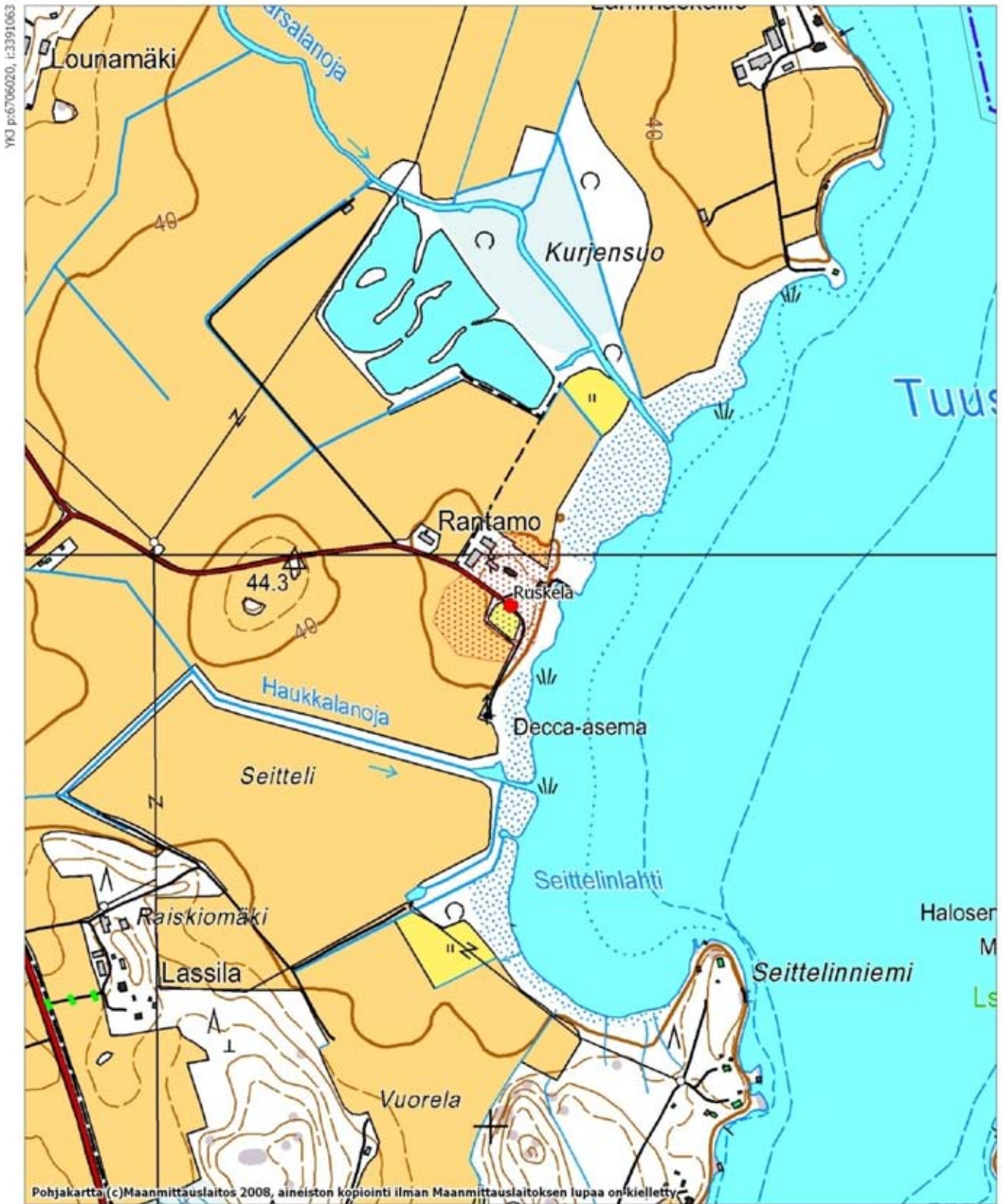
126353:40. Ruskelan kylätontti. W-E. Kuva Katja Vuoristo.

Ruskelan kylämäellä on nykyisin Rantamon tilaan kuuluvia talusrakennuksia mäen luoteisreunassa sekä koillisosassa 1920-luvulla rakennettu kartano ja pienempi asuinrakennus. Tällä paikalla on ainakin 1800-luvulla ollut Monsaksen tila, kun taas Perttula eli Borgman on sijainnut etelämpänä. Vuoden 1697 konseptikartassa talot on merkitty kylämäen keskelle (MMA Tuusula Ibza* 8). Alue on nykyisin rakentamatonta; tien reunassa on parkkipaikka (ent. laidun), jonka edustalla on peltoa. Paikan itäreunalla on näkyvissä puretun talon jäännökset, kyseessä lienee Perttulan paikalla myöhemmin sijainneen Sorjalan kartanon rakennusjäännökset. Kylämäellä on todennäköisesti säilynyt hyvin vanhempien rakenteidenjäännöksiä, koska suurin osa alueesta on rakentamatonta. Talusrakennusten ympäristö on ainoa alue, jota on muokattu voimakkaasti.

Ruskela 1000014753

Peruskarttaote (204306) kohteen sijainnista. Muinaisjäännös on rajattu punaisella.

YKJ p:6706020, i:3391063

Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

MK 1:10000

YKJ p:6703919, i:3392763

Paijala (Pajala)

1000014754

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyypin tarkenne: kylänpaikat

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6702766, ikoo: 3391644, Z/m.mpy alin: 42,50, ylin: 50,00

Koord.selite: gps

Peruskartta: 204306

Peruskartan nimi: Tuusula

Lähteet: Peltovuori, Risto O. 1975. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää II. Seurakunnan perustamisesta Suomen sotaan 1643–1808. Vammala.

Sarkamo, Jaakko 1983. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää I. Esihistoriallisesta ajasta seurakunnan perustamiseen 1643. Järvenpää.

KA: MMA Tuusula Ibza* 7. Broterus, Samuel 1700.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 13.5.2009

Kuvat: 126353:41

Peruskarttaote: ks. sivu 63

Kuvaus: Kohde sijaitsee Tuusulanjärven luoteisrannalla Anttilan koetilan vieressä olevalla mäellä. Mäen lounaisosassa on Adultan koulutusrakennus ja rannan lähellä olevalle terassille on rakennettu rivitaloja, mutta alueella on säilynyt myös muokkaamattomia alueita. Paikalla on sijainnut Paijalan vanha kyläkeskus. Vuoden 1700 konseptikarttaan kylämäelle on merkitty viisi taloa, joista osa näyttäisi sijainneen nykyisin rakentamattomalla alueella (MMA Tuusula Ibza* 7).

Paijala kuului aluksi Vihdin hallintopitäjän Kaukjärven neljänneskuntaan. Vihdin nimismiespitäjä vaihtui 1500-luvun alkupuolella ja puolivälissä jatkuvasti, mutta vuodesta 1572 Vihti kuului Hämeen läänin Hattulan kihlakuntaan. Tämän vuoksi Paijalassa ja nykyisin Järvenpäähän kuuluvassa Vanhassakylässä oli maaveroyksikkönä koukku, toisin kuin muualla Tuusulassa. Paijala maksoi vuonna 1539 veroja yhden koukun, joka oli jakautunut tasan kylän kuuden talon kesken. Paijalassa 1500-luvulla sijainneista taloista voidaan nimetä Klaavola, Jussila, Koukku, Lassila ja Anttila eli Borgs. Talot pysyivät veronmaksukykyisinä lyhyitä autioitumisia lukuun ottamatta. Anttila oli kylän tiloista suurin ja se joutui pian säätyläisomistukseen. 1700-luvulta lähtien sitä voidaan nimittää kartanoksi. Muut tilat toimivat 1600-luvun loppupuolelle saakka ratsutiloina. Koukusta ja Klaavolasta tuli tämän jälkeen augmentteja ja Jussilasta sekä Lassilasta majoitusmestarin etuustiloja. Myöhemmin Lassilasta tuli augmentti ja lopulta tavallista veroa maksava ruotutila. (Peltovuori 1975: 20–21; Sarkamo 1983: 294–295.)

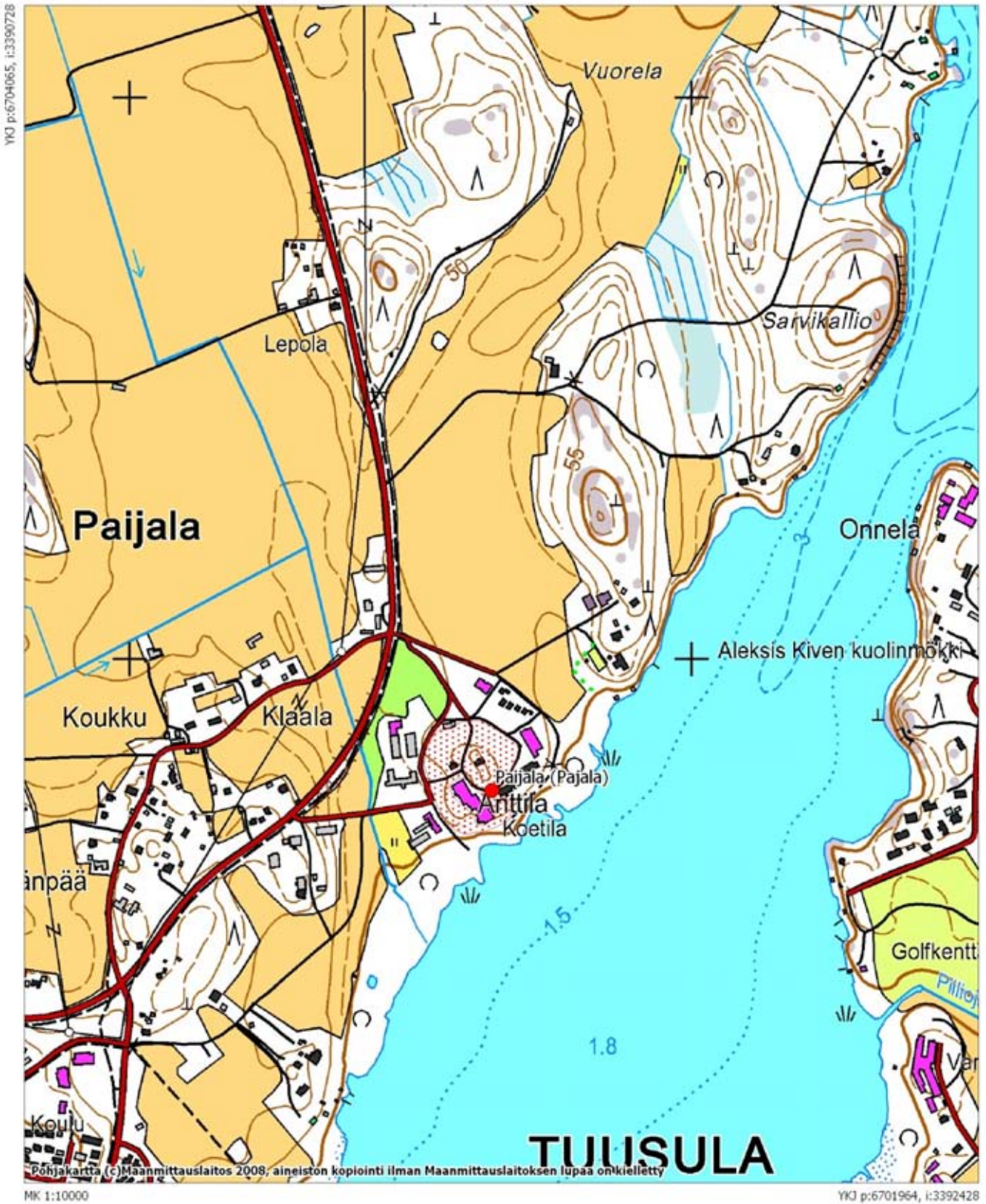

Paijalan kyläkeskus on sijainnut vielä 1700-luvulla kylämäellä eli Alikylässä, mutta se on siirtynyt pikkuhiljaa kauemmas rannasta maantien varteen. Vanhoista kantataloista ei Alikylässä ole enää maan päälle näkyviä merkkejä. On kuitenkin todennäköistä, että alueella on säilynyt rakenteita lukuun ottamatta Adultan koulutuskeskuksen paikkaa.

126353:41. Paijalan kylätontti. Taustalla kuvan keskellä Adultan koulutuskeskus. WSW-ENE. Kuva Katja Vuoristo.

Paijala (Pajala) 1000014754

Peruskarttaote (204306) kohteen sijainnista. Muinaisjäännös on rajattu punaisella.

Rusutjärvi Kauko 1000014755

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyypin tarkenne: kyläpaikat

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6702722, ikoo: 3389275, Z/m.mpy alin: 50,00, ylin: 52,50

Koord.selite: gps

Peruskartta: 204306

Peruskartan nimi: Tuusula

Lähteet: Peltovuori, Risto O. 1975. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää II. Seurakunnan perustamisesta Suomen sotaan 1643–1808. Vammala.

Sarkamo, Jaakko 1983. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää I. Esihistoriallisesta ajasta seurakunnan perustamiseen 1643. Järvenpää.

KA: MMA Tuusula Ibza* 9. Broterus, Samuel 1700.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 13.5.2009

Peruskarttaote: ks. sivu 66

Kuvaus: Kohde sijaitsee Rusutjärven koillisrannalla olevan niemekkeen keskellä pienellä peltojen ympäröimällä mäellä. Paikan kaakkoispuolella kulkee Rusutjärven keskustaan vievä tie. Mäen päällä on sijainnut Rusutjärven kylään kuulunut Kaukon tila, joka on ollut paikalla ainakin jo 1600-luvun lopulla (MMA Tuusula Ibza* 9). Talo on saattanut nimensä perusteella sijaita jo perustamisestaan lähtien samalla mäellä varsinaisesta Rusutjärven kyläasutuksesta erillään.

Kauko esiintyy kirjallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1546, jolloin taloa isännöi Olli Laurinpoika. Vuoden 1571 tienoilla Kauko on merkitty autioksi köyhyyden vuoksi, mutta tilasta tuli jälleen veronmaksukykyinen ja 1600-luvun toisella vuosikymmenellä Kauko suoritti ratsupalvelusta. Tilan kanssa oli 1600-luvulla yhdysviljelyssä Martti Erkinpojan maakirjatalo, joka sulautui Kaukoon. Myös Envaldsin autiotila oli yhdysviljelyksessä Kaukon kanssa. Tila halottiin 1780-luvulla. (Peltovuori 1975: 27; Sarkamo 1983: 287, 290.)

Kaukon nykyinen päärakennus sijaitsee maantien kaakkoispuolella, mutta tilan aikaisempi päärakennus on sijainnut tien toisella puolella. Paikalla on tasainen aukio, johon on kasattu tukkeja ja halkoja. Maanpinta on paikoin rikkoontunut aukiolla ja näillä paikoilla on nähtävissä tiilimurskaa. Lisäksi paikalta löytyi muutama bolus-koristeinen punasavikeramiikan pala. Nykyisen Järvelän tilan päärakennuksen pohjoispuolella on runsaasti erilaista raivausjätettä, kuten tiilimurskaa ja kasattuja, rakennuksista peräisin olevia, kiviä. On mahdollista, että ainakin puunsäilytysalueen tienoilla on säilynyt vanhempien rakenteiden jäännöksiä.

Rusutjärvi 1000014756

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyypin tarkenne: kylänpaikat

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6702846, ikoo: 3388271, Z/m.mpy alin: 57,50, ylin: 60,00

Koord.selite: gps

Peruskartta: 204306

Peruskartan nimi: Tuusula

Lähteet: Sarkamo, Jaakko 1983. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää I. Esihistoriallisesta ajasta seurakunnan perustamiseen 1643. Järvenpää.

KA: MMA Tuusula Ibza* 9. Broterus, Samuel 1700.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 13.5.2009

Kuvat: 126353:42

Peruskarttaote: ks. sivu 66

Kuvaus: Kohde sijaitsee Rusutjärven lounaspuolella peltojen ympäröimällä mäellä. Paikan poikki kulkee Nahkelaan vievä kylätie. Mäellä on sijainnut Rusutjärven vanha kylänpaikka, joka on edelleenkin asuttu. Kyläkeskus on laajentunut 1900-luvulla sekä kaakkoon että luoteeseen. Vanhan kylämäen rakennuskanta on melko uutta, koska Rusutjärvi paloi lähes kokonaan vuonna 1945.

Rusutjärvi on ollut jo vuonna 1543 melko suuri kylä, jossa oli kymmenen taloa. Kylän ensimmäiset tunnetut talot ovat olleet Mikkola (Kaivo), Ollila ja Laurila. Myös Kauko ja Sorsa ilmestyvät kirjallisiin lähteisiin melko varhain, 1540-luvun loppupuolella. 1550-luvulla Rusutjärven talomäärä lisääntyi kahdella ja lähteisiin tulee mukaan myös Envaldsin tila. Vuoden 1571 tienoilla Ollila, Envalds, Kauko ja Laurila mainitaan autioina. Näistä Laurila pysyi jatkossakin joko köyhänä tai autiona. Myös Envalds autioitui uudelleen ja vuonna 1589 se siirtyi kruunun omaisuudeksi. 1570-luvun lopulla kylään ilmestyi kaksi uutta taloa, Katila ja Perttu Sipinpojan talo, joka 1600-luvulle mentäessä katoaa. Vuonna 1598 Rusutjärvelle syntyi vielä yksi maakirjatalo eli Eskola. (Sarkamo 1983: 90, 287288.)

Vuonna 1614 Sorsa, Eskola, Mikkola ja Kauko suorittivat ratsupalvelusta, mutta muut tilat olivat autioina. Vuonna 1620 Envaldsin todettiin olleen 20 vuotta autiona ja kymmenen vuotta myöhemmin tilan niittyjen todettiin kasvavan metsää ja rakennusten olevan siirretty pois. Myös Kaukoon yhdistetyn Martti Erkinpojan tilan, joka oli osa Envaldsia, todettiin olleen 30 vuotta autiona. (Sarkamo 1983: 290.) Vuoden 1700 konseptikarttaan Rusutjärven kylämäelle on merkitty kuusi taloa tiiviiseen rykelmään ja yksi talo on merkitty kaakkoon, paikalle, jossa on sijainnut Kaukon tila (MMA Tuusula Ibza* 9).

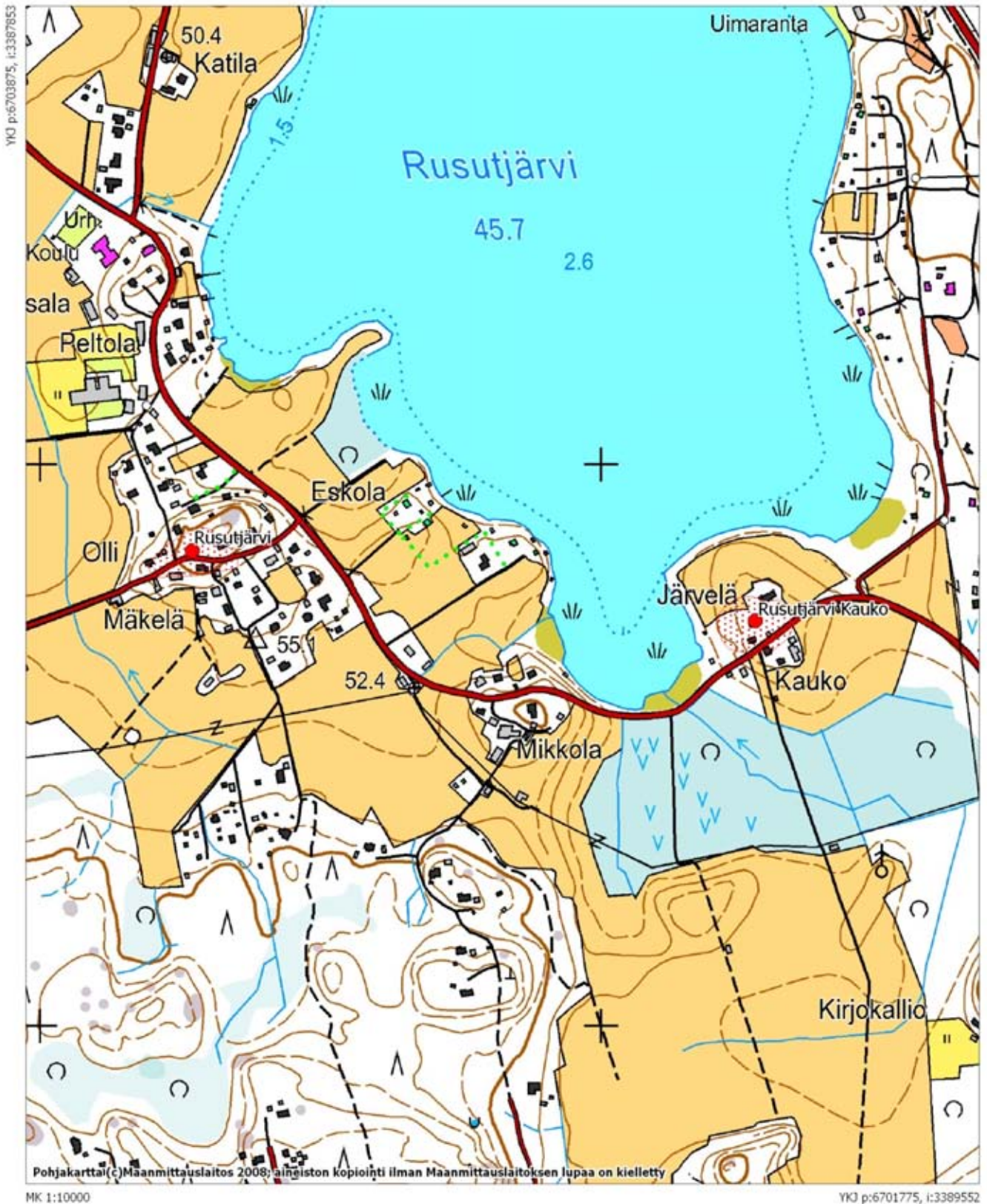

Rusutjärven vanhalla kylämäellä on säilynyt vain vähän sellaista aluetta, jossa on saattanut säilyä vanhempien rakenteiden jäännöksiä. Kylätien pohjoispuolella on pieni rakentamaton pusikoitunut alue (muinaisjäänösalueen keskikoordinaatit), jossa on nähtävissä lähes kokonaan heinän ja sammalen peittämä luonnonkivistä tehty kivijalka. Sen vieressä on uudempi, lohkotuista kivistä tehty massiivinen kivijalka, jonka reunalla on iso tiilimurskakasa. Edellä mainittujen rakenteiden eteläpuolella on vielä yksi mahdollinen vanha rakennuksenpohja.

126353:42. Rusutjärven kylätontin pusikoitunutta aluetta, jossa on näkyvissä kivrakenteiden jäännöksiä. W-E. Kuva Katja Vuoristo.

Rusutjärvi Kauko 1000014755, Rusutjärvi 1000014756

Peruskarttaote (204306) kohteiden sijainnista. Muinaisjännökset on rajattu punaisella.

Siippoo (Sippoböle) 1000014757

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat

Tyyppin tarkenne: kyläpaikat

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6704042, ikoo: 3386629, Z/m.mpy alin: 52,50, ylin: 55,00

Koord.selite: gps

Peruskartta: 204306

Peruskartan nimi: Tuusula

Lähteet: Tommila, Päiviö 1958. Nurmijärven pitäjän historia. I osa. Asutus ja väestö. Vammala.

Tuusulan kulttuurimaisema ja rakennuskanta. Inventointiraportin luonnos 2005.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 13.5.2009

Kuvat: 126353:43

Peruskarttaote: ks. sivu 68

Kuvaus: Kohde sijaitsee noin 1,8 km Rusutjärvestä länteen melko lähellä Tuusulan ja Nurmijärven välistä kunnanrajaa. Paikalla on sijainnut pienellä peltojen ympäröimällä mäellä Siippoon vanha kylä, joka kuului Nurmijärven kuntaan aina 1930-luvulle asti.

Siippoo mainitaan ensimmäisen kerran kirjallisissa lähteissä jo vuonna 1395 (Sippoböle). Siippoossa oli vuonna 1540 yksi kahden täysiveron kokoinen talo, Tapani. On todennäköistä, että kyseessä on ollut talo, johon on jo aiemmin sulautunut kaksi vanhempaa taloa. Vuonna 1566 kylään perustettiin kolme uudistilaa (Mattila, Heikkilä ja Torppi), joiden kesken jaettiin toinen kokovero, toisen jäädessä Tapanille. Heikkilä ja Torppi jäivät 1580-luvulla autoiksi ja ne olivat naapureiden viljelyksessä aina 1600-luvun alkupuolelle saakka, jolloin niihin saatiin uudet isännät. 1640-luvulta lähtien Siippoossa oli enää kolme taloa ja vasta 1700-luvun puolella taloluku nousi hiljalleen viiteen. (Tommila 1958: 86, 93, 193, 201.)

Siippoon kylä on muodostanut vielä 1700-luvun lopulla tiiviin ryhmäkylän, jonka kantatalot ovat sijainneet kylämäellä. Paikalla on edelleenkin Mattilan, Torpin ja Tapanin tilat. Tapanin piha-alueella on säilynyt pellolle vievän tien varressa vanha 1700-luvun lopulle ajoittuva paritupatyyppinen päärakennus (Tuusulan kulttuurimaisema ja rakennuskanta, luonnos 2005: 110). Kylämäen muut rakennukset ovat viime vuosisadalta, mutta piha-alueet ovat muuten melko muokkaamattomia, joten on todennäköistä, että alueella

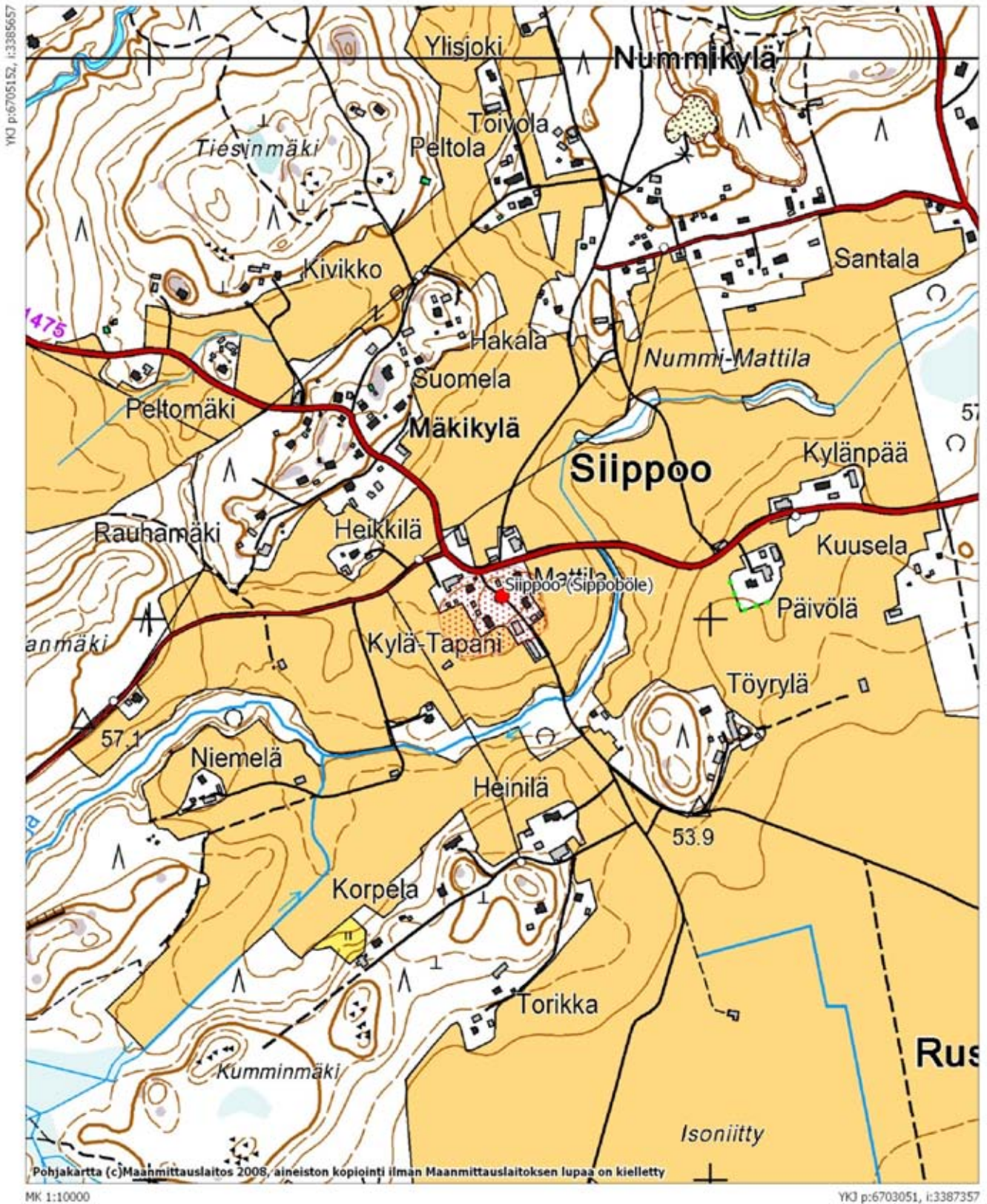
on säilynyt vanhojen rakenteiden jäännöksiä. Niitä on voinut säilyä myös kylämäen etelä- ja lounaspuolella sijaitsevalla peltoterassilla.

126353:43. Siippoon vanha kylämäki. NW-SE. Kuva Katja Vuoristo.

Siippoo (Sippoböle) 1000014757

Peruskarttaote (204306) kohteen sijainnista. Muinaisjäännös on rajattu punaisella.

Ruskela Isometsä 1000014758

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus: historiallinen
Muinaisj.tyyppi: työ- ja valmistuspaikat
Tyypin tarkenne: hiilimiilut
Rauhoitusluokka: 2
Lukumäärä: 3
Koordinaatit: pkoo: 6708409, ikoo: 3390690, Z/m.mpy alin: 57,50, ylin: 60,00
Koord.selite: gps
Peruskartta: 204306
Peruskartan nimi: Tuusula

Vuoden 2009 inventointi
Aika: 13.5.2009
Peruskarttaote: ks. sivu 78

Kuvaus: Kohde sijaitsee Ruskelan luoteispuolella Isometsä-nimisen alueen eteläosassa. Paikalla on nuorta mäntyä kasvavassa mäkirinteessä kolme hautamaista, noin 1 x 3 m kokoista, painannetta, jotka ovat rinnakkain. Painanteissa ja niiden ympärillä on turpeen seassa hiiltä, mikä viittaa siihen, että kyseessä on hiilimiilut.

Ruotsinkylä - Rusutjärvi Kauriinkieppi 1000014759

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus: historiallinen
Muinaisj.tyyppi: kulkuväylät
Tyypin tarkenne: tienpohjat
Rauhoitusluokka: 2
Lukumäärä: 1
Koordinaatit: pkoo: 6699379, ikoo: 3386942, Z/m.mpy alin: 40,00, ylin: 45,00
Koord.selite: gps
Peruskartta: 204305
Peruskartan nimi: Hyrylä

Vuoden 2009 inventointi
Aika: 14.5.2009
Peruskarttaote: ks. sivu 70

Kuvaus: Kohde sijaitsee Nahkelan ja Ruotsinkylän väliin jäävän Hernemäen lounasosassa osittain Ruotsinkylän ja osittain Rusutjärven puolella. Paikalle johtaa Ruotsinkylän puolelta metsätie. Sekametsää kasvavalla alueella on nähtävissä talleantunut polku/tienpohja, jota on äskettäin raivattu hiihtoreitiksi. Polku kulkee paikoin harjumaisen reunan päällä. Tienpohja on ollut käytössä ainakin 1700–1800-luvuilla Nahkelan ja Ruotsinkylän välisenä tienä. Tienpohjan alkupää on nähtävissä Nahkelan kylätontilla.

Ruotsinkylä - Rusutjärvi Kauriinkieppi 1000014759

Peruskarttaote (204305) kohteen sijainnista. Muinaisjäännös on rajattu punaisella.

Ristikivi 1000014760

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: kivirakenteet

Tyypin tarkenne: rajamerkit

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6701471, ikoo: 3388098, Z/m.mpy alin: 70,00

Koord.selite gps

Etäisyystieto

Peruskartta: 204306

Peruskartan nimi: Tuusula

Lähteet: Peltovuori, Risto O. 1975. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää II. Seurakunnan perustamisesta Suomen sotaan 1643–1808. Vammala.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 14.5.2009

Kuvat: 126353:48

Peruskarttaote: ks. sivu 72

Kuvaus: Kohde sijaitsee Ristikivenmäen eteläosan hiekanottoalueella. Paikalla on sijainnut Hosionsuon rajakivi, joka erotti neljä kylää: Lahelan, Nahkelan, Siippoon ja Rusutjärven. Rajakivi mainitaan kirjallisissa lähteissä 1500-luvulla, mutta sen alkuperäisestä sijainnista on käyty kiistaa jo maanmittari Broteruksen saapuessa seudulle vuonna 1700. Rusutjärveläiset väittivät rajapyökin olevan Hosionsuon saarella, kun taas muut asianosaiset kertoivat sen olevan Hosionsuon mäessä. Ilmeisesti molemmilta paikoilta löytyikin tarkastuksessa rajakiveykseen viittaavat kivikasat, joten riitaa ei saatu tuolloin päätökseen. Isonjaon aikaisessa rajanjaossa Lahelan, Nahkelan ja Siippoon asukkaat voittivat rajakiistan ja maanjako-oikeus saatiin päätökseen vuonna 1772. (Peltovuori 1975: 88–89.)

Hosionmäen vanha rajakivi on nykyisin Hosionmäen hiekkakuopan pohjalla, kohdassa jossa neljän kylän rajat kohtaavat. Kivi on huomattu hiekanoton yhteydessä ja asetettu takaisin kutakuinkin vanhalle paikalleen. Rajakivi on nelikulmainen luonnonkivi, jonka pohjoiskylkeen on hakattu isojaon aikainen vuosiluku 1772. Lisäksi kiven sivuille on kaiverrettu S, N, R ja F, jotka merkkäävät rajakyläiden alkukirjaimia (Siippoo, Nackskog/Nahkela, Rusutjärvi ja Finby eli Lahela). Kyljessä, jossa on F-kirjain, on myös ilmeisesti nimikirjaimia osoittava kaiverrus: C I H tai G I H. Rajakiven päälle on hakattu myöhemmin metallitappi.

Rajakivi on luultavasti alun perin sijainnut joko isomman kiven päällä tai kivikasan keskellä, mutta mikäli jonkinlaista jalustaa on ollut, on se hävinnyt hiekanoton yhteydessä. Samoin myös alkuperäinen maasto on tuhoutunut maanotossa. Rajapyökin on kuitenkin säilyttänyt alkuperäisen tarkoituksensa, minkä vuoksi sitä voidaan pitää kaikesta huolimatta kiinteänä muinaisjäänöksenä irtolöydön sijaan.

126353:48. Hosionsuon rajakivi, kiven kyljessä näkyy S-kaiverrus, joka tarkoittaa Siippoota. Kiven muilla sivuilla on muita rajakyläitä tarkoittavat N-, R- ja F-kaiverrukset. N-S. Kuva Katja Vuoristo.

Ristikivi 1000014760

Peruskarttaote (204306) kohteen sijainnista. Muinaisjännös on merkitty punaisella.

YKJ p:6702579, i:3387126

MK 1:10000

YKJ p:6700478, i:3388826

Nahkela (Nackskog) Krapuoja 1000014761

Laji: mahdollinen muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: työ- ja valmistuspaikat

Tyypin tarkenne: vesimyllyt

Rauhoitusluokka: ei määritelty

Lukumäärä: 2

Koordinaatit: pkoo: 6699364, ikoo: 3383803, Z/m.mpy alin: 33,00, ylin: 35,00

Koord.selite: gps, itäisemmän mahdollisen myllynpaikka

Peruskartta: 204302

Peruskartan nimi: Klaukkala

Lähteet: Peltovuori, Risto O. 1975. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää II. Seurakunnan perustamisesta Suomen sotaan 1643–1808. Vammala.

Sarkamo, Jaakko 1983. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää I. Esihistoriallisesta ajasta seurakunnan perustamiseen 1643. Järvenpää.

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 13.5.2009

Kuvat: 126353:45–46

Peruskarttaote: ks. sivu 74

Kuvaus: Kohde sijaitsee Nahkelan lounaspuolella Krapuojan varrella lähellä Vantaan rajaa. Paikan ohitse kulkee Vantaan yksityistie. Ojan varressa on sijainnut Nahkelan jalkamylly, joka oli alkuun merkitty Peter Nasakenin nimiin, mutta reduktion jälkeen siitä tuli koko kylän yhteinen. Myllynpaikka oli matala ja kesäisin se oli enimmäkseen kuiva, joten jauhatusta tapahtui pääasiassa keväisin ja syksyisin. Isomman tulvan aikana mylly pääsi tukkeutumaan matalan putouksen vuoksi ja keväisin tulvavesien aikana vesi saattoi rikkoa myllypadon, koska paikalla oli savipohja. Pakkasöinä mylly taas kuivui. Mylly oli huonosta sijainnista huolimatta toiminnassa ainakin 1800-luvun alkuun saakka (Peltovuori 1975: 122; Suur-Tuusulan historia I, karttaliite.)

Krapujoessa on Vantaan yksityistien molemmilla puolilla virtaavat paikat. Tien itäpuolella joki virtaa voimakkaimmin. Paikalla on nähtävissä puron eteläkaakkorannalla pieni, n. 2 x 2 m kokoinen syvennys. Lisäksi paikka näyttää puron molemmilta puolilta tasatulta. Myös tien länsipuolella on voimakkaammin virtaava kohta, jossa puronuoma on kapea. Rannan pohjoispuolella on kaksi pientä syvennystä, joista toinen on melko kapea. Tämä voisi olla mahdollinen padonpaikka. Sitä vastapäätä on puronpenkassa nähtävissä puunpala, joka voisi olla työstetty. Mitään selkeitä rakenteita ei Krapujoen varrella ole kuitenkaan nähtävissä, eikä niitä ole välttämättä säilynytkään paikalla.

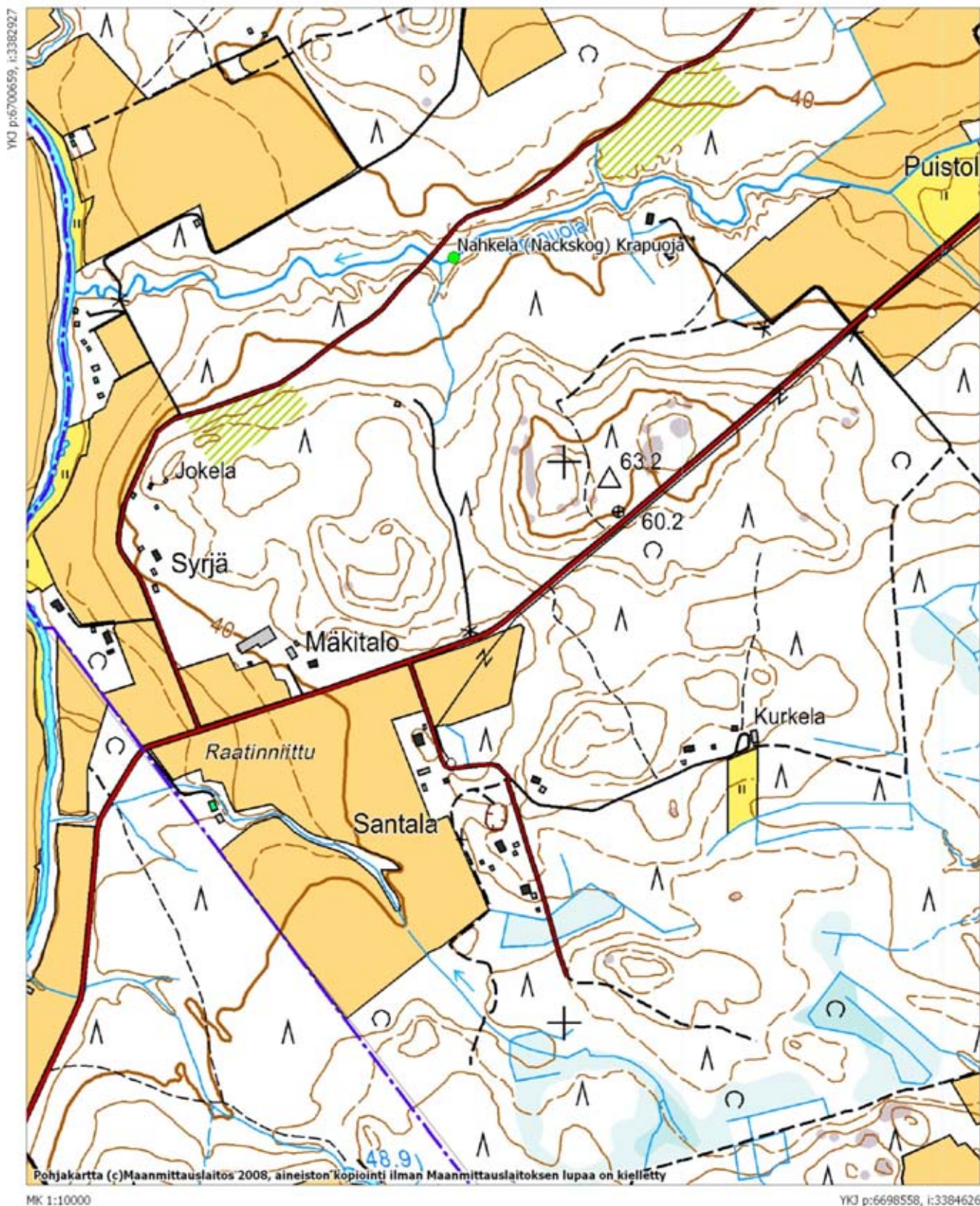
126353:45. Vantaan yksityistien itäpuolella sijaitseva mahdollinen myllynpaikka. W-E. Kuva Katja Vuoristo.

126353:46. Vantaan yksityistien länsipuolella sijaitseva mahdollinen myllynpaikka. W-E. Kuva Katja Vuoristo.

Nahkela (Nackskog) Krapuoja 1000014761

Peruskarttaote (204302) kohteen sijainnista. Mahdollinen muinaisjäännös on merkitty vihreällä.

4.3. Entuudestaan tunnetut kohteet

Vähänummi

858010006

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus: uusi aika
Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat
Tyypin tarkenne: sotilasleirit
Rauhoitusluokka: 2
Lukumäärä: 1
Koordinaatit: pkoo: 6712309, ikoo: 3395913, Z/m.mpy alin: 60,00
Koord.selite: gps, uunin koordinaatit
Peruskartta: 204407
Peruskartan nimi: Kellokoski
Aikaisemmat tutkimukset: 1965 Jaakko Sarkamo, inventointi
2006 Kirsi Luoto, inventointi

Vuoden 2009 inventointi
Aika: 7.5.2009
Kuvat: 126353:14
Peruskarttaote: ks. sivu 76

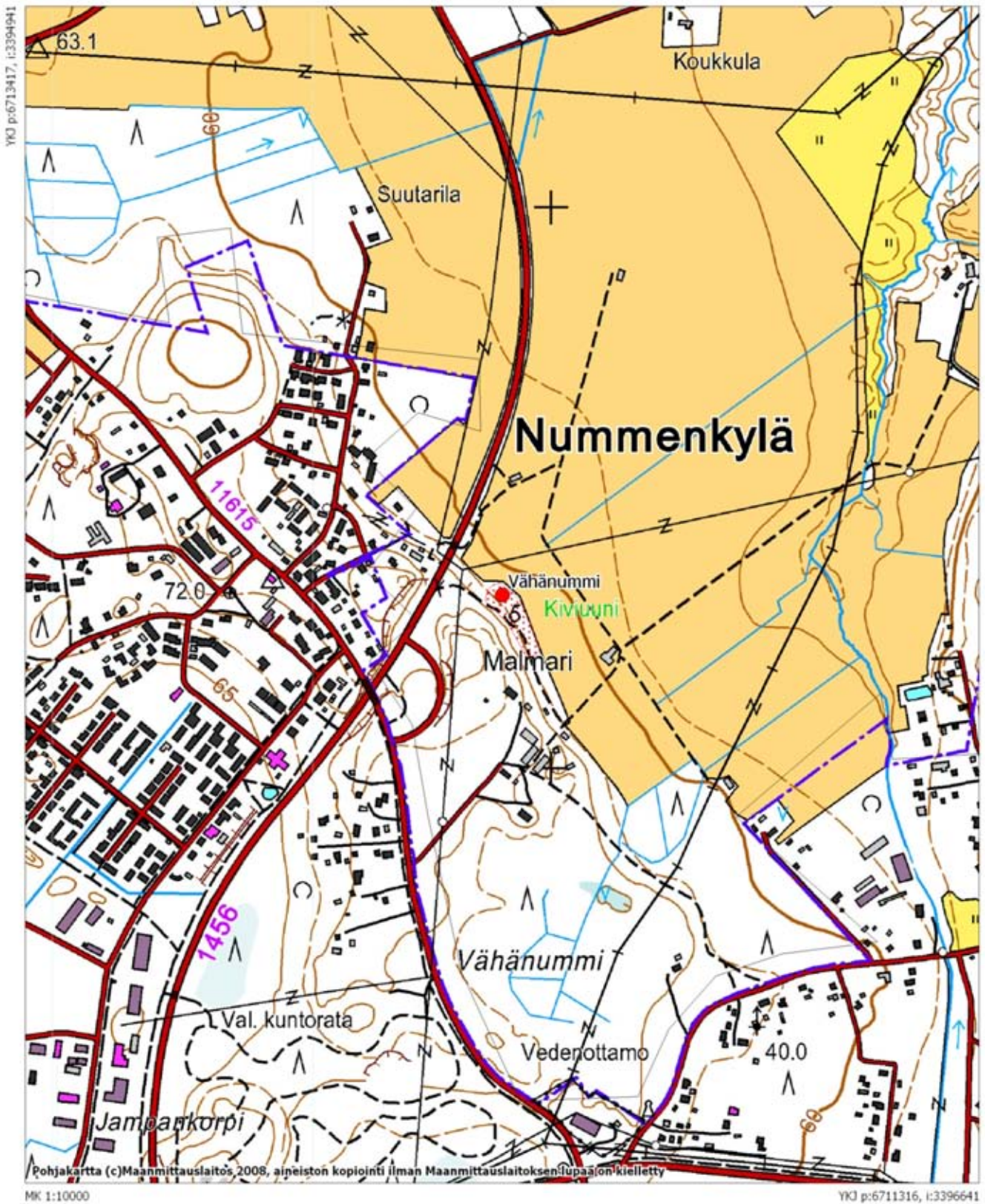
Kuvaus: Kohde sijaitsee noin 120 metriä pohjoiseen Kellokosken Malmarin tilan päärakennuksesta. Paikalla on metsätien ja pellon välisellä metsähakkuuaukealla läpimitaltaan 2 metriä ja korkeudeltaan 0,5 metriä oleva todennäköinen uunikiveys, joka on kasattu kivivallien reunustaman puolikaaren muotoisen terassimaisen kummun reunaan. Terassin vieressä on toinen kivetty terassitasanne. Tästä 50–100 m kaakkoon on kaksi vastaavanlaista rakennetta sekä soikea painanne, jonka lähellä on hiilikasa. Alueella on myös muutamia muita painanteita, jotka on täytetty risuilla. Kyseessä on todennäköisesti Nummenkylän kasarmi- ja leirialueeseen liittyviä rakenteita. Rakenteet ovat tuhoutuneet osittain metsähakkuun yhteydessä.

126353:14. Mahdollinen kiviuuni ja puolikaaren muotoinen vallin reunustama terassi. SE-NW. Kuva Katja Vuoristo.

Vähänummi 858010006

Peruskarttaote (204407) kohteen sijainnista. Muinaisjäännös on rajattu punaisella.

Kalliola 858010007

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus: ajoittamaton
Muinaisj.tyyppi: kivirakenteet
Tyypin tarkenne: latomukset
Rauhoitusluokka: 2
Lukumäärä: 1
Koordinaatit: pkoo: 6708388, ikoo: 3390780, Z/m.mpy alin: 57,50
Koord.selite: gps
Peruskartta: 204306
Peruskartan nimi: Tuusula
Aikaisemmat tutkimukset: 1965 Jaakko Sarkamo, inventointi
2006 Kirsi Luoto, inventointi

Vuoden 2009 inventointi

Aika: 13.5.2009

Kuvat: 126353:44

Peruskarttaote: ks. sivu 78

Kuvaus: Kohde sijaitsee Sointulan talosta 300 metriä luoteeseen kuusimetsän ympäröimän kalliosaarekkeen koillisreunassa olevalla pienellä porrasmaisella terassilla. Paikalla on osittain lahon ja palaneen kannon kohdalla kulmikkaan U:n muotoinen kiveys. Paikalla näkyy viisi limittäistä, halkaisijaltaan 30–40 cm kokoista kiveä, mutta kiviä tuntuu myös kalliolla kasvavan heinän alla. Kiveyksen keskellä tuntuu pienempiä kiviä. Latomus on vaikeasti havaittavissa ja sen aikaisemmat koordinaattitiedot (pkoo 6708384, ikoo 3390773) ovat osoittaneet kallion laelle, minkä vuoksi vuoden 2006 inventoinnissa latomuksen oletettiin tuhoutuneen.

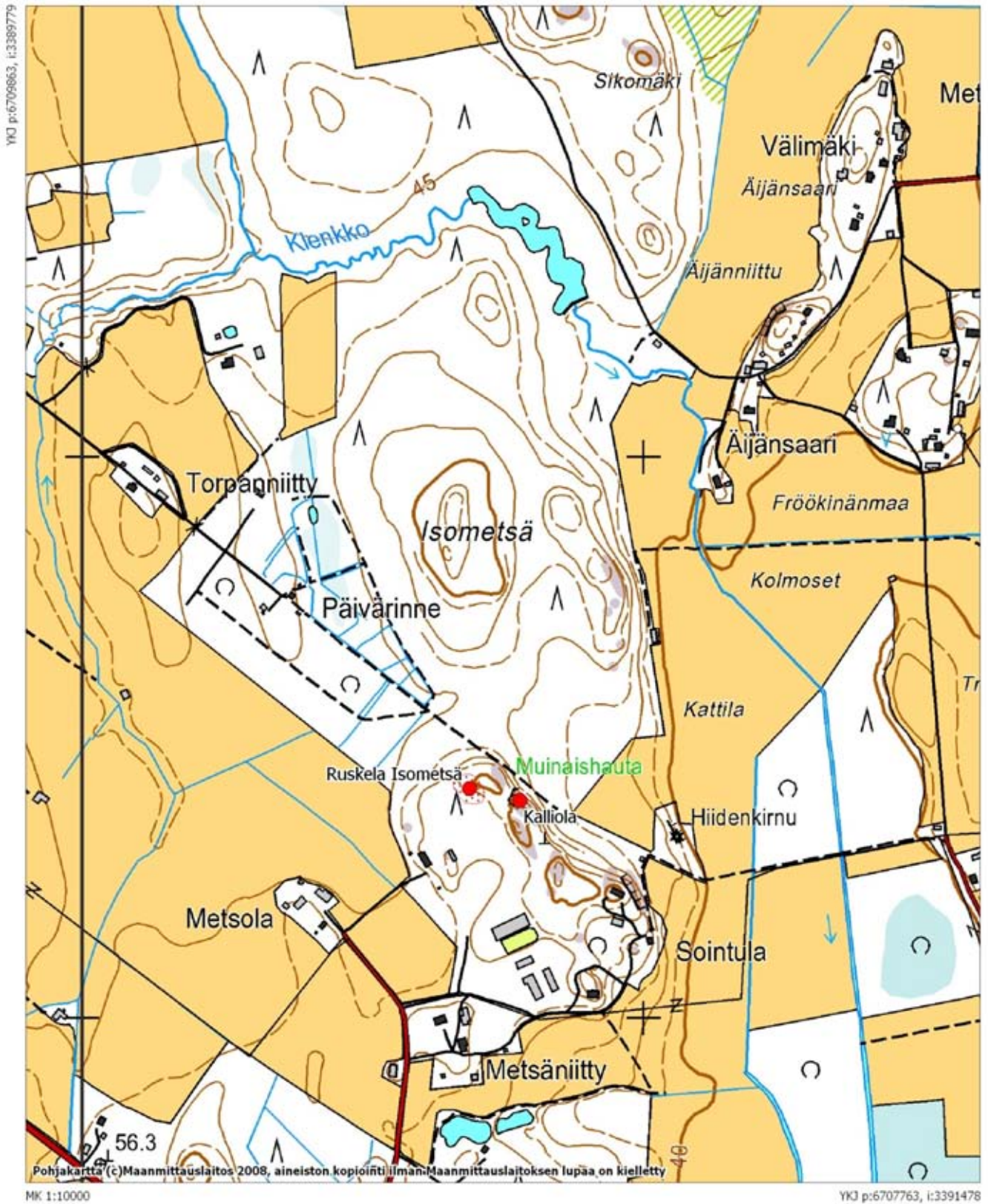
Kiveys voi olla tuhoutunut hautaröykkiö tai uunin pohja, joka saattaisi liittyä vuonna 2009 inventoinnissa metsästä löytyneisiin hiilimiiluihin (Ruskela Isometsä).

126353:44. Kallioterassilla sijaitseva pieni kivilatomus. S-N. Kuva Katja Vuoristo.

Ruskela Isometsä 1000014758, Kalliola 858010007

Peruskarttaote (204306) kohteiden sijainnista. Muinaisjännökset on rajattu punaisella.

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus: historiallinen
Muinaisj.tyyppi: työ- ja valmistuspaikat
Tyypin tarkenne: hiilimiilut
Rauhoitusluokka: 2
Lukumäärä: 4
Koordinaatit: pkoo: 6697484, ikoo: 3384768, Z/m.mpy alin: 57,50, ylin: 60,00
Koord.selite: gps, uunin koordinaatit
Peruskartta: 204305
Peruskartan nimi: Hyrylä
Aikaisemmat tutkimukset: 1965 Jaakko Sarkamo, inventointi
1992 Jussi-Pekka Taavitsainen, tarkastus
2006 Kirsi Luoto, inventointi

Vuoden 2009 inventointi
Aika: 7.5.2009
Kuvat: 126353:22–24
Peruskarttaote: ks. sivu 82

Kuvaus: Kohde sijaitsee Vantaan rajan läheisyydessä Metsäkylän lounaspuolella. Paikalla on hakkuumetsän laidassa kivi-uuni. Kiveys on muodoltaan hevosenkengän mallinen ja se on kokonaisuudessaan 3–4 m leveä. Rakenteen itäosa muodostaa pyramidimaisen latomuksen, joka on kooltaan noin 1,5 x 1,5 m ja korkeus 0,65 m. Uunin taka- eli itäseinä on ladottu lohkotuista kivistä, muut seinämät ovat peittyneet mullan ja kantojen alle. Uunin suuaukko on lännessä. Kyseessä on todennäköisesti hiilenpolttoon käytetty torvimiilu. Kiveys on vaikeasti havaittavissa pusikon ja heinikon joukosta. Myös sen koordinaattitiedot ovat olleet virheelliset (pkoo 6697515, ikoo 3384768), minkä vuoksi se luultiin tuhoutuneeksi vuoden 2006 inventoinnissa.

Metsäaukealta löytyi vuoden 2009 inventoinnissa myös kolme muuta hiilimiilua, joista läntisin on pyöreä, leveiden ja matalien vallien ympäröimä miilu, jonka keskellä on heikko painanne. Miilun päällä kasvaa muutamia mäntyjä ja koivuja sekä sammalta ja heinää. Lisäksi siinä on muutamia maatuneita kantoja. Kaksi muuta hiilimiilua ovat vierekkäin kivi-uunin eteläpuolella loivassa rinteessä. Miilut ovat kapeita, noin 2 m pitkiä painanteita.

126353:22. Pyöreä, vallien ympäröimä hiilimiilu. W-E. Kuva Katja Vuoristo.

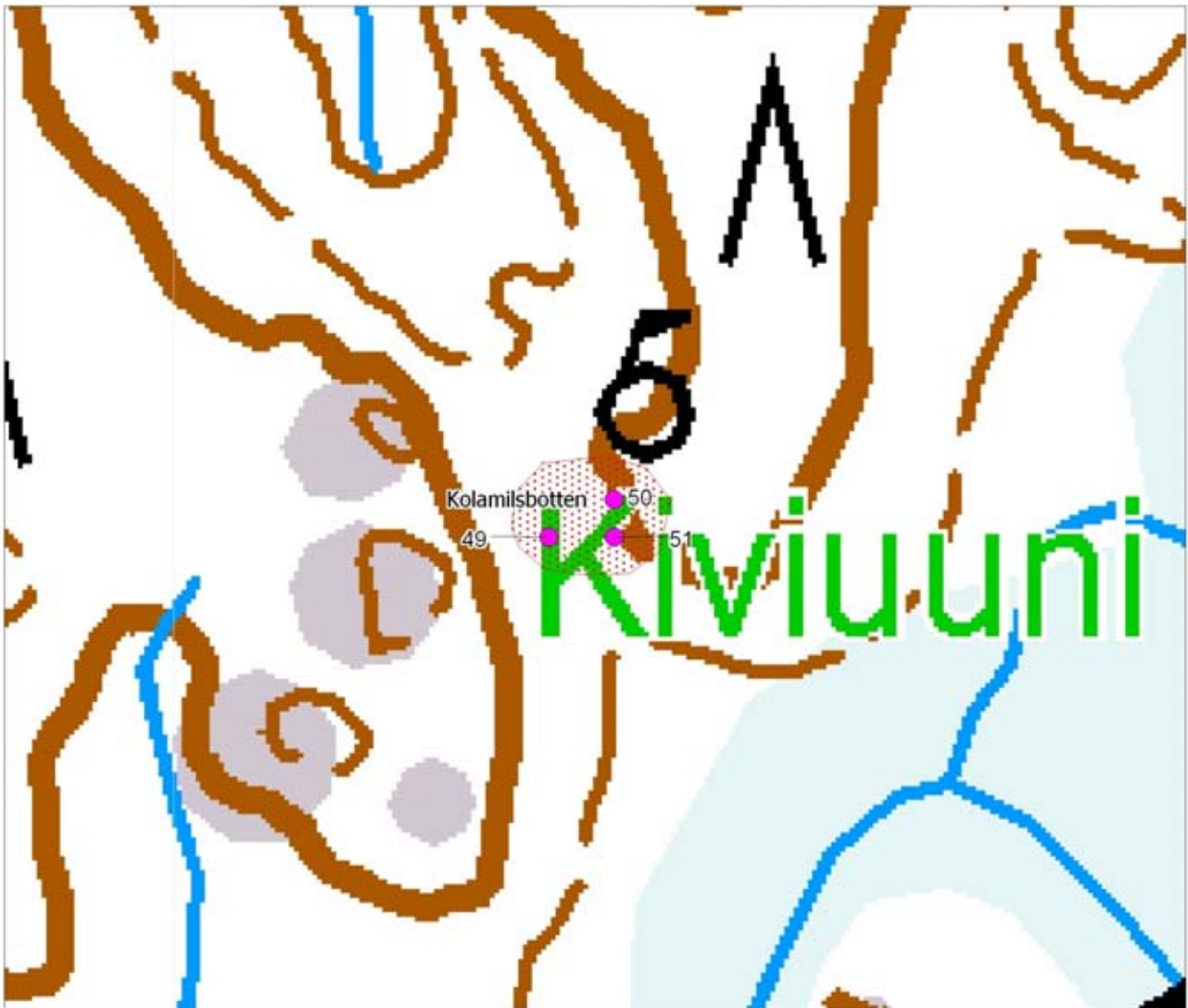

126353:23. Ns. torvimiilu jää lähes kokonaan heinän ja mullan peittoon. E-W. Kuva Katja Vuoristo.

126353:24. Ns. torvimiilu jää lähes kokonaan heinän ja mullan peittoon. W-E. Kuva Katja Vuoristo.

Kolamilsbottenin rakenteiden sijainti

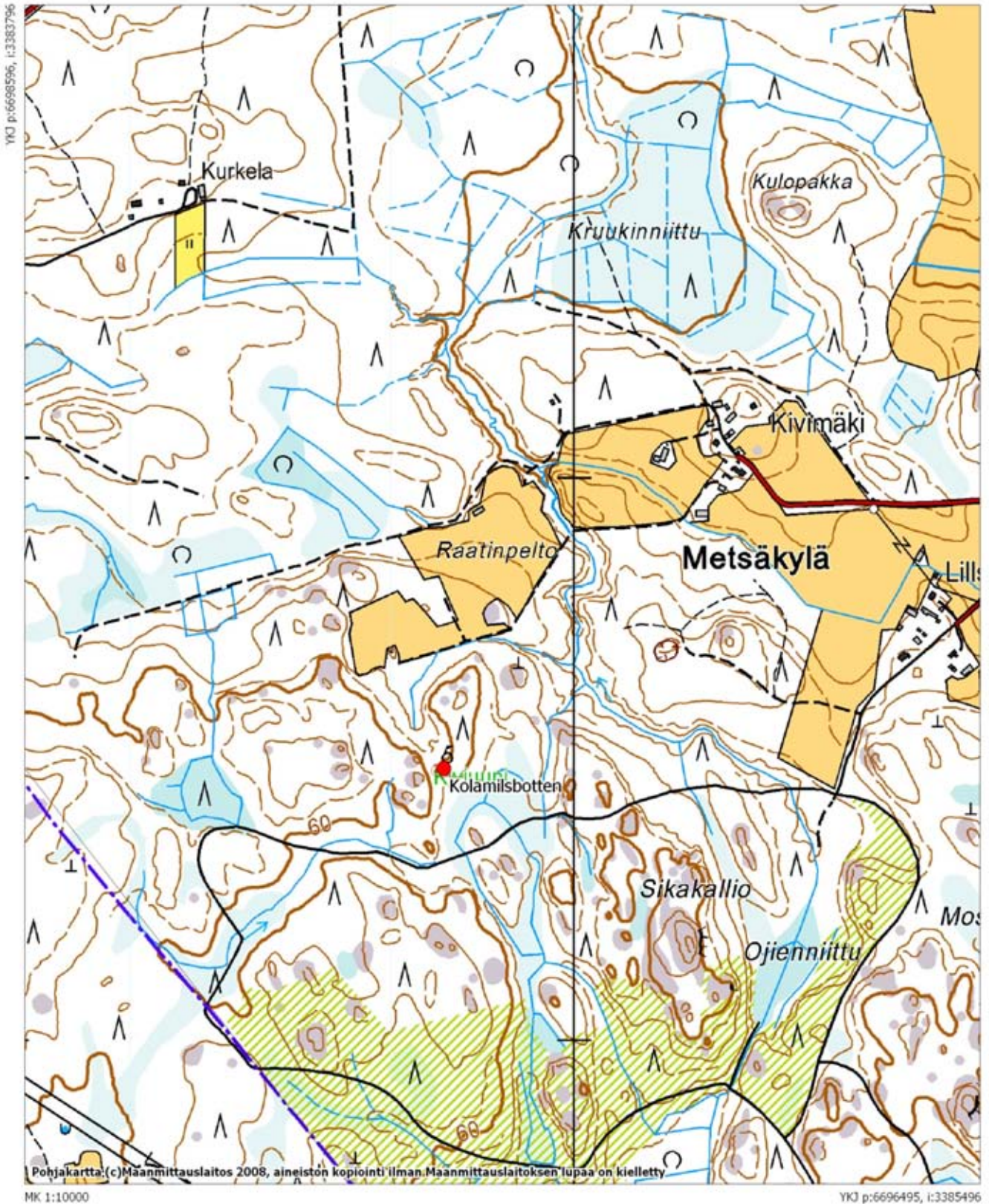
MK 1:1500

Rakenteiden sijainti ja tulkinta:

Numero	Pkoo	Ikoo	Tulkinta
49	6697476	3384754	Pyöreä vallien ympäröimä hiilimiilu
50	6697484	3384768	Torvimiilu
51	6697476	3384768	Kaksi vierekkäistä hautamaista hiilimiilua

Kolamilsbotten 858010012

Peruskarttaote (204305) kohteen sijainnista. Muinaisjäännös on rajattu punaisella.

Kirkonkylä 1. kirkko 858500002

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: kirkkorakenteet

Tyypin tarkenne: kirkonpaikat

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Koordinaatit: pkoo: 6701887, ikoo: 3391790, Z/m.mpy alin: 40, ylin: 42,50

Koord.selite: gps

Peruskartta: 204306

Peruskartan nimi: Tuusula

Aikaisemmat tutkimukset: 1886 C.Aspegren, inventointi

1980 H.Hyvönen & M.Roes, inventointi

2006 Kirsi Luoto, inventointi

Lähteet: Peltovuori, Risto O. 1975. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää II. Seurakunnan perustamisesta Suomen sotaan 1643–1808. Vammala.

Vuoden 2009 inventointi

Ei inventoitu

Peruskarttaote: ks. sivu 27

Kuvaus: Tuusulan ensimmäinen kirkko sijaitsi nykyisen vuonna 1734 rakennetun kirkon pohjoispuolella ja kirkon kellotapuli sijaitsi nykyisen kellotapulिन (v. 1767) paikalla. Nelinurkkainen, latomainen puurakennus rakennettiin vuonna 1643 nurkkakivien varaan ilman perustuksia. Kirkon itäosassa olivat alttari ja sakaristo ja länsipäässä ovi. Ikkunat olivat pieniruutuisia ja lyijypuitteisia. Kirkko maalattiin punamullalla ja paanukatto (noin v. 1666) oli tervattu. Lattian alla oli useita sukuhautoja, jotka jäivät kirkon purkamisen jälkeen merkkikummun alle. Joissakin haudoissa oli tiiliverhous. Kirkko rappeutui 1720-luvulla ja purettiin vuonna 1734. (Peltovuori 1975: 262–266.)

Kirjokallio

1000007206

Laji: kiinteä muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Muinaisj.tyyppi: työ- ja valmistuspaikat

Tyypin tarkenne: hiilimiilut

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 10

Koordinaatit: pkoo: 6701582, ikoo: 3389790, Z/m.mpy alin: 59,00, ylin: 66,00

Koord.selite: Hiilimiilu A:n koordinaatit

Peruskartta: 204306

Peruskartan nimi: Tuusula

Aikaisemmat tutkimukset: 2006 Kirsi Luoto, inventointi

Vuoden 2009 inventointi

Ei inventoitu

Peruskarttaote: ks. sivu 85

Kuvaus: Hiilimiilut sijaitsevat Vaunukankaan asuinalueen pohjoispuolella olevassa, pääasiassa kuusta kasvavassa metsikössä, vesitornin länsi- ja pohjoispuolella. Hiilimiilut ovat pääasiassa pyöreitä hiekkakumpareita, joiden ympärillä on havaittavissa oja- tai hautamaisia kumpareita. Kairatessa miiluissa oli noin 10–20 cm syvyydellä havaittavissa hiekan seassa hiilenhippuja.

Miilujen GPS-koordinaatit:

Hiilimiilu A: p = 6701582, i = 3389790

Hiilimiilu B: p = 6701686, i = 3389794

Hiilimiilu C: p = 6701744, i = 3389883

Hiilimiilu D: p = 6701745, i = 3389883

Hiilimiilu E: p = 6701771, i = 3389887

Hiilimiilu F: p = 6701746, i = 3389923

Hiilimiilu G: p = 6701849, i = 3389938

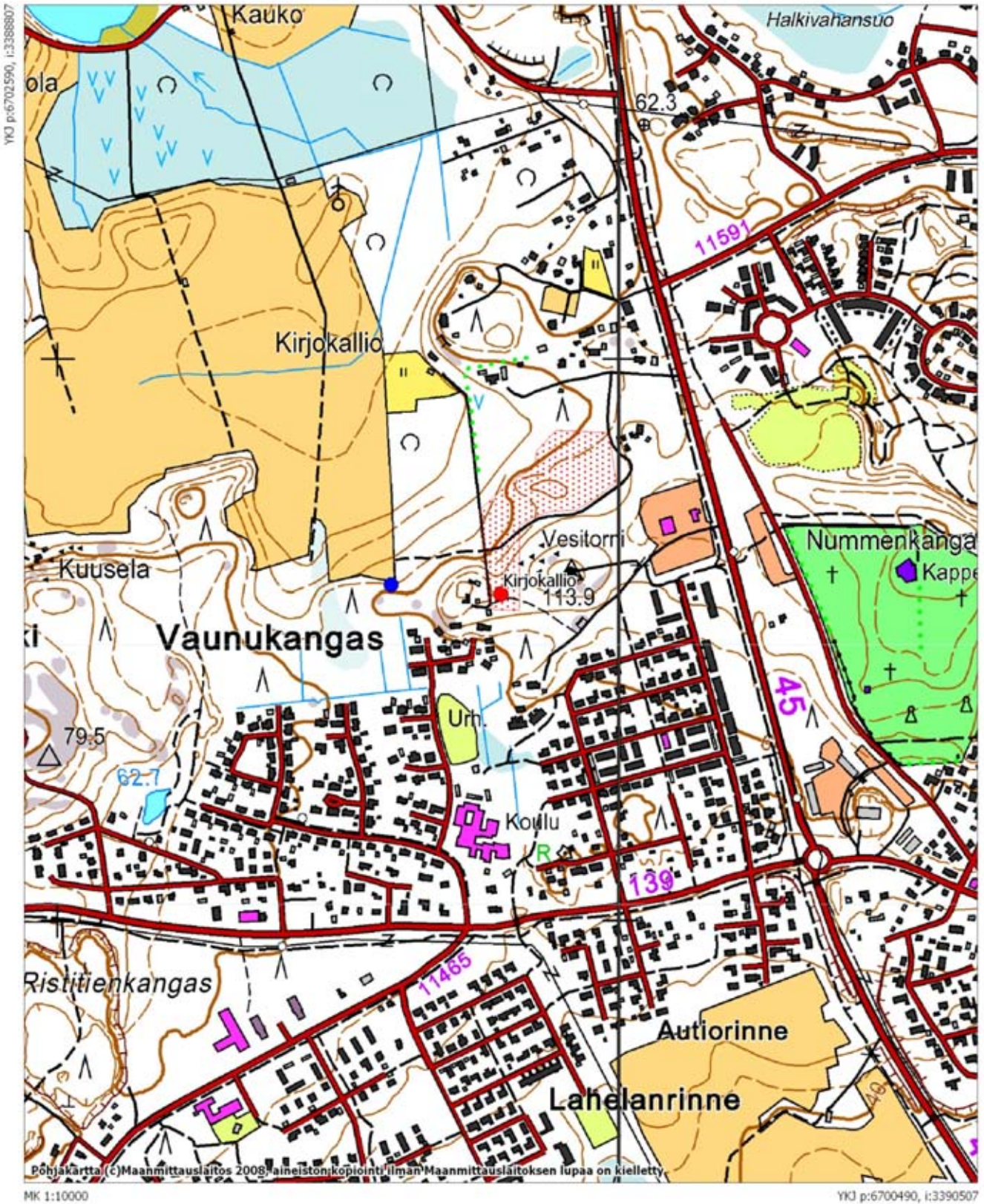
Hiilimiilu H: p = 6701854, i = 3389936

Hiilimiilu I: p = 6701774, i = 3389936

Hiilimiilu J: p = 67+1775, i = 3389932

Kirjokallio 100007206

Peruskarttaote (204306) kohteen sijainnista. Muinaisjäännös on rajattu punaisella, esihistoriallinen kohde on m

Valluntie

1000007207

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus: historiallinen
Muinaisj.tyyppi: kivirakenteet
Tyypin tarkenne: uunit
Rauhoitusluokka: 2
Lukumäärä: 1
Koordinaatit: pkoo: 6717393, ikoo: 3387205, Z/m.mpy alin: 87,00, ylin: 88,00
Koord.selite: -
Peruskartta: 204404
Peruskartan nimi: Jokela
Aikaisemmat tutkimukset: 1996 Simo Vanhatalo tarkastus
1997 Simo Vanhatalo kaivaus

Vuoden 2009 inventointi
Ei inventoitu
Peruskarttaote: ks. sivu 87

Kuvaus: Kohde sijaitsee Nukarin–Jokelan tien pohjoispuolella olevan teollisuusrakennustontin luoteispuolella. Paikalla on noin 2,7 x 2,5 x 0,6 m kokoinen kiveys sileän ja pinnaltaan osin rapautuneen kallion päällä. Muodoltaan se on pyöreä. Latomuksen keskellä on yksi pystyyn nostettu kivi. Kiveys on tutkittu ja ennallistettu vuonna 1997, jolloin se osoittautui kiuasmaisen uunin jäänteeksi. Paikalla on ilmeisesti ollut jokin kallion päälle pystytetty rakennus.

Uudenpellonmäki

858010010

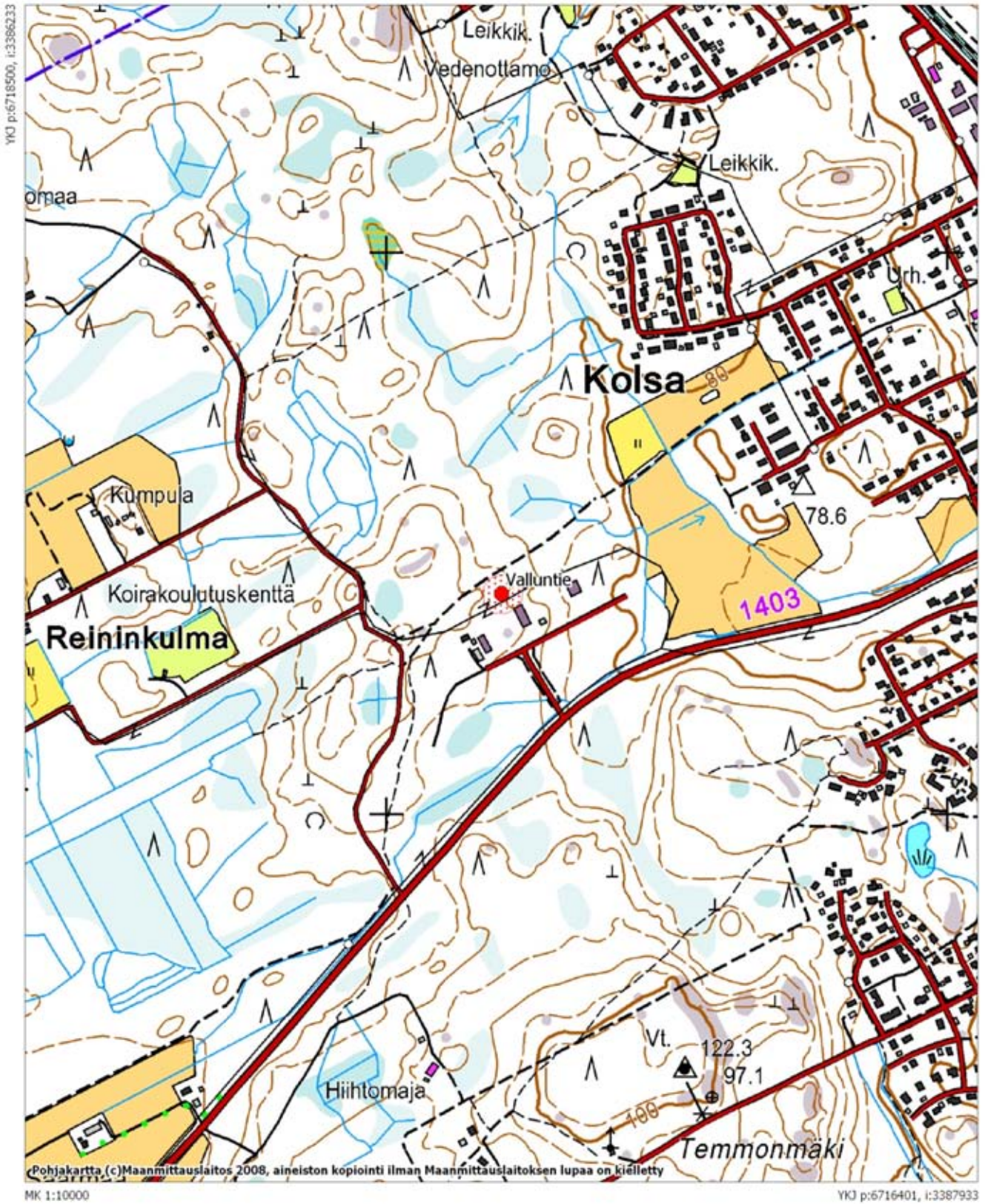
Laji: kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus: ajoittamaton
Muinaisj.tyyppi: kivirakenteet
Tyypin tarkenne: röykkiöt
Rauhoitusluokka: 2
Lukumäärä: 1
Koordinaatit: pkoo: 6704526, ikoo: 3388099, Z/m.mpy alin: 60,00
Koord.selite: gps
Peruskartta: 204306
Peruskartan nimi: Tuusula
Aikaisemmat tutkimukset: 1965 Jaakko Sarkamo, inventointi
2006 Kirsi Luoto, inventointi

Vuoden 2009 inventointi
Ei inventoitu
Peruskarttaote: ks. sivu 88

Kuvaus: Kohde sijaitsee Laurin talosta 400 metriä pohjoisluoteeseen ja Uudenpellon reunasta 20 metriä länteen kivisessä kuusimetsässä ja pellonreunassa. Paikalla on kiviröykkiö, joka koostuu neljän maakiven varaan kasatuista lohkaremaisista ja pyöreistä kivistä. Kiveystä on kaivettu ja kiviä siirretty. Kyseessä on todennäköisesti peltoraunio.

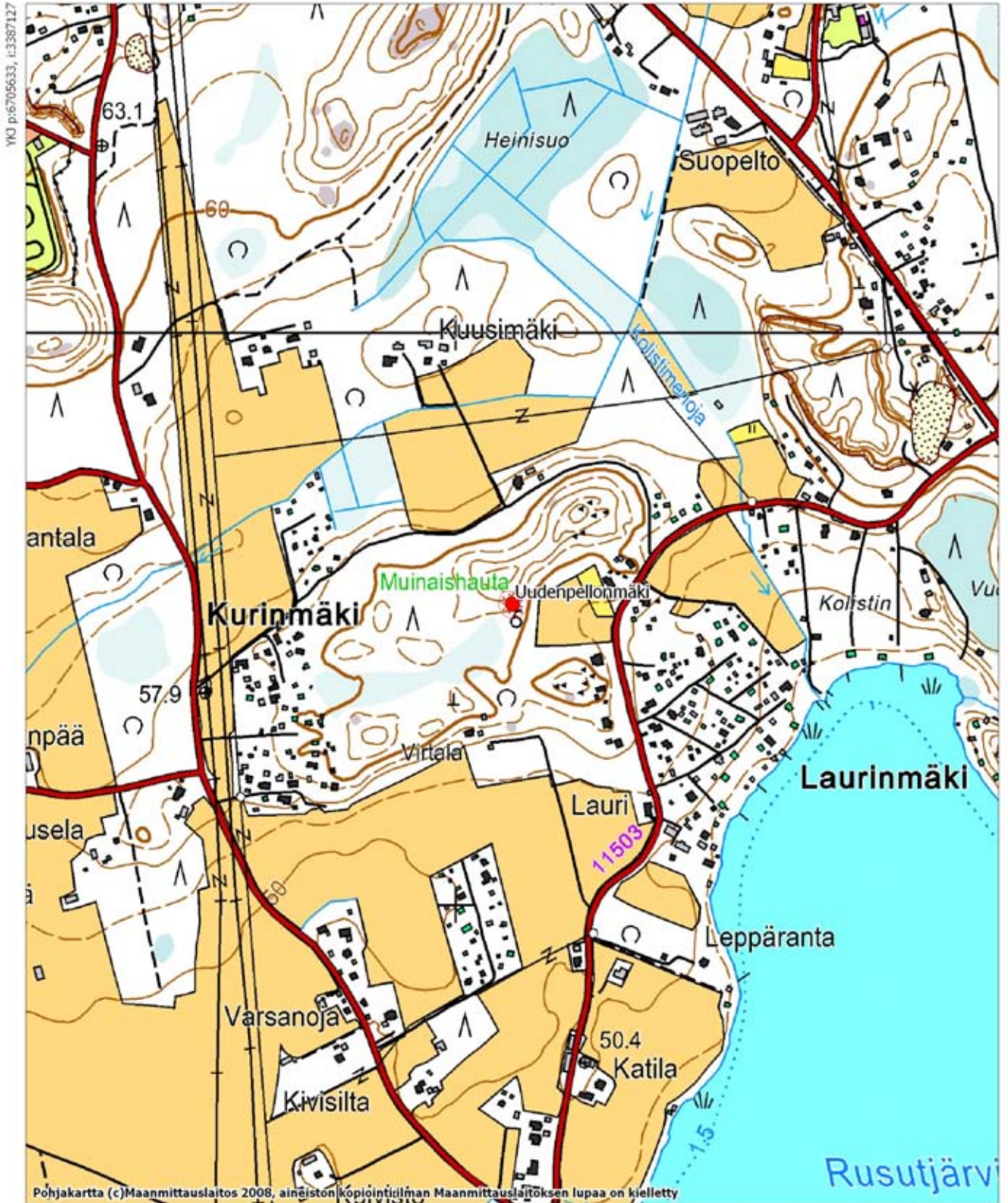
Valluntie 1000007207

Peruskarttaote (204404) kohteen sijainnista. Muinaisjäännös on rajattu punaisella.

Uudenpellonmäki 858010010

Peruskarttaote (204306) kohteen sijainnista. Muinaisjäännös on rajattu punaisella.

Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

MK 1:10000

YKJ p:6703534, i:3388827

Lapinmäki

858010011

Laji: kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus: ajoittamaton
Muinaisj.tyyppi: kivirakenteet
Tyypin tarkenne: uunit
Rauhoitusluokka: 3
Lukumäärä: 1
Koordinaatit: pkoo: 6699891, ikoo: 3383819, Z/m.mpy alin: 40,00, ylin: 45,00
Koord.selite: -
Peruskartta: 204302
Peruskartan nimi: Seutula
Aikaisemmat tutkimukset: 1965 Jaakko Sarkamo, inventointi
2006 Kirsi Luoto inventointi

Vuoden 2009 inventointi
Aika: 13.5.2009
Peruskarttaote: ks. sivu 90

Kuvaus: Kohde on sijainnut Vantaanjoen ja Krapuojan liittymäkohdasta 850 m itäkoilliseen ja Muistojan talosta 800 m lounaaseen. Paikalla on sijainnut uuni, jonka pohja-ala on ollut 1 x 1 m, korkeus n. 0,5 m. Pesäaukon leveys on ollut 40 cm ja pituus 90 cm. Suuaukosta pellolle on johtanut 3,5 m:n pituinen, n. 25 cm leveä oja. Kohde on tuhoutunut metsänhakuun yhteydessä.

Fram Västerby

858010013

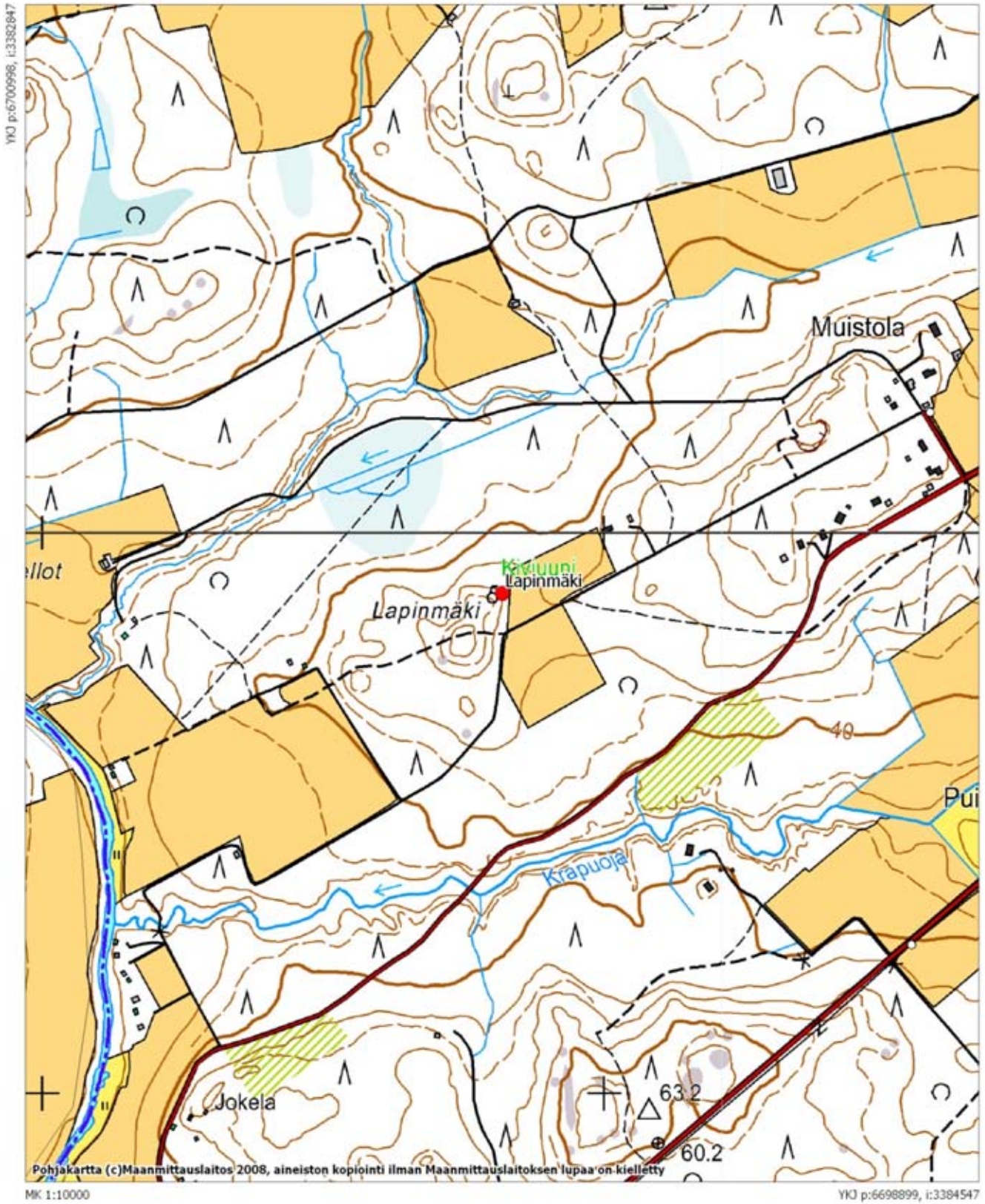
Laji: kiinteä muinaisjäänös
Ajoitus: ajoittamaton
Muinaisj.tyyppi: kivirakenteet
Tyypin tarkenne: uunit
Rauhoitusluokka: 3
Lukumäärä: 1
Koordinaatit: pkoo: 6696579, ikoo: 3384879, Z/m.mpy alin: 55,00
Koord.selite: -
Peruskartta: 204305
Peruskartan nimi: Hyrylä
Aikaisemmat tutkimukset: 1965 Jaakko Sarkamo, inventointi
1992 Jussi-Pekka Taavitsainen, tarkastus
2006 Kirsi Luoto, inventointi

Vuoden 2009 inventointi
Ei inventoitu
Peruskarttaote: ks. sivu 91

Kuvaus: Kohde on sijainnut Koivikon asuinalueen pohjoispuolella, Silakkaniityn lounaiskulmasta 110 metrin päässä kallioaukeamalla. Paikalla on ollut uuni, joka on ollut 1,5 x 1,5 m kokoinen. Kohde on tuhoutunut metsäaurauksen yhteydessä.

Lapinmäki 858010011

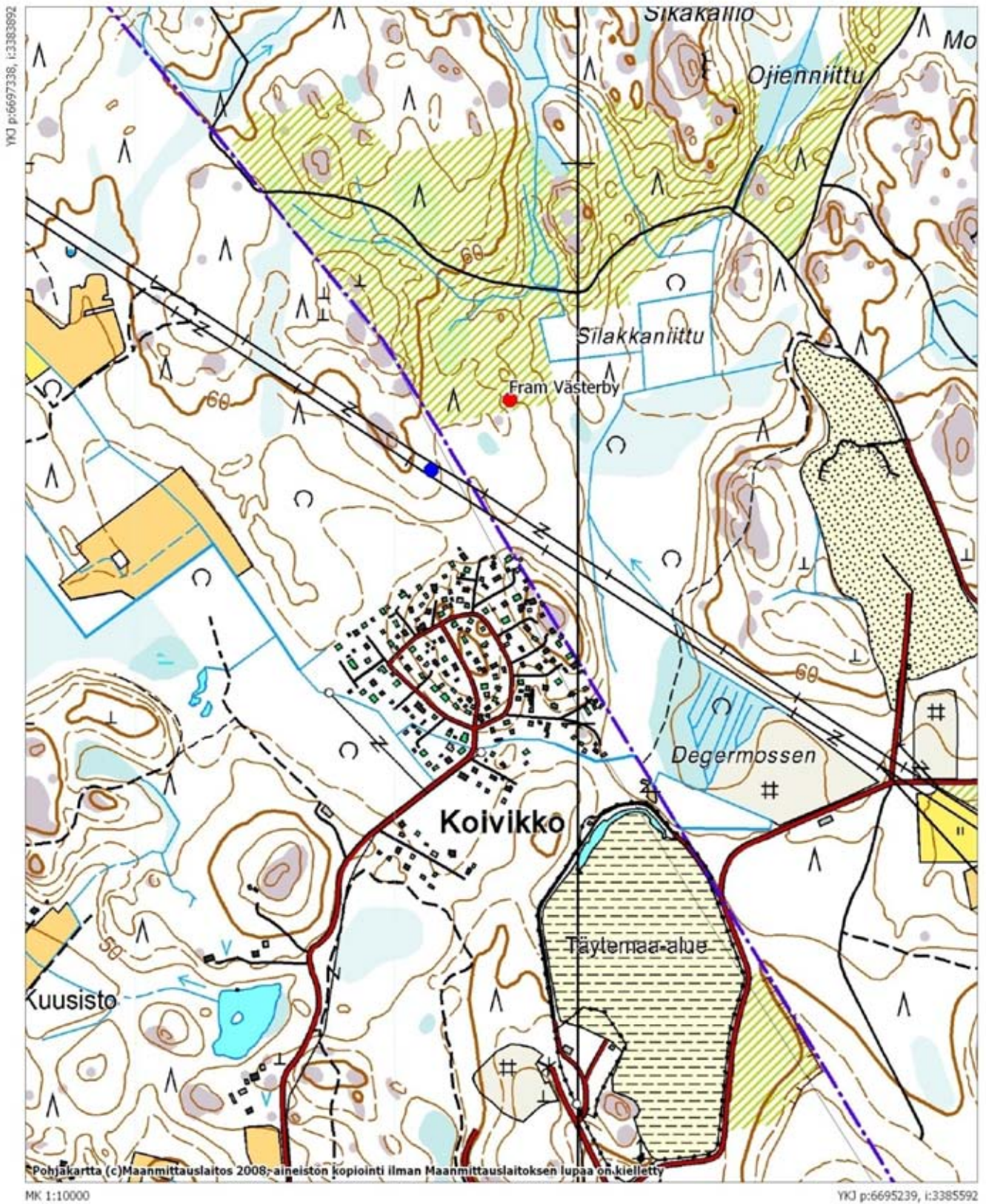
Peruskarttaote (204302) kohteen sijainnista. Muinaisjäännös on merkitty punaisella.

Fram Västerby 858010013

Peruskarttaote (204305) kohteen sijainnista.

Muinaisjäännös on merkitty punaisella, esihistoriallinen kohde on merkitty sinisellä.

Lähteet

Painamattomat lähteet

Kansallisarkiston maakirjakartat.

Museoviraston topografisen arkiston inventointi- ja kaivauskertomukset Tuusulasta.

Tuusulan kulttuurimaisema ja rakennuskanta. Inventointiraportin luonnos 2005.

Painetut lähteet

Alanen, Timo & Kepsu, Saulo 1989. Kuninkaan kartasto Suomesta 1776–1805. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 505. Tampere.

Holma, Sirkka 2000. Tuusula-seuran aikakirja. Millenium 2000 juhlakirja.

Härö, Mikko 1988. Kulttuurimaisema ja rakennettu ympäristö. Tuusulan kunta.

Kellokoski. Kellokosken kyläkirja. Toim. Erkki Honkanen. Jyväskylä 2002.

Lehtonen, Timo 1991. Pyhän Nikolaoksen kirkko. Hyrylän ortodoksisen sotilaskirkon ja seurakunnan vaiheita. Tuusula-Seura ry:n julkaisu n:o 5. Hyrylä.

Manneri, Raimo 2000. Nahkelan kylä ja sen kantatilat. Tuusula-seuran aikakirja XII. Tuusula.

Nieminen, Suvi 1995. Kellokosken kartanon ja ruukin alkutaival. Tuusula-seuran aikakirja VII. Tuusula.

Peltovuori, Risto O. 1975. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää II. Seurakunnan perustamisesta Suomen sotaan 1643–1808. Vammala.

Sarkamo, Jaakko 1983. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää I. Esihistoriallisesta ajasta seurakunnan perustamiseen 1643. Järvenpää.

Siiriäinen, Ari 1983. Suur-Tuusulan historia. Tuusula - Kerava - Järvenpää I. Esihistoriallisesta ajasta seurakunnan perustamiseen 1643. Järvenpää.

Tenkanen, Marjaana 2005. Kellokosken ruukki. Mariefors bruk. Teollisuusalue rakennusmuistomerkkinä. Helsinki.

Tommila, Päiviö 1958. Nurmijärven pitäjän historia. I osa. Asutus ja väestö. Vammala.

WWW-sivut

http://www.tuusula.fi/tietoa_tuusulasta

Luettelo digitaalikuvista

Kuvan numero	Aihe	Tekijä	Kuvatyyppi
126353:1	Tusby Gustavelund. Kartanon tonttialuetta, eteläpuoli. E-W.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:2	Tusby Gustavelund. Kartanon tonttialuetta, pohjoispuoli. E-W.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:3	Tusby by: kylätontti. Tontilla jälkiä useista rakennuksen pohjista. N-S.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:4	Tuomala (Thomasby). Kylätonttia, Kuninkalan tila. SW-NE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:5	Tuomala (Thomasby). Kylätonttia, Saarelan tila. WSW-ENE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:6	Esinekuva, tykinuula Tuomalan Saarelasta.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:7	Kellokoski Ruukki. Kellarin suuaukko. E-W.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:8	Kellokoski Ruukki. Kaksi lähes maan peittämää kellaria. NE-SW.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:9	Kellokoski Mariefors. Kartanon piha-alue. SE-NW.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:10	Kellokoski Mariefors. Kartanon piha-alue nykyisen kartanon W-puolella. E-W.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:11	Kellokoski Klockfors, vanha kartanopaikka. SW-NE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:12	Vanha Mäntsäläntie, Kellokoski. Patruunanpuisto. S-N.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:13	Vanha Mäntsäläntie, Kellokoski. Siltakiveys. NNE-SSW.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:14	Vähänummi. Mahdollinen kivi-uuni ja siitä lähtevä terassimainen kivivalli, panoraama. SE-NW.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:15	Hyrylä varuskunta, sotilashautausmaa. SE-NW.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:16	Hyrylä varuskunta, sotilashautausmaa. ESE-WNW.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:17	Hyrylä varuskunta, sotilashautausmaa. Vuoden 1893 hauta. ENE-WSW.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:18	Hyrylä Varuskunnankoto, juoksuhauta. W-E.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:19	Hyrylä Kirkkomäki, ortodoksinen hautausmaa, maastossa näkyvissä hautakuoppia. E-W.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:20	Hyrylä Rykmentinpuisto, vanhaa varuskunta-alue. W-E.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:21	Hyrylä Koskenranta, varuskunnan sauna. W-E.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:22	Kolamilsbotten, hiilimiilu. W-E.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:23	Kolamilsbotten, kivi-uuni. E-W.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:24	Kolamilsbotten, kivi-uuni. W-E.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:25	Myllykylä Tuusulanjoki, vanhan myllyn paikka. NW-SE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:26	Myllykylä Tuusulanjoki, vanhan myllyn paikka. NW-SE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:27	Myllykylä Tuusulanjoki, vanhan myllyn paikka, yksityiskohta. NE-SW.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:28	Myllykylä Tuusulanjoki, kallioon räjäytetty kanava joessa. ES-NW.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:29	Myllykylä Smeds, siltapenkki joen varrella. N-S.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:30	Myllykylä Smeds, siltapenkki joen varrella. N-S.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:31	Ruotsinkylä Övjösby. Wärfvarsin laidunalueella rakennuksen pohja. S-N.	Katja Vuoristo	digitaalikuva

126353:32	Ruotsinkylä Johannisberg. Rakennuksen kivijalka ja uuninpohjia. W-E.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:33	Ruotsinkylä Johannisberg. Kartano ja piha-aluetta. NNE-SSW.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:34	Ruotsinkylä Storebyen, kivijalka kylätontin länsiosassa. SW-NE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:35	Skavaböle Gästgifvars, tontin länsipuoli. Piha-alueella osittain tien alle jäänyt kivijalka. SW-NE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:36	Skavaböle Gästgifvars, tonttialueen itäpuoli. Alueella useita kivijalkoja. SW-NE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:37	Nahkela (Nackskog), Peltolan tonttia. Alueella näkyvissä kivijalkaa ja muita rakenteita. S-N.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:38	Nahkela (Nackskog), kylätontin itäosassa näkyvä tienpohja. NW-SE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:39	Nahkela (Nackskog), kylätontti. SSE-NNW.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:40	Ruskela kylätontti. W-E.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:41	Paijala, kylätontti. WSW-ENE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:42	Rusutjärvi, kylätontti. SW-NE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:43	Siippoo, kylätontti. NW-SE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:44	Kalliola, neliömäinen kiveys kalliolla. S-N.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:45	Nahkela, Krapuoja, mahdollinen myllynpaikka Vantaan yksityistien itäpuolella. W-E.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:46	Nahkela, Krapuoja, mahdollinen myllynpaikka Vantaan yksityistien länsipuolella. W-E.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:47	Kauriinkieppi, Nahkela - Ruotsinkylä tienpohja. SW-NE.	Katja Vuoristo	digitaalikuva
126353:48	Hosionmäen Ristikivi. Nahkelan, Rusutjärven, Siippoon ja Lahelan kylien rajakivi. N-S.	Katja Vuoristo	digitaalikuva